

magma

MAGMA • 2/2025

Nils Erik Forsgård

**INTEGRATION PÅ SVENSKA
– EN LÄGESRAPPORT 2025**

Integration på svenska – en lägesrapport 2025

Utgivare: Tankesmedjan Magma
www.magma.fi

Magma 2025

Layout: Oy Nord Print Ab
Omslagsbild: Nils Erik Forsgård

ISBN: 978-952-7328-51-4

Magma:
ISSN: 1798-4629 (print)
ISSN: 1798-4610 (online)

Nils Erik Forsgård

**Integration på svenska
– en lägesrapport 2025**

Om författaren

Nils Erik Forsgård är docent i idéhistoria vid Helsingfors universitet och chef för tankesmedjan Magma. Han har skrivit flera böcker kring olika nationella och internationella teman. Han är kolumnist i samhällsmagasinet Fokus i Stockholm.

INNEHÅLL

INLEDNING.....	6
I. INVANDRING OCH INTEGRATION – EN BETRÄKTELSE.....	9
II INTEGRATION PÅ SVENSKA	53
INTEGRATION I DE SVENSK- OCH TVÅSPRÅKIGA REGIONERNA.....	88
JAKOBSTADSREGIONEN	88
NÄRPES	97
ÅLAND	102
VÄSTRA NYLAND.....	109
ÖSTRA NYLAND.....	114
ÅBO.....	117
HELSINGFORS OCH ESBO.....	121
III SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER.....	159
NÅGRA ALLMÄNNA OBSERVATIONER OCH SLUTSATSER KRING INTEGRATION PÅ SVENSKA.....	160
APPENDIX	194

INLEDNING

Denna lägesrapport har skrivits klar i skuggan av tre val. Det handlar om det amerikanska presidentvalet i november 2024, om det tyska riksdagsvalet i februari 2025 och det handlar om kommunal- och välfärdsområdesvalet i Finland i april 2025.

Debatten i Tyskland har under de senaste åren dominerats av frågor rörande invandring och flyktingströmmar. Inte minst har den handlat om behovet av avvísning av illegala flyktingar vid den tyska gränsen.

I USA har president Donald Trump lovat sätta stopp för den illegala immigrationen, lovat att kraftigt begränsa annan invandring och hotat med att återbörla nästan en kvarts miljon flyktade ukrainare till deras hemland. Hur det går med allt detta återstår att se.

Inför vårt eget kommunalval har frågor om integration av utlandsfödda spelat en undanskymd roll. Ja, den har väl inte spelat en roll överhuvudtaget. Det är lite svårförståeligt, inte minst eftersom integrationsfrågor sen årsskiftet 2025 ligger på kommunernas bord och ansvar. Integrationen kan, vid sidan om utbildningsfrågor, sägas vara en av de få riktigt stora frågor som kommunerna efter olika reformer har kvar på sina bord.

På den nationella nivån har principdebatten kring invandringen till Finland däremot varit intensiv. Och den har förts i skuggan av en uppenbar paradox. Födelseatalen i landet sjunker sen många år. Befolkningen åldras. Många dör medan få nya människor föds. Men företagen behöver ny arbetskraft och landet nya skattebetalare och nya försörjare. Den framtida försörjningskvoten vacklar betänkligt. Samtidigt aktualiseras lagstiftning som innehåller skärpta krav både

för den humanitära invandringen, för den arbetskraftsrelaterade invandringen och för medborgarskap.

Det är något i denna ekvation som inte helt går ihop, alldeles oavsett vilken syn man själv har på den sittande regeringen eller på invandringen som fenomen.

Denna lägesrapport söker, som en liten del i en stor global berättelse om mänsklig rörlighet, kartlägga integrationssituationende tvåspråkiga regionerna i Österbotten och Nyland, på Åland, i Åbo, i Esbo och i Helsingfors. Det har skett i form av intervjuer och analyser och med hjälp av tillgänglig statistik. Med betoning, som vi skall se, på ordet *tillgänglig*.

I regeringsprogrammet för åren 2023–2027 talas om att 5–10 procent av de utlandsfödda nyanlända ska integreras på svenska. Men hur ser det ut nu, halvvägs in i regeringsprogrammet?

Denna lägesrapport handlar inte om de utlandsföddas syn på Finland eller på det svenska språket eller om deras syn på olika integrationsprocesser. Den handlar inte heller om olika inklusionsförsök på svenskspråkigt håll, eller för den delen på finskspråkigt håll. Dessa frågeställningar kommer Magma söka analysera i en uppföljande rapport med fokus på just inklusionsaspekter.

I denna rapport används genomgående begreppet utlandsfödd för att på ett i möjligaste mån neutralt sätt identifiera alla de individer som redan kommit och som varje dag flyttar till eller vill flytta till Finland. Ett slags fokus i detta hänseende ligger på utvecklingen under de senaste två eller tre åren.

Rapporten delas upp i tre delar. Den första tredjedelen har ett introducerande perspektiv och söker kartlägga den aktuella diskussionen kring invandring och integration i Finland, Sverige och i delar av den övriga världen. Den andra delen

fokuserar på frågan om integration på svenska i Finland. Den avslutande tredje delen försöker sammanfatta och knyta samman trådarna och samtidigt erbjuda vissa framåtblickande perspektiv.

Rapporten gör inte anspråk på någon helhetsbild. Texten riktar sig till en bred och intresserad publik. Nya aspekter på integrationsfrågan portioneras ut vartefter texten framskrider, ända till den allra sista sidan.

Tankesmedjan Magma har i flera olika repriser sen starten 2008 analyserat invandringsrelaterade frågor och integrationsfrågor med ett särskilt fokus på den svenskspråkiga befolkningen. Våra många olika bidrag i form av opinionsmätningar och analyser kan du hitta på vår hemsida magma.fi samlade under sökrubriken ”Invandring”.

Helsingfors, 26.3.2025

Nils Erik Forsgård. chef, Magma

I

INVANDRING OCH INTEGRATION – EN BETRAKTELSE

Nya samhällsrealiteter

Jag har ett fritidsboende i det starkt svenskspråkiga Nykarleby i Österbotten. I grannskapet bor några familjer från Vietnam. Barnen leker på gårdar och i kvarter. Föräldrarna talar ingen svenska. De talar finska med utomstående och de talar sinsemellan vietnamesiska. Barnen talar engelska med varandra och vietnamesiska med föräldrarna. Jag har ännu inte hört någon i den vietnamesiska gemenskapen tala ett svenskt ord. Eller, förresten. Där fanns en person som försökte tala svenska med mig på en parkering. Det handlade visst om behovet av en ny bil. Hans svenska var österbottnisk dialekt uppblandad med finska och engelska. Jag begrep, i det stora hela, just ingenting av vad han sa.

Detta är en del av realiteten i dagens Finland. Språkidentiteterna flyter. Många utlandsfödda skapar en förändrad språklig och social verklighet. De utlandsfödda bidrar också till att upprätthålla centrala samhällsfunktioner. De jobbar som kirurger och hälsovårdare, som sakkunniga och kockar. De studerar och undervisar vid högskolor och universitet. De kör bussar och taxibilar, städar och bygger. Ja, de finns lite överallt.

Samtidigt känns den officiella och mediala debatten och diskussionen förvirrad och motsägelsefull, nymornad. Kvotflyktingar blandas samman med individer som kommit till landet för arbete eller för kärleks skull. Debatten har uppenbart schizofrena drag. Å ena sidan talas om behovet av ökad arbetskraftsinvandring för att mota en svårartad demografisk avveckling. Å andra sidan sjesätts lagstiftning som präglas av misstänksamhet mot invandrare och av försök att försnabba olika avvisningsprocesser. Helsingfors tidigare borgmästare Juhana Vartiainen talade i en intervju i Helsingin Sanomat om behovet av en nationell kompromiss för att stävja motsättningarna mellan de som motsätter sig ökad invandring och de som försöker hitta en lösning på arbetskraftsbristen. Utan en kompromiss, menade Vartiainen, kan det finländska samhället lägga lapp på luckan.

Finland står i detta schizofrena hänseende inte ensamt. Invandringsresonemangen i de flesta västerländska länder tycks på ett mentalt plan vara modellerade på decenniegamla så kallade *Gastarbeiter*modeller. Det betyder i översättning: utlandsfödda är nog välkomna hit för att fylla våra vakanta arbetsplatser, men de kan för all del gärna återvända hem när de blir gamla och orkeslösa och börjar nöta på det nationella sjukvårds- och pensionssystemet. Ungefär så.

Många västerländska samhällen vacklar idag under frågor kopplade till invandring och integration. Ekonomisk nytta ställs mot humanitära behov. I två av de historiskt sett mest generösa länderna, Sverige och Holland, stängs nu gränserna nästan helt med hänvisning till akuta integrationsproblem. I Danmark pågår sen flera år en systematisk och kontroversiell form av avgettoisering i bostadsområden där fler än hälften av invånarna har en icke-västerländsk bakgrund. I Frankrike och i Tyskland talar man numera högt om de problematiska parallellsamhällen som uppstått i spåren av misslyckad integration.

Finland är inte det enda land i Europa eller i världen som plågas av en snedvriden demografi och av brist på arbetskraft. I Tyskland fasar man för en kommande pensionsboom som hotar centrala samhällsfunktioner. Hur ska då ett litet och norrfånget land som Finland kunna konkurrera om arbetskraft med de stora länderna i de mellersta och södra delarna av Europa? Det framstår redan nu klart att en stor del av Finlands framtida arbetstagare måste komma från andra länder och från andra kulturer, också från de icke-västerländska. Många skräms av denna tanke - av andra röster, av andra hudnyanser och av främmande seder. Nyheterna från Sverige avskräcker väl också, på olika plan. Där handlar det om gängskjutningar, hedersmord och om våldtäkter utförda både av infödda svenskar och av utlandsfödda.

Ekonomerna ser samtidigt dunkla moln hopas på himlen. De pekar på att en långsammare befolkningstillväxt kan ha konsekvenser inte bara för pro-

duktiviteten utan också för företagens investeringar. Man pekar då gärna på fallet Japan som särskilt avskräckande. Den ekonomiska nedgången i Japan inleddes ungefär samtidigt som den arbetsföra delen av befolkningen började minska. Befolkningen i Japan har nu minskat sjutton år i följd, Mellan åren 2012 och 2022 sjönk barnafödandet med femton procent bara i Tokyo. Nu vill lokalregeringen i Tokyo pröva fyra dagars arbetsvecka ("four-on, three off") som en delösning på landets demografiska kris. Resonemanget då, liksom tidigare också i andra delar av landet, är att mera fritid skall ge japanerna och framför allt de japanska kvinnorna bättre möjligheter att samtidigt hantera både barn och karriärer. Enligt vårt inhemska kreditinstitut Hypo påverkar den skeva åldersstrukturen i Finland redan nu den ekonomiska tillväxten på ett betydande sätt. En rapport från EVA i februari 2025 skriven av Mauri Kotamäki indikerar att en åldrande befolkning redan nu har gjort att den finländska ekonomin är mer servicebetonad än tidigare, därmed också mindre produktiv, och att det därför bland annat behövs mer arbetskraftsrelaterad invandring och längre yrkeskarriärer för att balansera ålderspyramiden.

Invandring och integration väcker många starka känslor. Problematiken är mångfacetterad. Den hänger ihop med demografi, sysselsättningsfrågor, skattepolitik, kultur, bostadsfrågor, religion och mångkulturalism. Bland annat. I bakgrunden pyr frågor som dessa: Var går gränsen för antalet nyanlända? Varför klarar vi oss inte på egen hand, som alltid förr, innanför våra egna gränser, med höjd pensionsålder och med kraftigt höjda skatter? Och varför får man inte längre tala sitt modersmål i olika servicesituationer?

I debatten kring invandringen drabbas man lätt av föreställningen att migrationen i världen nu på ett explosionsartat sätt har ökat. Enligt Edmund de Haas i boken *How Migration Really Works* (2023) har antalet internationella migranter ökat rätt kraftigt, men detta återspeglar bara den generella befolkningsökningen i världen. de Haas visar att andelen (3 procent) av världens befolkning som

lever i ett annat land än sitt eget födelseland har hållits stabil sen 1960-talet. Detta betyder att ungefär 97 procent av världens befolkning också idag lever kvar i sitt eget födelseland.

Rädslan för misslyckad integration

Det största problemet för vanliga européer är kanske inte invandringen i sig utan snarare rädslan för en misslyckad integration. Därför måste också detta genast sägas högt. Ingen är i sammanhanget betjänt av skönmålade verklighetsversioner. Ingen är å andra sidan heller betjänt av oproportionerliga skräckberättelser. Låga födelsetal i hela Europa leder till brist på arbetskraft i nästan alla länder och till ett behov av invandring. I det långa loppet kommer det att uppstå en hård konkurrens om kunniga invandrare och experter mellan olika europeiska länder. Problemet är bara att det långa loppet redan är här. Positioneringen pågår redan nu. Framtidsnationer ser vad som komma skall och vidtar relevanta åtgärder. Bakåtsträvande nationer stänger sina gränser och blundar.

I ett flerpunktsprogram för stimulans av den svenska ekonomin skrev chefsekonomen vid svenska Nordea, Annika Winsth, i Dagens industri på sensommaren 2024:

"Värden är ett av flera områden som i dag inte fungerar utan utrikesfödda. Flyktingar och arbetskraftsinvandring bör skiljas åt. Likaså är det självklart att välkomna välutbildade studenter och forskare att stanna i Sverige."

Det är allt sant, men det är också något i formuleringarna som gnager. Och då handlar det just om orden att välkomna välutbildade. Det är en på papperet formellt inbjudande och välkomnande formulering, men den är också exkluderande och avvisande. Hur definieras välutbildad? Om detta sägs ingenting.

Vad Wisth i grunden antagligen menar är väl ändå att utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden i framtiden bör mötas på ett bättre sätt än hittills. Invandring gör att ekonomin växer i kraft av rena volymfrågor. Men invandring väcker också frågor som rör kompetens och erfarenhet. Ropen på arbetskraftsinvandring kan tänkas dölja en potentiellt dysfunktionell arbetsmarknad och hotar dessutom skapa ett låglöneproletariat bestående av invandrade. Denna utveckling hotar framför allt inom vård- och omsorgsbranschen, men kan också komma att omfatta exempelvis transportbranschen och andra branscher med stort beroende av ny arbetskraft.

Man bör inte blunda för invandringens avigsidor, eller för en misslyckad integration.

En färsk svensk undersökning (som publicerats i *Journal of Interpersonal Violence*) visar att utlandsfödda invandrare står för en oproportionerligt stor andel av landets alla sexuella våldsbrott (våldtäkt eller försök till våldtäkt). Det handlar om hela 63 procent av alla dömda våldtäktsfall. Invandrarnas överrepresentation i statistiken har enligt studien vid Lunds universitet inget direkt samband med socioekonomiska faktorer eller sånt som drogmissbruk eller psykisk ohälsa. Studien visar att de som är födda i ett annat land och som vistats mindre än fem år i Sverige har den största risken att begå våldsbrott med sexuell dimension. Den lägsta risken i denna kategori föreligger för personer som är födda i Sverige med bara en förälder som är född i ett annat land.

I Finland är trenden densamma. Nånstans mellan 25 och 30 procent av alla sexualbrott kan enligt polisens statistik hänföras till utrikes födda män, och då ofta yngre män under 30. Bland utlandsfödda sexualbrottsförovare urskiljer polisen särskilt invandrare från Afghanistan, Irak och Syrien. I kategorin våldsbrott på allmänna platser noterar Polisstyrelsen att ungefär en femtedel av alla dessa brott utförs av utrikesfödda eller då av personer med annat medborgarskap än

det finländska. Den stora majoriteten av dessa brott utförs dock av finländare. En överrepresentation i våldsbrottsstatistiken på allmänna platser formas av individer med romsk bakgrund. Frågan om integrationen av romer i det finländska samhället är mycket viktig, men faller utanför ramarna för denna analys.

Sexualbrott, våldtäkter och kriminalitet är centrala begrepp i den invandringskritiska fataburen i Europa. Dessa argument kompletteras ofta med tal om en överbelastad välfärd och med tal om import av medeltida värderingar och arabisk antisemitism till Europa. I den brittiske författaren Douglas Murrays bok... skylls den låga nativiteten överallt i Europa på just invandringen. Murray menar att unga människors rädsla för religiös och etnisk splittring bidrar till att de inte vill sätta nya barn till världen. I frågor som rör en fallande nativitet finns dock ingen konsensus kring orsak och verkan. Någon forskare talar om klimatoron. En annan om världsläget i största allmänhet. En tredje om ökad individualism i samhällena. En fjärde om feminism och kvinnors fortsatta frigörelse på olika fronter. Allt är rimligt - men inget ger ett entydigt eller ens ett tillförlitligt svar. Den stora utmaningen i sammanhanget är att Murrays logik också tycks ha slagit rot i världspolitiken. På säkerhetskonferensen i München i februari 2025 sa den amerikanske vicepresidenten J.D. Vance att det egentliga hotet mot Europa inte kommer från Ryssland eller Kina, utan inifrån de europeiska samhällsstrukturerna. Vance pekade särskilt på invandringen som det största hotet och dessutom på europeiska ledares föregivna försök att begränsa yttrandefriheten på exempelvis sociala medier.

Invandringen och sysselsättningen

Ett återkommande argument mot invandring handlar om sysselsättning och arbetslöshet. Enligt beräkningar i Helsingin Sanomat (6.9.2024) verkar de invandrades sysselsättningsgrad i Finland ha stärkts under 2000-talet. Det finns dock också indikationer på en färsk avmattning. I slutet av juli 2024 fanns

nästan 50 000 utlandsfödda och arbetslösa arbetstagare. Cirka en femtedel av dessa hade varit arbetslösa i mer än ett år. Siffrorna döljer dock också en annan sanning. Denna sanning har utretts av det statliga forskningscentret VATT:s så kallade Datahuone-enhet. Enligt Datahuone har antalet arbetslösa invandrare visserligen nog ökat, men antalet sysselsatta utlandsfödda arbetstagare har samtidigt ökat ännu mer. Tidigare forskning har visat att bland individer som flyttar till Finland i jakten på jobb från länder utanför EU är sysselsättningsgraden under de första åren mycket hög, men att den sen tenderar sjunka och stabilisera sig på samma nivå som bland de inrikes födda.

Arbetskraftsinvandring måste på sätt och vis också beskrivas som en skenlösning på demografiska utmaningar.

Fram till 2080 borde cirka 80 procent av befolkningen i Sydkorea vara nyinflyttad för att kunna upprätthålla en stabil befolkningensmängd. Varifrån skall dessa otaliga miljoner människor komma? Jo, från länder som lider av exakt samma demografiska problematik som Sydkorea, med en mycket låg nativitet. Invandring som ett slags patentlösning på den problematiska så kallade försörjningskvoten kan också ifrågasättas på goda samhällsekonomiska grunder. I likhet med majoritetsbefolkningen åldras också de nyinflyttade och deras hälsoproblem blir vid en lyckad integrationsprocess mycket snarlika de som majoritetsbefolkningen lider av. Å andra sidan visar flera internationella undersökningar också att den invandrade befolkningen i Europa tenderar leva längre än den infödda befolkningen, och att exempelvis den prognosticerade svenska medellivslängden höjs av den stora mängden invandrade. En studie med ungefär tio år på nacken visar samtidigt att invandringen till Sverige borde uppgå till 38 miljoner individer fram till år 2080. Och detta då bara för att upprätthålla balansen eller strukturen i ålderspyramiden som den ser ut idag.

Det är en siffra som många gärna förtiger.

Svenska folkpartiet gick på sommaren 2024 ut med ett strategiprogram som proklamerar att Finland behöver 40 000 nya invandrare per år. Spelöppningen väckte kritik från Sannfinländarna som talade om utspelet som en "provokation" och som clowneri. Statsminister Petteri Orpo sade lite senare att SFP:s riktning i resonemanget är det rätta. Någon månad senare sa Finlands ekonomer att den årliga nettoinvandringen borde ligga på mellan 50 000 och 60 000 personer, varav 45 000 som arbetskraftsinvandrare och 15 000 som studenter. Näringslivet EK i sin tur har sagt att Finland behöver 50 000 invandrare per år, varav 10 000 studenter och 40 000 arbetskraftsrelaterade. EK:s VD Kari Häkämies påpekar också att bland de som bott tio år eller mer i Finland är sysselsättningsgraden 83 procent. Studier i finska borde enligt Häkämies bli obligatoriska för studerande - däremot uppenbarligen inte studier i svenska.

Men varifrån kommer alla dessa siffror? På något mystiskt sätt ligger alla dessa förslag inom ungefär samma tiotusenspann. Varför talas det inte om 90 000 invandrare? Eller om 10 000?

Den sittande regeringens principprogram går ut på att minska den humanitärt motiverade invandringen och att öka den arbetskraftsmotiverade invandringen. Samma mekanism styr numera också den svenska invandringspolitiken. Resonemanget tycks ha slagit rot i de flesta internationella sammanhang. Ändå är det kvotflyktingar och asylsökande som primärt sysselsätter Finlands alla integrationsenheter, också i tvåspråkiga kommuner. Att en framgångsrik humanitärt motiverad invandring kan gå hand i hand med arbetskraftsinvandring förefaller uteslutet. På officiell nivå räknar man med att Finland har störst ekonomisk nytta av nyinflyttade som förtjänar 3500 euro brutto eller mer per månad. Enligt statsminister Petteri Orpo bör Finland prioritera invandrare från Indien, Brasilien, Filippinerna och Vietnam. Vilket allt låter som en rätt märkvärdig begränsning i en mycket rörlig och global värld.

Alldeles oberoende av nationella principbeslut kan Finland framöver ändå komma att tvingas hantera svårhanterliga asylfrågor.

EU:s så kallade migrationspakt stipulerar att Finland kan tvingas ta emot fler asylsökande - eller betala mycket dyrt för en vägran att göra så. Migrationspakten antogs i april 2024. Tanken är att den skall träda i kraft sommaren 2026. Det återstår att se om så sker. Pakten innehåller i alla fall en solidaritetsmekanism där geografiskt utsatta länder som Italien och Grekland kan avlastas så att andra medlemsländer tvingas ta emot en del av de asylsökande. Vägrar ett enskilt land ta emot omplacerade asylsökande kan bötessumman för detta uppgå till 20 000 euro per asylsökande. I pakten ingår också en tredje öppning, eller då möjligheten att bidra med personal eller utrustning för förverkligandet av pakten. Den nya pakten kräver i alla fall att minst 30 000 asylsökande per år omfördelas mellan medlemsländerna. Men det finns ingen övre gräns och vid ett högt flyktingtryck vid EU:s yttre gränser kan siffran därför komma att justeras uppåt. Länder som Ungern och Polen har kritiserat den nya pakten och menar att den strider mot den nationella suveräniteten. I de rätt häftiga diskussionerna kring pakten har medlemsländerna också prövat olika andra tänkbara koncept. Då har det talats exempelvis om skapandet av så kallade ”återvändandehubbar” i länder utanför EU. Eller så talas det om att utlokalisera själva asylprocessen. Hur det går återstår att se. På vårvintern 2025 lade kommissionen fram ett kompletterande förslag om att antingen EU eller ett enskilt medlemsland kan låta uppföra uppsamlingsläger utanför EU:s gränser. I dessa läger skulle man samla individer som fått ett negativt asylbeslut i väntan på återvändande till ursprungslandet.

Situationen och diskussionen i Sverige

Samtidigt sker följande i grannlandet Sverige.

Den svenska befolkningen växer fortfarande, men tillväxten är den långsamaste på två decennier. Vid årsskiftet 2024 / 2025 kom siffror som visar att födelsetalen i landet är de lägsta på tjugo år, sen 2005. Sverige uppvisar nu för första gången på flera decennier också en trend med fler personer som utvandrar än de som invandrar. Antalet asylsökningar är på en nästan rekordlåg nivå. Enligt regeringspartierna är detta resultatet av en konsekvent och målmedveten strategi. Asylinvandringen till Sverige ska minska och helst av allt upphöra helt. Expertinvandringen däremot är välkommen och skall understödjas. För att påskynda utvandringen av oönskade element vill regeringen höja ersättningen för frivilliga återflyttare från dagens 40 000 SEK till 350 000 SEK (ca 30 000 euro). Den statliga utredare som undersökt det höjda återvändningsbidraget har dock kommit fram till att det höjda återvändningsbidraget kan skada integrationen och att utfallet sannolikt blir anspråkslöst, med kanske 700 återvandrade personer årligen.

Hur man än vänder sig i invandrings- och integrationsfrågan möter man statistik som modifierar eller motsäger allehanda självklart uttryckta påståenden eller antaganden.

Men Sverige är år andra sidan inte först ute. I Danmark är målet att inget bostadsområde ska ha mer än 30 procent icke-västliga invånare år 2030. Detta leder till att individer som bott mer än 30 år i sina lägenheter i Köpenhamn kan tvångsflyttas eftersom de klassificeras som icke-västliga. I Danmark inledde man redan i slutet av 1990-talet åtgärder för att stödja återvandring. Sen 2010 ligger den teoretiska ersättningssumman för återvandrare på över 100 000 danska kronor per person. Men utfallet har varit magert. En undersökning

visar att per år utvandrar cirka 330 individer till en faktisk bidragsnivå på cirka 230 000 danska kronor. De 330 personerna utgör ungefär en tusendel av målgruppen.

Tidöpartiernas ansträngningar för att minska invandringen har enligt rapportering i samhällsmagasinet Fokus ännu inte gett något riktigt synligt resultat. Resultaten lär komma med en viss fördröjning. Toppåren för invandringen till Sverige inföll i mitten av 2010-talet. Under Stefan Löfvens sju år som statsminister beviljades i snitt långt över 100 000 uppehållstillstånd per år. Under Ulf Kristersson beviljades år 2024 sammanlagt cirka 83 000 uppehållstillstånd. Sen 1999 har bara cirka 20 procent av invandrarna till Sverige varit flyktingar, vilket också syns i kraftigt minskade asylansökningar under 2020-talet. Som högst låg antalet asylansökningar år 2015 med en topp på 160 000. År 2024 var antalet nere i 9600, dock också kompletterat med 11 000 ukrainare som samma år kom till Sverige i skydd av det så kallade massflyktsdirektivet.

Befolkningstillväxten i Sverige har under de senaste lite drygt 20 åren varit närmast explosiv. Sen 2000 har den svenska befolkningen vuxit från 8,8 miljoner till 10,5 miljoner, eller med 19 procent. Andelen utlandsfödda har under samma tid vuxit med 1,2 miljoner. Fördelningen har varit följande. Andelen individer från Mellanöstern har vuxit med 253 procent, från Asien utom Mellanöstern med 349 procent, från Afrika med knappt 360 procent. Tillväxten bland personer med bakgrund i Norden eller EU har varit 31 procent och från Europa utanför EU samt Syd- och Nordamerika och Oceanien med 71 procent.

Att invandringen till Sverige fortsättningsvis är hög beror på anhöriginvandringen. Under år 2024 föll cirka hälften av de beviljade uppehållstillstånden under kategorin anhöriga. Till kategorin anhöriginvandrare räknas personer som önskar återförenas med sina redan asylbeviljade släktingar, men dit hör också, generöst nog, anhöriga till arbetskraftsinvandrare, till studentinvandrare

och till EU-invandrare. En arbetskraftsinvandrare har sålunda rätt att ta med sig maka / make eller sambo / registrerad partner samt barn under 18 år, men också styvbarn till endera parten. Samma regler gäller för den som kommer till Sverige för studier eller från annat EU-land. Bara under år 2024 uppgick dessa tre senare kategorier invandrare till 21 000 personer. Och det är just anhöriginvandringen som framöver kommer att fortsätta hålla de svenska invandringsciffrorna på en hög nivå, trots regeringens mål att ytterligare minska asylinvandringen

Enligt uppgifter från Statistiska centralbyrån SCB kommer den svenska befolkningen framöver att växa med 27 000 personer per år, i motsats till prognosticerade 70 000. Detta får som konsekvens att det i Sverige fram till 2070 finns 800 000 färre svenskar än tidigare prognosticerat. Förändringarna har många implikationer. Enligt beräkningar i Dagens Nyheter riskerar 1000 förskolor läggas ner ren till år 2027, vilket i sin tur kan få konsekvenser för antalet intagna på lärarutbildningen och för nya skolbyggen. I Sundsvall har befolkningsförändringen redan resulterat i ett tiotal stängda skolor. Också i Motala talas i början av år 2025 om ett tiotal stängda förskolor under de närmaste åren. Samma sak kommer att ske runtom i landet om alla prognoser slår in. Också utbudet på ny arbetskraft kommer enligt SCB:s statistik att minska. Hur skall bortfallet kompenseras? Företrädare för SCB talar om automatisering, bättre integration och höjd pensionsålder, men tillägger att detta i sig inte kommer att vara tillräckligt utan att det också kommer krävas arbetskraftsinvandring från länder utanför EU - "för i Unionen har många ekonomier ännu större problem". Problemen finns i länder som Sydkorea och Finland, ja - och i nästan alla andra länder i världen bortom Unionen.

Den politiska striden kring invandringen

I länder med en decennielång och stor invandring har de politiska vindarna kraftigt vänt under de senaste åren. I Sverige pågår en politisk strid som välver sig kring immigrationen, gängkriminaliteten och skuldfrågan. Moderaterna beskyller Socialdemokraterna för en decennielång oansvarig immigrationspolitik. Socialdemokraterna anklagar Moderaterna för en oansvarig immigrationspolitik. Samtidigt har tonläget i integrationsfrågan sakteliga glidit över i riktning mot en sverigedemokratisk spelplan. I bakgrunden tiger Sverigedemokraterna därför mestadels still. Hela frågan, ja, hela debatten, spelar rakt ner i SD:s anti-immigrations fatatur. I ett nytt Sverige har nu också oppositionspartiet Socialdemokraterna anammat en inställning i invandringsfrågan som tidigare egentligen bara tillkom SD. Socialdemokraternas ordförande Magdalena Andersson har i integrationsfrågan anslagit närmast danska tongångar. Hon har talat om framväxten av ”Somalitowns” och har också föreslagit att slitna hyreshus ska rivas och utrikesfödda därefter flytta till områden med fler infödda svenskar.

Den svenska partipolitiska problematiken sammanfattades kärnfullt av kommentatorn Viktor Barth-Kron i en artikel i Expressen i mars 2025. Han skrev:

”Socialdemokraterna vill minska invandringen för att rädda vad som räddas kan av den svenska jämlikheten och den generella välfärdsstaten. Moderaterna vill minska invandringen för att den varit för dyr och lett till sociala problem, med gängvåldet som främsta utlöpare. Sverigedemokraterna skriver under på allt detta, men tillför sin egen unique selling point: SD vill minska invandringen för att Sverige ska vara svenskt”.

Nyanserna i sammanhanget är dock många. Utrikesministern Maria Malmer Stengaard sade i en intervju i Dagens Nyheter i september 2024 att dagens invandring till Sverige är svårare att hantera eftersom migranter från Mellanöstern

och norra Afrika skiljer sig från 1970-talets finska invandrare där invandrarna var "relativt lika oss".

I Sverige ligger frågan om integrationen i alla fall högt uppe på den politiska agendan. Det sägs att en stor invandring under lång tid har gett integrationsproblem. För att hantera integrationen måste invandringen fortsätta minska, ja, nästan avta helt. Dessutom måste de som redan invandrat nu snabbt lära sig svenska, börja försörja sig själva och samtidigt lära sig respektera svenska värderingar. Så lyder det politiska budskapet idag. Ett av de särskilda problemen tycks vara svenska stadsdelar eller områden där det, för att låna en formulering i en ledare i Expressen på sommaren 2024, "knappt bor några människor med gamla svenska anor". En sån stadsdel är då Gottsunda i Uppsala. Ett annat skräckexempel i sammanhanget verkar vara en individ som blivit svensk medborgare utan att kunna kommunicera på svenska.

Det talas numera om en kravbaserad integration. Kraven hittills, säger statsminister Ulf Kristersson, har varit orimligt låga. Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson menar att integration kräver en särskild social och kulturell kompetens. Föreställningen om en kravbaserad integration bottenar i tanken att integration inte är ett samhälleligt utan ett individuellt ansvar. I framtiden kan förmåner och bidrag komma att knytas till graden av individuell integrationsnivå. En invandrare får i framtiden tre år på sig för att klara kurserna i Svenska för invandrare (SFI) - sen dras rätten till SFI in. I nuläget tar det i snitt 3,5 år för att klara kurserna i SFI. Just det beslutet förefaller mest vara av signalkaraktär.

Sysselsättning ses samtidigt som en centralt drivande kraft i integrationsansträngningarna.

Det innebär att den enskilde invandraren bör göra sig, som det heter, anställningsbar. Och anställningsbar kan man inte bli utan åtminstone grundläggande

kunskaper i det svenska språket. Ulf Kristersson har i olika sammanhang sagt att de nyanlända också måste vara beredda att flytta dit där jobben finns. Men bostäder och boendemöjligheter finns inte alltid just där jobben finns. Sysselsättningsgraden bland de inflyttade till Sverige har ökat betydligt med åren, och allt färre människor i Sverige lever idag på bidrag och sociala ersättningar. Skillnaden mellan inrikesfödda och utrikesfödda sysselsatta har minskat från 17 procentenheter till 11 procentenheter på ett tiotal år, men invandrare födda i Europa har en betydligt högre sysselsättningsgrad än invandrare från utomeuropeiska länder. Tidöpartierna vill nu också se över invandrarnas rösträtt i kommunal- och regionval. I nuläget gäller att den som varit folkbokförd i en kommun i över tre år också har rösträtt där. Detta gäller dock inte medborgare i Sverige, Norden eller från EU.

Invandringen och emotionerna

Problematiken i Europa stannar inte vid sånt som fördjupad integration eller bostadsbrist.

Det finns i hela Europa många politiska partier som bygger sin existens på att motarbeta invandring. De har betydande framgångar i politiska val på olika nivåer. Vissa partier är mycket tydliga i sina program och i sina målsättningar att minska invandringen. I Frankrike har högerpopulistiska Ressemblement National föreslagit en tidigare pensionsålder (62) för de som börjat jobba tidigt i livet. Kostnaderna för tidigare pensioneringar vill RN kompensera med minskad invandring och med en sänkning av de bidrag invandrare får av staten. Det finns också partier som vacklar och är otydliga i hela ärendet. Invandringsfrågan har helt enkelt blivit ett slags lackmustest i samtidens ideologiska strider. Mot varandra står inte längre höger och vänster utan snarare en liberalt sinnad internationalism mot en nationalistiskt sinnad populism. De nationalistiskt

sinnade populisterna omfattar en snarlik agenda i frågor som rör invandring och klimat och handel. Ett återkommande argument är att elitistiskt sinnade och världsöppna eliter låter den genuina nationen brytas sönder och samman genom invandring.

Invandringsfrågan väcker emotioner också i land som Kanada. Där sade den tidigare premiärministern Justin Trudeau för ett tag sen att "immigration grows at a rate far beyond what Canada has been able to absorb". Samma signal kommer från Australien, Nya Zeeland och otaliga andra länder. I dessa länder är det primärt bostadsbrist som triggat strängare immigrations-, och asylagar.

Det finns i sammanhanget en given obalans mellan rikare och fattigare länder. I de rikare länderna har immigrationen hittills rätt framgångsrikt lyckats dölja problematiska demografiska fakta och låga födelsetal. I fattigare länder däremot har låga födelsetal accentuerats av massiv emigration. Rumänien, exempelvis, har förlorat tre miljoner invånare sen 1989. Bulgarien har förlorat en tredjedel av sin befolkning. Många av de som lämnat har varit högutbildade med viktiga samhällsuppgifter, som exempelvis läkare och sjukskötare.

Men låt mig stanna i Kanada.

Kanada har en lång och generös invandrings- och integrationshistoria. Den inleddes i början av 1970-talet som ett slags reaktion på en tilltagande franskspråkig nationalism. Svaret ansågs ligga i mångkulturalism och ökad immigration. Idag förefaller mekanismen vara den diametralt motsatta: Mångkulturalism möts med ökad nationalism. På 1970-talet tog Kanada emot flyktingar från Iran, Vietnam och Uganda. Senare från Hong Kong och Syrien. Det utvecklades ett system med privat sponsorerad av flyktingar och medborgargrupper som tog hand om nyanlända och assisterade med jobsök, skolor, språkundervisning och annat. Nu är läget ett annat. Bostadsbristen är skriande i de stora städerna

och kollektivtrafiken är överfull. Hemlösheten exploderar. Kyrkor öppnar sina dörrar. Den kanadensiska regeringen sätter varje år ett mål eller en *level* för immigration. För 2025 och 2026 ligger nivån på 500 000 nyanlända. Men oron ute i landet växer. Justin Trudeau ville få ordning på immigrationen, men misslyckades och tvingades delvis just därför avgå. Enligt opinionsundersökningar anser nästan hälften av alla kanadensare att immigrationen vuxit sig för stor.

Parallellt med den politiska diskussionen pågår i vissa länder en intensiv kamp mot segregation och utanförskap. Jag nämner bara Frankrike, Danmark och Sverige. Men denna kamp har pågått redan länge, i flera decennier, och resultaten är magra och anspråkslösa. I någon stad eller kommun eller region tycker man sig ha hittat ett effektivt framgångsrecept för integration. På andra platser famlar man i segregationens mörker. En avhandling av Carina Mood och Jan Jansson visar att invandrarungdomar i Sverige har det bra när det gäller studier, inkomster, hälsa och arbete. Utmaningarna finns på det område som handlar om värderingar. Det gäller frågor som rör exempelvis religion, aborter, skilsmässor och homosexualitet. Där skiljer sig invandrade ungdomars åsikter rätt kraftigt från infödda svenska ungdomars åsikter och värderingar. Å andra sidan. Det finns också otaliga infödda svenskar och finländare som i sina åsikter och värderingar kraftigt avviker från majoriteten och mer eller mindre delar de invandrades synsätt och värderingar. Vad är väl då rätt och vad är fel? Vad är så att säga problemet?

Problematiken lever på många plan. Ett illustrativt exempel levererades av chefredaktören Jon Åsberg i Fokus i augusti 2024:

"För tio, femton år sedan hade jag en kollega som bodde med familjen i en villaförort söder om Stockholm. Ett typiskt medel-medelklassområde, lärare, programmerare, byråkrater, hantverkare med egen firma och en och annan polis. Och så min vän journalisten då. Grannarna var mestadels inrikes

födda och området hade knappast fått högt betyg av en mångfaldskonsult. Men alldeles intill, mindre än en kilometer bort, låg ett invandrartätt område som polisen i dag klassar som utsatt. När familjens barn hamnade i samma skola som de från miljonprogrammet drog föräldrarna snabbt slutsatsen att den inte var bra. Där var stökigt, många nyanlända som pratade ingen eller dålig svenska. Lärarstödet för de svenskspråkiga blev därefter, liksom studietakten. Så barnen flyttades prompt till en känd friskola som profilerade sig just med ordning och studiero. Samma sak gjorde många andra familjer i villaområdet, men följderna att den lokala skolan tömdes på barn som pratade svenska hemma och de som blev kvar hamnade ännu längre efter."

I Sverige talas det nu allt oftare, som ett slags motpol till denna utveckling, om behovet av återupplivade "västerländska" värderingar och värdegemenskaper. Detta för att mota utanförstående, meningslöshet och främlingskap bland de nyanlända. Och mellan de nyanlända och de inrikes födda. Det talas om en ny förståelse av fenomenet medborgarskap. Det talas om normer och om majoritetssamhällets förväntningar. Retoriken kläds i en kåpa av omsorg och säkerhet, inte minst då för de i landet redan bosatta. Den svenska regeringen vill nu kartlägga vilka värderingar som styr de personer som kommit till Sverige under de senaste decennierna. Undersökningen ska göras årligen med start 2025, och målsättningen är att ta reda på huruvida det bland de invandrade finns åsikter som strider mot "liberala demokratiska värderingar". Att det i grunden egentligen handlar om hur utbredd den så kallade islamismen kan tänkas vara är i sammanhanget en underförstådd självklarhet. Vilken följderna av dessa värderingsundersökningar skall bli är höljt i dunkel.

Flera andra utredningar kring invandringen pågår i Sverige just nu. Utredningen om hur Sveriges asylmottagande ska ner till EU:s lägstanivå måste anpassas till unionens nya migrationspakt. Andra centrala reformförsök som dragit ut på

tiden handlar om arbetskraftsinvandring, anhöriginvandring och utvisning på grund av brott.

Remigration som huvudargument i integrationsdebatten

Lite längre söderut i Tyskland vill högnationalistiska AfD tvångsdeportera immigranter, också de redan integrerade. Det ligger i linje med ett fenomen som i dagens Europa allt oftare sammanfattas under begreppet *remigration*. I den tyska valrörelsen på vårvintern 2025 användes begreppet rätt ofta av AfD:s partiordförande Alice Weidel. Som en avgörande förklaring till AfD:s stora framgångar i parlamentsvalet i februari 2025 angav De Grönas partiordförande Robert Habeck en retorisk normalisering av just begreppet *remigration* i den tyska debatten. Enligt Habeck försåg man i Tyskland ännu år 2023 ordet med citationstecken både i tal och i skrift, men i valrörelsen 2025 användes det utan citationstecken eller andra förbehåll.

Remigration tillhör samma föreställningsvärld som tankar på ett pågående folkutbyte i Europa. Inom den europeiska ytterhögern har *remigration* använts som ett slags lösning på en påstådd islamisering av de europeiska samhällena – "remigration eller islamisering". Remigration var länge ett ord som endast utnyttjades av den extrema ytterhögern, men det har numera också smugit sig in i mainstreamvokabulären kring invandring och migration. Detta i all synnerhet i Tyskland. Ordet implicerar en påtvingad återflyttning i motsats till en frivillig återflyttning (ålderdomsmotiverad, familjeskäl etc). Remigration är ett slags förskönande eufemism för tvångsutvisning och massdeportation av individer med migrationsbakgrund. I Tyskland beskrivs ordet i liberala kretsar som ett kampbegrepp ("Kampfbegriff") på den politiska högerflanken. Ordet har också korats till *Umwort des Jahres* år 2023.

Det finns också finska politiker som tror att det i Finland pågår ett folkutbyte. De tror alltså att det någonstans i världen sitter människor med makt och inflytande som vill ersätta Europas kristna ursprungsbefolkningar med en icke-vit och invandrad muslimsk majoritet. Sannfinländarnas partiordförande Riikka Purra har varnat för "västöphjan muutoksesta". Sannfinländarnas tankesmedja Suomen perusta har lagt beslag på domännamnet vaestonvaihto.fi, som, betyder folkutbyte.fi. På tankesmedjans hemsida finns också en klocka (vaestonkello.fi - befolkningsklocka) som räknar neråt och som visar andelen individer med utländsk bakgrund i exempelvis Esbo om ett antal år. Enligt sannfinländarnas partiledning använder man begreppet folkutbyte utan någon som helst koppling till en bakomliggande konspirationsteori. Man anser sig helt enkelt lägga matematiska fakta på bordet till allas beskådande och övervägande. Och ändå använder man i sammanhanget det mycket laddade begreppet folkutbyte. Det är ett begrepp som både skyddspolisen och inrikesministeriet kopplar samman med högerextrema konspirationsteorier. Någon håller alltså ändå, trots allt, på att stjåla Finland från finländarna.

I en debattartikel i Expressen i början av juni 2024 skrev Jimmie Åkesson:

"Man kan med fog hävda att 1970-talets ideologiska paradigmskifte - från homogenitet och assimilation till mångkulturalism - i praktiken fått demografiska konsekvenser som långsiktigt medför ett folkutbyte i Sverige"

Nyckelorden här är alltså assimilation och homogenitet, eller då nationalism, som ställs i direkt motsats till mångkulturalism och världsöppenhet och internationalism. I en annan debattartikel i Aftonbladet vid midsommar 2024 talade Jimmie Åkesson om behovet av anpassning till majoritetssamhället för de utlandsfödda och om den "naiva" världsbild som fött fram tron på att "all världens problem försvinner bara för att världen flyttar till Sverige".

Föreställningen om ett folkutbyte kan pareras på många sätt. Det enklaste sättet är att beskriva den värld vi lever i som en mycket rörlig värld. Folk befinner sig i rörelse. De lämnar sina hemländer i jakt på en bättre eller mer stabil framtid. De flyr undan krig, sjukdomar och naturkatastrofer. Varje dag kommer 3200 invandrare till Storbritannien. Varje dag lämnar 1400 samma önation. Det finns ett mörkertal, både av inflyttade och av utflyttade.

I Sverige uppmuntrar regeringen nu alltså till frivillig återvandring. Detta gäller då inte bara nyanlända asylsökande utan också individer som redan bott länge i Sverige och som redan har permanenta uppehållstillstånd. Sverigedemokraterna talar om behovet av repatriering, ett slags variant på remigration. De talar också, med en rätt slagkraftig eufemism, om det så kallade "återvandringståget" - ett tåg som förstås bara erbjuder enkelbiljett. Det är, menar nu den svenska regeringen samstämmigt, dags för väldigt många att åka hem igen efter att både under kortare och längre tider ha åtnjutit svensk gästfrihet och generositet.

Den europeiska gästarbetarmodellen satt ur funktion, alltså.

Inflyttningen till Finland

År 2023 blev ett rekordår i Finland. Nettoimmigrationen uppgick till 58 000 personer. En knapp tredjedel av dessa kom från Ukraina. Rensat på ukrainarna handlade det om en inflyttning på cirka 40 000 personer. Nettoinvandringen under år 2023 var därmed den högsta någonsin, liksom bruttoinvandringen (knapp 72 000). Det betyder att den var ungefär fyra gånger så stor som under den så kallade flyktingkrisen åren 2015 och 2016.

Också under år 2024 var invandringen betydande. Då hade Finland 48 456 fler inflyttare än utflyttare. Liksom under tidigare år var det invandringen och

ukrainarna som bidrog till en liten befolkningstillväxt på drygt 33 000 personer. Det råder dock fortfarande en betydande obalans i antalet födda och döda. Under 2024 räknades 14 300 fler avlidna än nyfödda.

Detta är statistiken.

Befolkningen i Helsingfors växte under 2023 med 11 000 personer. Ett år senare, 2024, var de 10 000. De utlandsfödda formade under båda dessa år fler än hälften av det totala antalet nya helsingforsare. Sammantaget betyder allt detta att koronapandemins trender nu är nullifierade. Helsingfors växer på samma sätt som före pandemin. Pandemiårens bortflyttning från Helsingfors och huvudstadsregionen har stannat av.

Tillväxttrenden har också en annan sida. Andelen invånare med svenska, finska eller samiska som modersmål minskar. Och detta inte bara i relativa tal utan också i absoluta tal. Förändringen i landet och inom befolkningen syns också på många andra nivåer. År 2000 hade fyra procent av de nyfödda en mamma med ett främmande språk som modersmål. År 2023 var siffran uppe i 16 procent. Och trenden är snabbt stigande.

En betydande del av invandringen till Finland idag hänger ihop med situationen i Ukraina.

Under de tre år som förflutit sen det ryska angreppet i februari 2022 har fler än 76 000 ukrainare fått uppehållstillstånd i Finland, av humanitära orsaker. Närmare 40 000 av dessa inflyttade ukrainare har ansökt om så kallad hemkommun. Det är en rättighet de haft sen 2023. Den massiva ukrainska flyktingvågen har bidragit till ett kännbart befolkningstillskott också i många tvåspråkiga kommuner och områden. Men inte överallt. Antalet ukrainare varierar stort i de tvåspråkiga kommunerna, från under tio i flera åländska kommuner till ungefär

ett par tusen var i de stora städerna i huvudstadsregionen. I tre kommuner, eller i Kaskö, Kristinestad och Nykarleby, formar ukrainarna redan nu långt över 2 procent av det totala invånarantalet. Det betyder för Kaskös del 41 personer, för Kristinestad 159 och för Nykarleby 180. Det finns relativt sett fler ukrainare i Helsingfors, Åbo, Vanda och Esbo, men i procentuellt hänseende ligger antalet ukrainare i alla de stora finländska städerna under 1 procent. I absoluta tal betyder detta att Helsingfors på vårvintern 2025 registrerar lite drygt 2800 ukrainare, Vanda 2300, Åbo lite drygt 2000 och Esbo knappt 2000. I de tvåspråkiga kommunerna har Korsholm det lägsta antalet ukrainare, eller 23 personer, vilket motsvarar 0,12 procent av den totala befolkningen.

Finland, Europa och de globala demografiska utmaningarna

Samtidigt har Finland, och stora delar av Europa och världen, ett demografiskt problem, eller åtminstone en demografisk utmaning. Andelen äldre och gamla är många, andelen unga är få. För första gången i världshistorien finns det idag fler människor i världen som är över 65 än under fem år gamla. Obalansen mellan åldrande befolkningar och låga födelsetal kommer på sikt att radikalt omskapa olika samhällsstrukturer. Det så kallade reproduktionstalet i Finland ligger idag på cirka 1,25 när det enligt hävd borde ligga på 2,1. Med 2,1 födda barn per kvinna hålls befolkningen stabil. Med alla siffror under 2,1 krymper befolkningen. Det högsta antalet barn per kvinna föds i Mellersta Österbotten och på Åland, medan det lägsta antalet föds i Norra Karelen och i Kymmenedalen. Bland svenskspråkiga är nativitetens andelen högre än bland finskspråkiga. I österbottniska Larsmo, exempelvis, var reproduktionstalet år 2024 hela 3,60. I Sydkorea ligger reproduktionstalet på under 0,8. Det är en dramatiskt låg siffra också i ett globalt perspektiv.

I förlängningen av hela denna utveckling möter den så kallade försörjningskvoten. Hur skall välfärdsstatens funktioner i framtiden upprätthållas och

finansieras med en krympande befolkning? Var går gränsen för en kontinuerligt förhöjd pensionsålder? Var går gränsen för höjda pensionsavgifter? De låga födelsetalen i dagens Finland indikerar att ungefär en tredjedel av alla de som enligt tidigare planer skulle betala framtida skatter och pensioner överhuvudtaget inte föds. Enligt beräkningar gjorda av Pensionsskyddscentralen borde reproduktionstalet ligga på cirka 1,6 för att upprätthålla balans i det framtida pensionssystemet. Alternativet är en nettoinvandring på cirka 30 000 personer per år. Det tredje alternativet är höjda pensionsavgifter med allt mellan en och tre procent för arbetsgivare och arbetstagare.

Problemet med demografiska förändringar är deras relativa osynlighet. Trender blir realitet med stor fördröjning. Detta gör att frågan lätt blir en icke-fråga i en ögonblicksfokuserad samtid. Men de demografiska trenderna är synliga i så gott som alla OECD-länder. Och har varit det redan länge. I EU-länderna fanns det 270 miljoner individer i arbetsför (20–64) ålder år 2011. Idag är siffran nere i 261 miljoner. Och trenden är fortsatt sjunkande. År 2023 föll siffran på antalet nyfödda i EU för första gången under 4 miljoner sedan man började föra statistik år 1960. I Storbritannien år 1965 var den vanligaste åldern för död någon månad under det första levnadsåret. Idag är det vid 87 levda år.

Åldersexplosionen i våra europeiska samhällen beror inte bara på längre liv utan också på att så få numera dör unga. Idag dör mindre än en procent av alla briter innan de fyllt 20. I början av 1840-talet gällde detta för 35 procent av alla briter. Nu kan man förstås också vända på hela denna problematik och säga att en åldrande europeisk befolkning är ett gott tecken, alltså ett tecken på framgångar. Den förväntade livslängden i de flesta europeiska länder ligger på eller omkring 80 år och är därmed mer än dubbelt så hög som i slutet av 1800-talet. Tidigare europeiska generationer fick aldrig möjlighet att bli riktigt gamla. Det berodde på krig, på dålig hygien, på epidemier och på livsmedelsbrist. Nu är läget ett annat. Det europeiska projektet efter det senaste världskriget har

varit mycket framgångsrikt. Europa, eller åtminstone västeuropa, fick freden medan européerna fick ålderdomen. En åldrande, livskraftig och rätt förmögen befolkning kan också ses som en tillgång och en potentiell guldgruva för olika företag. I dag talas det ofta om en silvrekonomi för att illustrera möjligheterna.

Utan immigration skulle Finland vara ett befolkningsmässigt krympande land. Under de senaste åren har (vid sidan om ukrainarna) antalet invandrare från den Indiska halvön och Asien eller Fjärran Östern varit rekordstort. Men enligt prognoser gjorda av forskningsinstitutet MDI är det ändå bara i huvudstadsregionen som invandringen på sikt verkligen förmår kompensera för de låga födelsetalen. Enligt beräkningar från OECD behöver Europa som helhet cirka 50 miljoner immigranter från andra världsdelar för att kompensera för fallande födelsetal. I Finland får Vasa exemplifiera den generella trenden. Där föddes under 2023 sammanlagt 509 barn. Men 705 individer avled under samma tidsperiod. Ändå uppvisar Vasa en befolkningstillväxt på cirka 1000 personer. Det beror på invandring och på inflyttning från det övriga landet.

I bakgrunden pågår för övrigt också en snabb urbanisering av Finland. Mellan åren 2000 och 2023 har befolkningen i stadsområden ökat med 667 000 individer medan landsbygdsbefolkningen minskat med 263 000 individer. Också detta kan beskrivas som rätt dramatiskt.

Finland är inte det enda land i Europa eller i världen som behöver invandring eller som växer tack vare invandring. Mekanismen i västvärlden hittills har varit att barnafödandet ökar i goda tider och minskar i ekonomiskt osäkra tider. Sen ungefär 2010 har denna gamla sanning ställts på ända. Barnafödandet i Europa minskar också under ekonomiskt goda tider. Sen 1960 har reproduktionsraten i de 38 mest industrialiserade länderna i världen fallit från 3,3 till 1,5, allt enligt OECD. Mot slutet av seklet kommer så gott som alla världens länder att ha krympande befolkningar. Under det senaste halva seklet har den globala ferti-

litetsraten sjunkit till 2.3. Det betyder en halvering på femtio år. Födelseatalen i ett land sjunker alltså när antalet familjer med två barn eller färre blir fler än de familjer som har två barn eller fler. Men det är inte bara enbarnsfamiljer som vrider statistiken i negativ riktning, Det är de barnlösa som präglar statistiken mer än någonting annat.

I länder som Italien, Spanien och Japan har barnlösheten fördubblats bland kvinnor födda 1975 i jämförelse med kvinnor födda 1955. I Tyskland, Österrike och Italien är trenden ungefär densamma. I Japan, som alltså ofta lyfts fram som ett skräckexempel i ärendet, har en av tre japaner inga barn, men cirka 6 procent av alla mödrar bär fyra eller fler barn. Det är samma siffra som för femtio år sen. I Italien är två av fem kvinnor barnlösa, men medelsnittskvinnan föder ändå 2,2 barn vilket är precis samma siffra som för 40 år sedan. Det finns frivilliga och ofrivilliga orsaker bakom barnlöshet, liksom ekonomiska orsaker, det vet vi sen tidigare, men det finns också forskning som visar att cirka 80 procent av all barnlöshet bottnar i slummen eller i omständigheters spel, dvs i sånt som avsaknaden av uppfattad lämplig partner.

En artikel i den medicinska tidskriften Lancet i mars 2024 belyser problematiken på en global nivå.

Under de närmaste 25 åren kommer 75 procent av världens alla länder att uppleva demografisk nedgång. Det betyder att de inte kommer nå upp till reproduktionsnivån på 2,1 barn per kvinna. År 2100 kommer nedgången enligt artikeln att beröra 97 procent av världens alla länder. Detta får givna ekonomiska och sociala konsekvenser. Befolkningstillväxten i världen kommer att koncentreras till ett litet antal fattiga länder söder om Sahara och i Asien. Bara sex länder i världen kommer år 2100 enligt prognosen att nå upp till reproduktionsnivån. Dessa länder är Tadzjikistan i Centralasien, öarna Tonga och Samoa i Stilla havet samt de afrikanska länderna Chad, Nigeria och Soma-

lia. År 2100 kommer hälften av världens alla barn att födas söder om Sahara. Dessa länder påverkas i sin tur av klimatförändringar och brist på resurser i olika former. Följden blir med all sannolikhet en nyorganisering av den globala ekonomin och olika maktstrukturer, men det kommer också på den nationella nivån att betyda krav på nytänk i frågor som rör allt från dagisverksamhet till skolväsende, boende, landutnyttjande och klimatfrågor.

”The second demographic transition”

OECD talar numera om "*the second demographic transition*". Detta begrepp ska då sammanfatta inte bara barnlöshet och generella fertilitetsfrågor utan en trend mot större individualism, individuell frihetstörst och alternativa livsmål och levnadslösningar. I bakgrunden spökar också skillnader mellan storstäder och landsbygd. I storstäder över hela världen är fertiliteten mycket lägre än på landsbygden, vilket antagligen delvis också hänger samman med boendekostnader. Det finns också andra och mer svårgräpbara orsaker till att familjer krymper i storlek. I Storbritannien spekuleras det bland annat kring plikten på barnsäten i bilar fram tills det att barnet fyllt 12 år. Denna regel sägs minska barnafödandet eftersom en extra stol gör det svårt att passa in fler än två barn i en bil. Och så vidare.

I Finland har regeringen på sommaren 2024 tillsatt en arbetsgrupp med målsättning att lägga grunden för ett befolkningspolitiskt program. Det låter lite öststatsmässigt, men ärendet känns angeläget. En arbetsgrupp med experter ska inledningsvis titta närmare på den generella utvecklingen. I ett pressmeddelande från Statsrådet heter det att det finns en stor klyfta mellan antalet önskade barn och det antal barn som verkligen föds, och att utvecklingen i Finland från 2010-talet och framåt därmed varit en annan än i de övriga nordiska länderna. Det finns dock inga riktiga bevis på att regeringsproklamerade insatser

har betydelse för fertilitet och barnafödande, om man då bortser från sånt som moderskapsledigheter. I Ungern har målmedvetna politiska insatser för att öka barnafödandet gett vissa resultat. Det syns åtminstone i form av att Ungern nu spenderar över 3 procent av landets totala BNP på familjestimulerande åtgärder. Men också med ett avancerat socialt skyddsnet faller födelsetalen i alla de nordiska länderna, utom i Island. Varför? I Ukraina föddes cirka 800 000 barn år 2020. Tre år senare var antalet nere i 200 000. Där finns det en klar yttre orsak till det drastiskt sjunkande barnafödandet. Men i Norden?

Siffrorna för Afrika talar däremot sitt eget högfertila språk. År 1950 räknades 200 miljoner afrikaner. Idag är de 1,5 miljarder. FN:s prognoser för 2050 talar om 2,5 miljarder och för 2100 om fyra miljarder. Dessa siffror baserar sig på en lätt sjunkande födelsetrend och på ett reproduktionstal kring eller strax under 2,1. Med den nuvarande raten på över 2,5 skulle afrikanerna däremot vara 5,4 miljarder år 2100. Då skulle också nästan hälften (cirka 43 procent) av världens alla individer under 18 år vara afrikaner. Ett exempel. I Nigeria föder varje kvinna idag 5,1 barn. Med den fortsatta takten stiger landets invånarantal från 225 miljoner idag till 375 miljoner år 2050. Fattigdomen är stor, liksom arbetslösheten och korruptionen. Etniska konflikter vilar under ytan. Många afrikanska länder plågas inte av brist på utbildning utan av en låg eller sjunkande utbildningsnivå (enligt Världsbanken). Kan den afrikanska kontinenten göda och föda 5,4 miljarder människor? Det är inte svårt att föreställa sig att det framtida trycket på rikare länder kommer växa i takt med den afrikanska befolkningsökningen.

Utvecklingen är alltså rätt entydig. Det handlar närmast om en avveckling. Om en avveckling av de barnrika familjer som en gång präglade både Europa och resten av världen. En färsk studie visar att det i Italien nu går tre arbetande individer på en pensionär. Men redan om 25 år kommer det att gå en arbetare på en pensionär. Det är en utveckling som ser snarlik ut i många andra europeiska

och utomeuropeiska länder. Japans premiärminister Kishida har talat om ett sjunkande antal födslar som ett existentiellt hot. I Frankrike har Marine Le Pen utvecklat en ekonomisk plan som också fokuserar på att öka barnafödandet. Mer eller mindre överallt i Europa förväntas antalet barnafödslar sjunka kraftigt under de kommande decennierna. I vissa länder är utvecklingen redan snudd på dramatisk. Finland är ett sånt land.

Finlands demografiska utmaning

Antalet nyfödda i Finland låg år 2023 på samma nivå som under 1800-talets nödår. Dock med den avgörande skillnaden att Finland idag har cirka 5,6 miljoner invånare mot cirka 1,5 miljoner i medlet av 1800-talet. Under år 2023 bidrog den så kallade naturliga befolkningsförändringen (skillnaden mellan antalet födda och antalet döda) till ett underskott på 18 000 infödda finländare. Det var en dubbelt så hög siffra som år 2020. Statistikunderskottet kompensades av stor invandring, framför allt då från Ukraina, men alltså också från länder som Sri Lanka och Bangladesh.

Ett undantag i det europeiska sammanhanget är Storbritannien. Där förväntas den arbetsföra befolkningen fortsätta växa i antal. Det beror mestadels på massiv immigration och på själva det faktum att många nyanlända i Storbritannien har större och yngre familjer än majoritetsbefolkningen. Nästan en tredjedel av alla nyfödda i Storbritannien föds av invandrade mödrar. I London ligger siffran på 60 procent.

Kan invandringen i slutändan verkligen kompensera för drastiskt fallande födelsetal? Eller behövs det kanske andra former av omställningar i våra samhällen? Och vilka är de egentliga orsakerna?

Man kan anlägga olika perspektiv på problematiken. Ett sådant levereras av den bulgariske politologen Ivan Krastev. Han menar att det ryska angreppskriget på Ukraina också kan läsas i demografiska termer. Angreppskriget beror enligt denna logik på den ryska regimens ångest över fallande födelsetal. En lite radikal tolkning, det säger Krastev själv, men den är väl underbyggd. På 1990-talet kollapsade den ryska nativiteten med nästan 40 procent. Efter 1989 har Ryssland förlorat långt fler än 15 miljoner invånare.

Också covidpandemin är enligt Krastev en underskattad faktor bakom angreppet på Ukraina. Pandemin ledde till en rysk överdödlighet på cirka 1 miljon individer. I kölvattnet började Putin regelbundet citera en rysk forskare som en gång prognosticerat att det år 2000 kommer finnas 500 miljoner ryssar. Nu är ryssarnas antal 143 miljoner. Enligt FN:s prognos för år 2100 är trenden nedåtgående. År 2100 ska det finnas nästan mellan 74 och 106 miljoner ryssar. Och detta i ett land som ända sen 1800-talet byggt sin styrka på att man har fler soldater än gevär.

Den största positiva förändringen i Rysslands senare historia följde enligt Krastev med annexeringen av Krim år 2014. Då växte den ryska befolkningen med 2,4 miljoner individer. Kidnappningen av ukrainska barn efter 2022 ska läsas i samma ljus. Putin och hans regim ser vitryssar och ukrainare som en rysk reservarmé.

Ukrainas demografiska utveckling är också den rätt katastrofal. På tre döda går en nyfödd. Diasporan i krigets spår är massivt stor. Och för man hela resonemanget lite närmare oss möter följande fråga. Hur ska Finland i framtiden kunna upprätthålla sin stora värnpliktsarmé? Hur ska den 1340 kilometer långa gränsen mot Ryssland kunna bevakas och försvaras? Av vem eller av vilka? Man kan lugnt anta att också den finska försvarsmakten lider av demografisk ångest.

I Tyskland ligger reproduktionstalet idag på 1,35. För fyra år sen låg det på 1,58. Samtidigt pågår en massiv pensioneringsboom. Tyska Bundesinstitut für Bevölkerungsforschung (BiB) beräknar att cirka en halv miljon fler tyskar går i pension år 2030 än de som kommer in i arbetslivet. Om tio år kommer den tyska ekonomin att sakna mer än fem miljoner arbetstagare. I februari 2024 sa den gröne tyske ministern Robert Habeck att brist på arbetskraft är det största hotet mot den tyska ekonomin. Medan tyska ekonomer gärna talar om behovet av kraftigt ökad arbetskraftsinvandring noterar demograferna att andelen kvinnor i det tyska arbetslivet idag ligger på 73 procent. Så sent som år 2004 låg siffran på 59 procent. Och följden av detta är att det aldrig funnits så många individer i arbetslivet som idag, eller ungefär 45 miljoner.

Något av samma mekanism gäller på EU-nivå. Ett ökat antal individer i sysselsättning har hittills kompenserat för fallande födelsetal. Och detta trots att bara 6 procent av alla de som fyllt 65 i EU jobbar vidare. I Japan är den siffran uppe i 25 procent. Risken är att det i framtiden endast blir ökad arbetsproduktivitet som driver de enskilda nationernas BNP. För att krympa den stora lucka som uppstår när babyboom-generationen går i pension i Tyskland under det kommande decenniet krävs enligt BiB att andelen äldre i arbetslivet hålls på en fortsatt hög nivå.

Med andra ord: det är alltså kvinnor och äldre som skall hålla välfärdssamhället flytande i framtiden. I ett demografiskt sammanhang som detta verkar det finnas en mer eller mindre uttalad motsättning mellan behovet av arbetskraftsinvandring och rent ”inhemska” lösningar i form av höjd pensionsålder och höjt deltagande i arbetslivet.

Demografi är ingen exakt vetenskap

I den demografiska världen intar FN:s befolkningsprognoser fortfarande en särställning. Men det finns också andra forskningsinstitut med stor relevans. Ett sånt är The Institute of Health Metrics and Evaluation i Seattle (IHME). Ett annat är International Institute for Applied Systems Analysis i Wien (IIASA).

Problemet med demografiska analyser är frånvaron av enhetlighet i metod och angreppsvinkel. Det levereras analyser med tyngdpunkt på demografi och socioekonomi. Det levereras analyser med fokus på sociala förändringar. Det levereras också analyser med uteslutande fokus på faktorer som immigration och migration. I många länder är det de nationella statistikcentralerna som gör vägledande befolkningsprognoser. I andra länder finns särskilda institut med fokus på demografiska förändringar. Och följden av allt detta är att framtidsprognoserna varierar ofta och rätt mycket. Således förutspår FN att världens befolkning kommer att nå ett slags zenit år 2084 med 10,3 miljarder jordbor. IHME prognosticerar en topp på 9,7 miljarder redan år 2064. Medan IIASA i Wien landar nånstans däremellan med en prognos som talar om 10,1 miljarder år 2080. Vad dessa prognoser dock har gemensamt är att de förutspår att toppen kommer att följas av en nedgång i antalet människor på jorden.

Finlands demografi betraktad ur ett historiskt perspektiv – och med ett öga på framtiden

Wolfgang Lutz är professor i statistik vid universitetet i Wien och grundande chef för Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital. Han anses allmänt vara den ledande demografen i dagens Europa. Lutz är också involverad i otaliga andra forskningsbaserade projekt och institutioner. Han har bland annat tidigare forskat och jobbat i Helsingfors. Han är gift med en

finländsk kvinna. Han har också skrivit en del om den demografiska utvecklingen i Finland, inte minst ur ett historiskt perspektiv. Lutz och hans kollegor står för övrigt också bakom en av de centrala teserna i dagens demografiska forskning. Det handlar om den så kallade ”Low-Fertility Trap Hypotheses”. Denna hypotes säger, på ett ungefär, att låg fertilitet i en generation tenderar smitta av sig också till följande generation och så vidare i en nedåtgående spiral. En av nycklarna i sammanhanget verkar vara huruvida ett par som planerar äktenskap eller barn tror sig kunna uppnå sina materiella drömmar eller inte.

Wolfgang Lutz säger att Finland under de senaste 300 åren har haft en naturlig befolkningstillväxt som brutits bara av enskilda händelser som krig, hungersnöder och sjukdomsepidemier. Efter de stora hungersåren 1867 och 1868 började mortaliteten i Finland sjunka på ett mera konstant och sammanhållande sätt. Den fallande trenden har hittills bara brutits av de två krigen på 1900-talet och av inbördeskriget 1918 och den samtidiga spanska sjukan. Omkring år 1950 accelererade mortalitetsnedgången dessutom snabbt tack vare introduktionen av antibiotika och förbättringar i den offentliga sjukvården. Ett tydligt hack i kurvorna syns också på 1960- och 1970-talen med stor emigration bland annat till Sverige. Mellan åren 1750 och 1950, påpekar Lutz sammanfattande, fördubblades den finländska befolkningen vart femtionde år och växte därmed från 422 000 individer år 1750 till 5 518 000 individer år 2018.

Nu säger Wolfgang Lutz att situationen i Finland är lätt prekär, men på inget sätt hopplös. Han noterar att år 1865 formade kohorten barn under fjorton år ungefär en tredjedel av den totala befolkningen, medan antalet 65-åringar låg på knappt fem procent. Idag är motsvarande siffror långt under 20 respektive över 20 procent. I samma andetag vänder Lutz dock också på problematiken och säger att ett färre antal barn egentligen är en bra sak, också med tanke på den framtida sysselsättningsgraden. I ett högteknologiskt samhälle kommer det inte att finnas jobb åt alla, och i familjer med ett eller högst två barn har

föräldrarna dessutom möjlighet att fokusera mera energi och omsorg på de enskilda barnen. Följden är tätare nätverk och större solidaritet vilket i en förlängning är bra för välfärdssamhället, menar Lutz.

Nyckelordet i Lutz resonemang är utbildning. Han ser möjligheter också i sjunkande födelsetal. Han pekar på de södra delarna av Europa där många kvinnor fortfarande står utanför arbetsmarknaden och därmed formar en stor potentiell arbetstagarpool. Men grundlogiken i hans resonemang är denna: en sjunkande fertilitet är en god förberedelse för framtidens arbetsmarknad, präglad som den kommer att vara av högteknologiska lösningar och artificiell intelligens. Lutz står inte ensam i dessa sina resonemang. I själva verket kan man bland de europeiska demograferna ana konturerna av en hel samhällsfilosofi med nästan elitistiska förtecken. Denna filosofi kunde sammanfattas så här: en liten men högutbildad befolkning är bättre än en stor och lågutbildad befolkning. Något av detta resonemang spiller sen också, medvetet eller omedvetet, över på invandringspolitiken i Finland år 2025.

Finland och befolkningsutvecklingen

Statistikcentralen bedömer att Finland runt år 2070 kommer att ha 6,5 miljoner invånare. Befolkningsutvecklingen styrs enligt denna prognos av en tillväxt på cirka 40 000 personer per år. Alla dessa 40 000 kommer i princip att vara utlandsfödda. I nästan ett decennium redan nu är det invandringen som hållit Finlands befolkningsmängd på en stabil nivå. I nästan tio år har antalet döda i landet varit större än antalet födda. Utan invandring skulle Finlands befolkningsmängd år 2045 vara nästan en halv miljon mindre än den är idag. Statistikcentralens prognos baserar sig på ett antagande som säger att nativiteten i framtiden är lika låg som den är idag, alltså i nivå med 1,26 födda barn per kvinna.

Statistikcentralens prognos har mötts av mothugg från olika håll. Dessa mothugg tycks nonchalera begreppet "prognos" som har genomförts på en så kallad kohortkomponentmodell. Det betyder att prognosen analyserar hur utvecklingen ser ut framöver ifall den fortsätter som nu. Jani Mäkelä som är ordförande för den sannfinländska riksdagsgruppen sa att han rent generellt inte gillar tanke på en växande invandring och att prognosen är snedvriden eftersom den också inkluderar flyktingarna från Ukraina. Till detta svarade Statistikcentralen att prognosen inte inkluderar den högst osäkra flyktingvägen från Ukraina som kan komma att kraftigt avta nästan vilken månad som helst.

Nettoinvandringen till Finland har i alla fall vuxit stadigt de tre senaste åren, ja, den har i det närmaste fördubblats. Med ukrainarna inräknade låg den alltså på cirka 58 000 personer år 2023. I Näringslivet ETLA:s egen befolkningsprognos från hösten 2024 ligger den beräknade framtida årliga nettoinvandringen på 24 000 personer. ETLA:s prognos ligger dock också den betydligt högre än den de facto nettoinvandring som Finland hade fram till år 2020. Invandringen fram till dess låg på cirka 15 000 personer per år.

Oberoende av vilken prognos som kommer att träffa mer eller mindre rätt eller mer eller mindre fel kvarstår faktum: Finland attraherar just nu och på årsbasis tiotusentals personer från andra länder och kulturer. Särskilt stort tycks intresset vara i Asien, i länder som Bangladesh, Filippinerna, Indien, Vietnam och Nepal. Sysselsättningsgraden bland personer som flyttat från dessa länder är hög, och den växer i takt med den tid som tillbringas i Finland. Som en följd av invandringen växer dock också motståndet bland en del infödda finländare. En undersökning utförd av EU:s byrå för grundläggande rättigheter år 2024 visar att Finland är ett av tre länder i Europa (bland tretton undersökta) där muslimer upplever mest rasism och diskriminering. De två andra länderna är Österrike och Tyskland. Den europeiska byråns mätning ackompanjeras, kunde man kanske säga, av Diskrimineringsombudsmannens slutsats på vårvintern

2025 att inrikesministeriet vid urvalet av kvotflyktingar har prioriterat kristna flyktingar framom flyktingar från muslimska länder.

Argument mot invandringen

Den offentliga argumentationen mot invandringen i Finland följer huvudsakligen två tankespår.

Det första spåret säger att alltför många av de nyinflyttade kommer att (för)bli arbetslösa och därmed nöta på välfärdssamhällets skyddsmekanismer. I bakgrunden står då också antagandet att många av de som kommer till Finland landar i lågavlönade jobb inom exempelvis hälsovårdsbranschen. En sådan utveckling försöker regeringen nu stävja genom att sätta en minimilönegräns på 1600 euro brutto per månad för beviljat arbetstillstånd. Lönegränsen har kritiserats för att ha en schematisk karaktär och för att samtidigt med tiden kunna utvecklas till en maximilönegräns för många nyinflyttade. År 2023 beviljades nästan 23 000 arbetstillstånd och lite knappt 10 procent av dessa omfattade löner som låg under 1600 euro per månad. Synen på ett lönetak varierar samtidigt på olika håll. Amnesty International har sagt att en minimilön som denna leder till att antalet papperslösa invandrare ökar i antal, medan exempelvis Finlands Fackförbunds Centralorganisation menar att ett lönetak ger inflyttade bättre möjlighet att försörja sig på egen lön. Enligt en undersökning gjord av rekryteringsföretaget Barona ("Kansainvälinen työvoima ja tulevaisuus 2024") använder knappt 40 procent av alla finländska företag idag någon form av utländsk arbetskraft. Enligt Barona har användandet av utländsk arbetskraft inom den offentliga sektorn ökat med tio procent på bara ett år. Samtidigt har möjligheten att jobba på engelska i Finland ändå minskat.

Det andra tankespåret i sammanhanget säger att arbetsgivare i Finland utnyttjar de inflyttade som billig arbetskraft för att ersätta inhemska och dyrare arbets-

tagare. Mot detta talar undersökningar som visar att företag i olika branscher generellt har god koll på konkurrenternas anställda och lönenivåer och att lönesättningen i Finland i de flesta branscher dessutom är fackligt avtalsreglerad på nationell nivå. Enligt ekonomiska experter och undersökningar landar de flesta invandrare förr eller senare ett jobb. Invandringen försämrar inte heller den infödda befolkningens lönenivåer eller arbetsmöjligheter.

Ett sånt påstående kan dock också modifieras. En undersökning gjord av Arbets- och näringsministeriet som presenterades på våren 2025 visar att barn eller ungdomar i åldern 18–29 som tillhör den andra generationen invandrare oftare är arbetslösa och att de dessutom oftare saknar utbildning efter grundskolan. Enligt ministeriets utredning beror detta på socioekonomiska orsaker. Ungdomarna i den andra generationen kommer oftare från familjesituationer med bara en förälder och oftare från situationer med föräldrar som helt står utanför arbetslivet. Det finns dock också skillnader i bakgrund och nationaliteter. Barn med släktbakgrund i Asien och det forna Jugoslavien klarar sig bättre än barn i familjer med bakgrund i Mellanöstern eller Afrika. Jämför man å andra sidan dessa ungdomar med jämnåriga infödda ungdomar med likartad socioekonomisk bakgrund ska man se att ungdomarna med utlandsbakgrund har en högre sysselsättningsnivå och utbildning än de inhemska jämnåriga. Enligt Statistikcentralen på senhösten 2024 har de utlandsfödda specialsakkunnigas ("erityisasiantuntijat") lönenivå under de senaste åren stigit snabbt och nu är högre än de infödda experternas lönenivå. Som helhet betraktad ligger dock de utlandsföddas timlönenivå fortfarande cirka 15 procent under de inföddas lönenivå, eller 16,75 euro mot 19,61 euro. Statistiken indikerar också att många utlandsfödda men högskoleutbildade personer har svårigheter att finna jobb som motsvarar deras utbildning eller kompetens. Bland utlandsfödda högskoleutbildade har bara ungefär en fjärdedel lyckats landa ett jobb som motsvarar utbildningsnivån. Bland infödda finländare är motsvarande siffra 63 procent, allt enligt Akava Works. Till saken hör också att bara lite drygt femtio procent

av alla EU-medborgare bor kvar i Finland ett år efter examen. Bland invandrare från länder utanför EU är den siffran över 80 procent. Med andra ord, och lite tillspetsat: Finland examinerar högskoleutbildade invandrare som (med hjälp av finska skattebetalares skatteören) sedan får jobb i andra länder. Vart sökljuset ska riktas i detta fall är fullkomligt klart. Det handlar om arbetsgivarsidans ansvar.

Invandringspolitik är också en atmosfärfråga

Invandringspolitik är också symbolhandlingspolitik eller, kanske snarare, en atmosfärfråga. Vilka signaler ger ett främmande land åt potentiella invandrare, åt potentiell arbetskraft? Negativa eller positiva? Det finns många motsägelsefulla drag relaterade till invandringen till Finland. Landet behöver många nya skattebetalare, men vill potentiella skattebetalare också framöver komma till Finland och bosätta sig här?

Enligt en studie av Internations-nätverket (Expatriate Insider 2024) som publicerades på sommaren 2024 har Finlands attraktivitet som mottagarland för utländsk arbetskraft fallit dramatiskt på mycket kort tid. I studien analyseras faktorer som livskvalitet, levnadsnivå, arbetsomständigheter och frågor som rör interaktionen med det omkringliggande samhället. Bland 53 undersökta länder har Finland fallit till 51 plats. Bakom Finland på listan finns endast Turkiet och Kuwait. Det är framför allt ekonomiska och sociala aspekter som gör att Finland bottenar i undersökningen.

Sannfinländarnas gruppordförande i riksdagen Jari Mäkelä har i Helsingin Sanomat i april 2024 gjort skillnad på ekonomiskt välkommen invandring och ekonomiskt belastande invandring. Till detta har han fogat att den ovälkomna invandringen till Finland dominerar. I ett regeringsprogram delvis dikterat av Sannfinländarna har detta resonemang lett till ett påbud om en så kallad tremånadersregel. Efter tre månader utan framgång som arbetssökande måste en nyinflyttad utlandsfödd

lämna landet. Efter skarpa protester kommer denna tremånadersregel uppenbarligen att delvis luckras upp och därmed får personer som anses passa in på den finska arbetsmarknaden sex månader på sig att hitta ett nytt jobb.

Den sittande finska regeringen har också berett en lag som gör att det i framtiden krävs åtta år för att uppnå medborgarskap, och inte bara fem år som tidigare. Det kommer också att införas ett medborgarskapstest. Ärendet motiveras av inrikesministeriet med att det förstärker integrationens och språkkunskapernas betydelse som förutsättning för medborgarskap. De nya reglerna gäller också nyanlända eller makar / makor till finländare med hyfsade förkunskaper i antingen finska eller svenska. För medborgare i något av de nordiska länderna förblir tiden två år från ankomst till potentiellt medborgarskap.

Vilken är idén bakom ett medborgarskap? Det är rimligtvis att förmedla en välkomnande känsla, en känsla av tillhörighet, delaktighet och ansvar. För många invandrare är det löftet om ett framtida medborgarskap och en normalisering av tillvaron som på kort sikt motiverar usla arbetstider, allmän osäkerhet, mörka höstar, iskalla vintrar och låga löner.

I det erfarenhetsmättade Tyskland har man valt en annan och helt motsatt väg än den finska. Där har tiden från ankomst till medborgarskap nyligen förkortats från åtta år till fem och i bästa fall till bara tre. Förutsättning för medborgarskap är att man kan betala för sig och sin familj (dvs har någon form av jobb), har kunskaper i tyska och har visat följsamhet vad gäller lagar och ordning. Denna nya lag kan rimligtvis bara beskrivas som välkomnande – åtminstone som symbolhandling betraktad.

På tyskt högerhåll har det framförts kritik mot den nya medborgarskapslagen. Förbundskansler Friedrich Merz har i egenskap av oppositionsledare tidigare uttryckt misstanken att den nya lagen kommer att gynna allehanda socialbi-

dragstagare. Men den nya tyska regeringskoalitionen CDU-SPD från våren 2025 kommer ändå inte att röra vid medborgarskapslagstiftningen.

Integrationsutmaningar

Siffrorna kring invandringen till Finland illustrerar i vilket fall som helst framväxten av en ny verklighet. Individer med ett annat hemspråk än finska, svenska och samiska blir hela tiden fler. Nya servicebehov uppstår. På vilka språk kommer framtidens Finland att kommunicera? Och, inte minst i detta sammanhang, hur många procent av de invandrade kommer att få någon slags förståelse för det svenska språket och för den svenskspråkiga kulturen i Finland?

I en intervju i Helsingin Sanomat i februari 2024 noterade Terhi Tikkanen-Lindström, som är ledande sakkunnig vid konsultfirman WSP, att Åbo är en av de socialt sett mest sårbara städerna i Finland. I detta med social sårbarhet inkluderar hon fenomen som låga inkomster, barnfattigdom, arbetslöshet och inte minst den särskilda arbetslöshet och det utanförskap som förekommer bland utrikes födda. Dessa fenomen kan alla leda till någon form av segregation och utstötthet. Hon noterar att särskilt barnfattigdomen är ett problem i Åbo. Fattiga barn (oftast i en familjekonstellation med nettointkomster under 1410 euro) har ofta en ensamförsörjande låginkomsttagare som förälder. I stadsdelen Kräkkärret (Varissuo) ser Tikkanen-Lindström en särskilt problematisk kombination av låginkomsttagare och många nyinflyttade från andra länder. Slutligen ger hon ett slags nyckel till en lyckad integration inte bara i Finland utan väl egentligen i alla samhällen:

"Jotta voi integroitua yhteisöön, pitää osata kieltä, opiskella koulutus ja saada työpaikka. Siinä voi vierähtää aikaa". (För att kunna integreras i samhället måste man kunna språket, få en utbildning och en arbetsplats. Det kan ta lång tid.)

En undersökning (oktober 2024) gjord av universitetet i Jyväskylä på uppdrag av Undervisnings- och kulturministeriet visar att över 60 procent av första generationens invandrabarn har så svaga läs- och skrivkunskaper att de inte fullt ut förmår delta i samhällsliga aktiviteter. Undersökningen visar också att ett stort antal skolungdomar med invandrabakgrund bidrar till att försämra inlärningsresultaten för andra invandrabarn. I de fall där andelen invandrarungdomar i en skola stiger över 20 procent försämras inlärningsresultaten dessutom avsevärt. Det verkar också som att en oproportionerligt stor andel av de skolungdomar som får specialundervisning har invandrabakgrund. Också den andra generationens invandrabarn har betydligt sämre läsförmåga och kunskaper i matematik och naturvetenskapliga ämnen än barn utan invandrabakgrund.

Nu kan man läsa dessa resultat på flera sätt. Man kan se det hela som en bekräftelse på onda aningar och som ett bevis på misslyckade integrationssträvanden. Men man kan också se utfallet som en uppmaning till fördjupade och förbättrade integrationsansträngningar. Mycket beror på attityden. För orsakerna till de svaga resultaten är säkert många. En är att invandrarfamiljer i snitt har en lägre socioekonomisk position än de infödda. Till den lägsta socioekonomiska fjärdedelen hör enligt undersökningen ungefär hälften av alla invandrarelever i den första generationen. För barn i den andra generationen invandrare är siffran 43 procent.

Problematiken med atmosfären kring integrationen rör sig förstås på många nivåer. Av en mycket tillförlitlig källa hör jag på senhösten 2024 att ett bostadsbolag i centrala Helsingfors försöker bli av med en moské. Den verkar i ett utrymme som tillhör Suomen Islamilainen Säätiö. Bostadsbolaget försöker få stiftelsen att sälja utrymmena för att sen helt lämna husbolaget (förhandlingar förs i samförstånd, sägs det). Bolaget gör samtidigt sitt bästa för att hitta nya utrymmen åt stiftelsen. Det handlar verkligen inte om individerna per se, säger uppgiftslämnaren, utan uteslutande om fenomenet med en moské:

"Det ständiga springet till bönestunderna kan uppfattas störande av de boende. Dessutom håller moskén nere kvadratmeterpriserna på bostadslägenheterna i bolaget".

Och inte bara i Helsingfors. I Esbo jobbar enligt rapportering i Helsingin Sanomat i november 2024 ett antal invånare för att få bort ett mottagningscentrum för asylsökande som finns i Milkärri (Miilukorpi). Utsikterna för framgång verkar dock ringa.

När Daniela Owusu valdes till Finlands och Folkhälsans Lucia år 2024 bemöttes hon av en stor mängd kommentarer som fokuserade på utseende, härkomst och antagna religionstillhörighet. I tusentals inlägg och meddelanden till Folkhälsan som ordnar Luciaomröstningen ansågs Owusu ha fel hudfärg. Hon stämplades också med N-ordet. I början av år 2025 gjordes brottsanmälningar i ärendet.

I Helsingin Sanomat publiceras med jämna mellanrum insändare skrivna av personer som klagar på att många restauranger i Helsingfors inte längre har personal som behärskar finska. Ja, i praktiken utsträcks klagomålen till nästan alla centrala servicebranscher. Samtidigt visar undersökningar att attityderna till icke-finsktalande har hårdnat. Det har fått Finska språknämnden att ta ställning i frågan. Enligt professor Tiina Onikki-Rantajääskö som är ordförande för nämnden, som är del av Institutet för de inhemska språken, syns på sociala medier allt fulare kommentarer om folk som inte talar finska, eller som talar bristfällig finska.

Till allt detta kommer att ett utländskt klingande namn fortfarande tycks vara en belastning för arbetssökande i Finland. En undersökning genomförd av Arbets- och näringsministeriet bekräftar tidigare antaganden om ojämlikhet vid behandlingen av arbetsansökningar. Undersökningen visar att en person med

irakisk eller somalisk bakgrund måste skicka in dubbelt så många ansökningar som en infödd finländare (med inhemskt klingande namn) för att komma på arbetsintervju. Undersökningen gällde restaurangbranschen, handeln, renhållningsbranschen och kundbetjäningssyrken. Alla sökande ansågs på papperet lika kompetenta och de kom från Finland, England, Ryssland, Irak och Somalia. För en somalier gällde 2,5 gånger så många ansökningar som för en finländare. Undersökningen vittnar dock också om en generellt lätt avtagande, ja, vilket är ordet, kanske fördomsfullhet i relation till utfallet av en likadan undersökning 2016. Rapporten visar också att det är mikroföretag och småföretag som driver sysselsättningen för invandrare.

II

INTEGRATION PÅ SVENSKA

Några allmänna observationer som bakgrund till diskussionen om integration på svenska

Den politiska diskussionen om invandring till Finland började redan på 1800-talet. Lite förenklat kan man säga att debatten sen dess alltid har handlat om *vilken nytta* landet kan ha av de människor som flyttar till Finland.

På 1870-talet handlade debatterna i den finska lantdagen (senare riksdagen) primärt om inflyttning av judar och om deras medborgerliga rättigheter. I dagens invandringsdebatt hörs, med lite andra förtecken, klara ekon av 1870-talet. Då var det de rika och de föregivet nyttiga västerländska judarna som välkomnades till Finland, alltså judar med det man kallade medfött "förvärfsgeni". Bland de som förhöll sig positivt till judarna, och som därför ville ge judarna medborgerliga rättigheter, fanns lantdagsman Montgomery. I ett ironiskt inlägg menade han att det skulle vara rätt nyttigt också för finländarna att lära sig vissa av judarnas påstått medfödda anlag. I en lantdagsdebatt år 1872 talade däremot fennomanen Georg Forsman (senare omdöpt till Yrjö Koskinen) om tvånget för en liten nation att först se om sin egen bakgård innan man lagstiftar i andra nationers intresse. Professor von Essen i sin tur menade att *"något i lagstiftningsväg borde göras för att ej den intelligens, som möjligen kunde söka sig väg till oss må blifva tillbakavisad"*.

Samtidigt som man i lantdagen förde debatter om judarnas rättigheter tog emigrationen från Finland häftig fart, framför allt till USA. Emigrationen utgick inte minst från de svenskspråkiga kustområdena. Det gav upphov till en annan form av diskussion och oro. Det handlar om **den demografiska oron** som tydligt formulerades av Petrus Nordmann när han i en skrift om emigrationen år 1908 skrev:

"Man har beräknat, att sedan 1870-talets ingång c. 50 000 svensktalande utvandrat från Finland, och av dessa hava knappt 20 000 återvänt. Alltså har

en fruktansvärt stor åderlåtning på den svenska stammen ägt rum, och förlusten framträder än bjärtare, då man minnes, att vid senaste officiella folkräkning de svensktalande i hela landet beräknas utgöra blott c 360 000 personer”.

Emigrationen från Finland pågick en god bit in på 1900-talet, men avtog i samband med första världskriget. Sen tog den ny fart under decennierna efter andra världskriget, inte minst till Sverige. I modern tid och med ett visst historiskt perspektiv kan Finland därför beskrivas som ett utvandrarland. Som ett utvandrarland som nu också håller på att förvandlas till ett invandringsland.

Några ord om regeringen Orpo och invandringen

I 2020-talets Finland är det inrikesministeriet och arbets- och näringsministeriet som bereder och förbereder nästan all lagstiftning som berör invandring och integration. I bakgrunden finns också EU-lagstiftning som delvis påverkar den inhemska lagstiftningen. Så är det förstås i teorin också i alla andra länder som är medlemmar i EU.

Den inhemska lagstiftningen i invandringsfrågan har hittills ofta färgats av de politiska konjunkturerna. Inrikesminister i den nuvarande regeringen Orpo är Sannfinländarnas Mari Rantanen. När den nuvarande lagstiftningen i integrationsfrågor förbereddes under regeringen Marin var det först De grönas Maria Ohisalo som ledde inrikesministeriet, senare samma partis Krista Mikkonen. Rent generellt, och lite förenklande, kan man säga att invandringsvänliga partier i dagens Europa oftast återfinns på vänsterflanken, medan invandringskritiska partier oftast återfinns till höger i det politiska spektrumet.

I det nuvarande regeringsprogrammet ingår ett tiotal formuleringar som pekar framåt mot en skärpt inställning och lagstiftning i invandringsfrågan. Många

av dessa åtgärder har redan förverkligats, antingen helt eller delvis. Ett exempel är frågan om medborgarskap. Lagstiftningen på den punkten håller på att förändras i tre olika etapper. I den första etappen som trädde i kraft i oktober 2024 förutsätts att man måste ha bott minst åtta år i Finland för att kunna bli medborgare. Tidigare handlade det om fem år. I den andra etappen som skall behandlas i riksdagen under år 2025 skärps bland annat inkomstkriterierna. Och i en tredje etapp som just nu bereds av inrikesministeriet planeras införande av ett medborgarskapstest. Enligt en rapport från ministeriet i februari 2025 kommer testet att mäta den sökandes kunskaper om det finländska samhället, om historia, geografi, kultur och politik. Testet kommer uppenbarligen också att innehålla en värderingsbaserad testdimension. Allt detta är nytt i Finland.

Under regeringen Marin förbereddes en helhetsöversikt av den så kallade utlänningslagen. Den fortsatta beredningen av denna helhetsöversikt skrotades dock ganska omedelbart av regeringen Orpo. I en intervju i Helsingin Sanomat i mars 2025 sade Mari Rantanen att problemet med beredningen var att den inte innehöll en enda formulering om säkerhet eller missbruk av systemet ("ei sanallakaan mainittu väärinkäytöksiä tai turvallisuutta"). Det nuvarande regeringsprogrammet fokuserar enligt Rantanen på just dessa aspekter på invandring och integration. Vad gäller synen på medborgarskap ser man idag också en principiell omsvängning, med ungefär 180 grader. I tidigare lagstiftning, noterar HS-redaktören Marko Junkkari, var utgångspunkten att medborgarskap inspirerar eller leder till integration. I den nuvarande lagstiftningen är logiken i stället den helt omvända: Innan man blir medborgare måste man bevisa att man har integrerats i samhället.

Förändringarna stannar inte där.

Under senhösten 2024 framkom uppgifter om att inrikesministeriet i sin beredning valt att prioritera kristna flyktingar framom flyktingar från muslimska

länder. På hösten 2024 talades det om att välkomna flyktingar från länder som Peru och Venezuela. En sådan beredning förnekades dock av ministeriet. På begäran av statsminister Orpo bereddes ärendet på nytt. Enligt Diskrimineringsombudsmannen bör inrikesministeriet också framöver fördela flyktingkvoten i enlighet med de förslag som läggs fram av FN:s flyktingkommissariat UNCHR. Frågan om inrikesministeriets beredning ligger just nu på Justitiekanslerns bord för bedömning.

Här kan det vara värt att konstatera att världens flyktingströmmar formar bara en mycket liten andel av de globala migrationsrörelserna.

Det handlar enligt Edmund de Haas om kanske en tiondedel totalt. Av denna tiondedel stannar nästan 80 procent i ett grannland. Andelen flyktingar som kommer till Finland formar idag (om man bortser från de flyende ukrainarna med specialstatus) ungefär en hundraedel av den totala invandringen. Okunskap om invandringens karaktär har under decenniernas lopp lett till en mer eller mindre medveten sammanblandning av den humanitärt motiverade inflyttningen med den arbetskraftspolitiskt motiverade invandringen. Detta gäller dock inte bara i Finland. Samma retoriska mekanism ser man exempelvis också i Sverige.

Enligt Edmund de Haas är det enkelt att identifiera drivkrafterna bakom migration eller det som då slutligen kallas invandring. Det handlar om efterfrågan på arbetskraft och det handlar om utbud på arbetsplatser. För att få till en lyckad integration krävs därför arbetsmöjligheter och ett förebyggande av diskriminering vid arbetskraftsrekrytering. Det handlar också om olika integrationsfrämjande åtgärder. I en artikel i tidskriften *Talous & yhteiskunta* (4 / 2024) påpekar journalisten Oskari Onninen att de invandrarfamiljer i Finland som vid millennieskiftet deltog i olika språkkurser och arbetspraktiker efter ett tag hade en betydligt högre inkomstnivå än de invandrare som inte

deltog i motsvarande åtgärder. Med tiden har det också visat sig att nyttan av integrationsstudier spillde över på nästa generation, alltså på barnen i familjerna.

I en annan artikel i samma tidskrift och samma nummer noterar Hanna Pesola, Matti Sarvimäki och Tuomo Virkola att integrationsdiskussionen bottnar i en kronologiskt sett asymmetrisk utgångspunkt. Tack vare forskningen vet vi redan nu att en stor del av nyttan med allehanda integrationsansträngningar syns först *på lång sikt* och att de kan vara *svåra att mäta eller identifiera*. Kostnaderna för invandring och integration är däremot *omedelbara* och *hyfsat lätta att identifiera*.

Det är i detta asymmetriska spänningsfält, och i olika politiska kraftmätningar, som frågan om integrationen på svenska *också* skall läsas och förstås.

Numerär målsättning med integration på svenska

Det är i en större global brytning mellan värderingar, fördomar, politik, kultur, demografi och socioekonomi som frågan om integration på svenska i Finland hör hemma. På papperet borde denna fråga i ett formellt tvåspråkigt land vara rätt okomplicerad och hanterbar. Men hur ser verkligheten ut? Fungerar integrationen av utlandsfödda på svenska i Finland på våren 2025?

Utgångspunkt i sammanhanget är, eller kanske borde vara, denna. Alla utlandsfödda som flyttar till Finland och påbörjar en integrationsutbildning har en så kallad subjektiv rätt att välja svenska som integrationsspråk. De har alltså rätt att få information om integration på svenska och om olika former av integrationsfrämjande utbildning och språkundervisning. Tematiken återfinns också i Nationalspråksstrategin från 2021. Under punkt 10.3 om invandringspolitiken i regeringsprogrammet från sommaren 2023 står dessutom följande skrivet:

”Målet är att ungefär 5–10 procent ska integreras på svenska. Myndigheterna ska informera tydligare om att det finns möjlighet att integreras även på svenska. Invandrare ska få välja på vilket språk de integreras”.

Skrivelsen innehåller alltså tre delmoment med tre olika sammanhängande målsättningar. Det handlar för det första om en numerär målsättning, för det andra om en informativ målsättning och för det tredje om en normativ målsättning. Frågan är om någon av dessa tre målsättningar uppfylls nu, eller har uppfyllts nu, halvvägs in i den pågående regeringsperioden.

Den frågan ställs av många, också av aktiva i regeringspartiet SFP. Svenska folkpartiets regeringsmedverkan har under de två senaste åren kritiserats för samarbetet med de invandringskritiska Sannfinländarna. Vad hände med partiets liberala själ och dess invandringsvänliga profil? frågar sig många, i all synnerhet i huvudstadsregionen. Samtidigt är det rätt uppenbart att skrivningen om integration på svenska inte hade funnits i regeringsprogrammet utan SFP. Partiet och dess ledning har också i offentligheten argumenterat för behovet av en i volymhänseende rätt betydande invandringsvolym. Med huvudargumentet att Finland och näringslivet behöver ny arbetskraft.

”Hur uppnå 5–10 % svenskregistrerade i enlighet med regeringsprogrammet?”

Under SFP:s partidagar på sommaren 2024 lämnade Catharina von Schoultz och Stephanie Lindberg in en motion som fick nummer 23 och som bär namnet:

”Hur uppnå 5-10 % svenskregistrerade i enlighet med regeringsprogrammet?”

I motionen konstaterar von Schoultz och Lindberg, bland annat, att rätten till valmöjlighet i språkfrågan ännu inte är en självklarhet. Informationen om Finland som tvåspråkigt land är bristfällig, skriver de i motionen, och därmed också informationen om möjlighet till integration på svenska. De påtalar särskilt många tjänstemäns okunskap om den svenskspråkiga så kallade integrationsstigen och skriver sen:

”I dagens läge kommer flyktingar till Finland, också till orter där svenskan är i majoritet, utan att ha fått information om att de kommer till ett tvåspråkigt land eller att det är möjligt att integreras på svenska”.

Ungefär i dessa banor går resonemangen bland integrationsaktiva också på hösten 2024 och vårvintern 2025. Men låt mig stanna vid numerären. Tio procent av drygt 60 000 nettoanlända utlandsfödda betyder cirka 6 000 personer per år. Kommer detta att bli verklighet? En av de absoluta utmaningarna i sammanhanget är att ingen i ansvarsställning riktigt verkar kunna förklara vad integration på svenska innebär. Eller när och under vilka kriterier man kan anses vara integrerad på just svenska. Lagstiftningen i ärendet hjälper heller inte särskilt mycket i frågor rörande konkretion eller precision. I *Lag om främjande av integration* under paragraf 5 heter det att

”invandrarens individuella process som försiggår i växelverkan med samhället och under vilken invandrarens likabehandling och jämlikhet i samhället samt delaktighet i arbets- och näringslivet, utbildning, organisationsverksamhet eller annan samhällelig verksamhet fördjupas och blir mångsidigare”

Jaha, säger man då. Jaha.

Hur ser drömmen om Finland ut på svenska?

Den integrationslag som trädde i kraft vid årsskiftet 2025 är den tredje sen 1999. Då stiftades den första integrationslagen för utlandsfödda inflyttade. Fram till januari 2025 delades integrationsansvaret mellan stat och kommuner. Integrationen av arbetslösa arbetssökande hörde till de statliga sysselsättnings-tjänsternas (työllisyyspalvelut) område medan integrationen av de som levde på utkomststöd tillhörde kommunerna. Inom ramen för den nya lagen skall kommunerna nu för den enskilde bedöma servicebehovet, sen upprätta en integrationsplan och också erbjuda integrationsutbildning. De skall också erbjuda samhällsorientering på många olika språk (på den inflyttades eget modersmål eller åtminstone på ett språk som den kan väl) och ordna tester som bedömer språkkunskapen överlag. Målet är alltså att de utlandsfödda som gått en integrationsutbildning med tillhörande språkkurser efter tre terminer skall nå en så kallad B1-nivå som i sin tur öppnar vägen till medborgarskap.

Av alla de nyanlända som tagit det nationella språktestet på så kallad B1-nivå under de senaste åren har enligt vissa uppgifter någonstans mellan tre och fem procent tagit provet på svenska. Det är en indikator på volymerna. Det kan, sett ur en lite annan synvinkel, möjligen också vara en indikator på att det inte ordnas tillräckligt många testtillfällen för det svenskspråkiga provet.

En annan indikator är siffrorna från den fria bildningen som på svenskspråkigt håll i det stora hela alltså ansvarar för integrationsutbildningen. Statistik från Bildningsalliansen visar följande ungefärliga siffror för integrationsverksamheten inom den fria bildningen under hösten 2024:

Studering inom integrationsutbildningen med integrationsplan:	cirka 442 studerande
Övriga studerande inom integrationsutbildningen (utan integrationsplan):	cirka 250 studerande
Deltagare i läs- och skrivfärdighetsundervisning:	cirka 100 studerande
Övrig utbildning för migranter (t.ex. kurser för hemmaföräldrar):	cirka 65 studerande
Grundläggande utbildning för vuxna:	cirka 20 studerande
Därtill ordnas olika former av svenska språkutbildningar (intensiv, konversation etc):	cirka 500 studerande
SAMMANLAGT	Cirka 1 377 studerande

Att notera förutom det återkommande ordet "cirka" är följande. Siffrorna här ovan innehåller inte nödvändigtvis endast nyanlända. Bakom siffrorna kan också dölja sig studerande som redan bott en längre tid i landet. Men summerar man nu ändå dessa siffror så får man åtminstone någon slags bild av situationen. Vilket då skulle betyda att sammanlagt 1377 personer på hösten 2024 deltog i kursverksamhet som anknyter till integration på svenska. Hur många som sen fullföljer kurserna eller på annat sätt känner sig integrerade är en helt annan sak.

För här pyr samtidigt en annan fråga i bakgrunden. Hur ser drömmen om Finland ut på svenska? Kan Finland erbjuda rimliga karriärer och framtidsdrömmar på svenska, alltså avgörande nycklar till en lyckad integration? Kan en invandrare utan mer eller mindre perfekta kunskaper i *både* finska och svenska någonsin bli fullt integrerad i landet, förutom kanske på Åland och möjligen i Österbotten och delar av Nyland? På något sätt bli integrerad? Å andra sidan. Tusentals finlandssvenskar besitter bara ytliga och rätt rudimentära kunskaper i finska. De behöver sällan eller aldrig tala språket. Den stora och

mest uppenbara skillnaden mellan en infödd svenskspråkig finländare och en nyanländ är då historien, traditionerna, familjenamnet, familjerötterna och, inte minst, nätverken.

Hur ser integrationsansträngningarna på svenska ut idag?

Hur ser då integrationsprocesserna på svenska ut idag? Många av de som på en daglig basis sysslar med ärendet hyllar regeringsprogrammets skrivning om att fem till tio procent av de invandrade ska integreras på svenska per år. De säger att hela ärendet har fått en ny dignitet och präglas av en helt ny aktivitet tack vare skrivningen i regeringsprogrammet. Regeringsprogrammet sägs vara ett betydligt effektivare medel än själva lagstiftningen när det kommer till frågor om integration. Programmet manar på ett konkret sätt till uppföljning och till anpassning. Men efter dessa positiva och optimistiska konstateranden går åsikterna sen starkt isär. Hela frågan antar då snabbt karaktären av ett högst överskådligt och rätt snårigt ärende. Vem eller vilka har exempelvis det yttersta ansvaret för integration på svenska i Finland? Finns en sån person, såna personer?

Från årsskiftet 2025 ska alltså integrationsverksamheten hanteras på kommunal nivå. Det låter bra i teorin, men det kompliceras av verkligheten. I vilken kapacitet har den nyanlända kommit till landet? Som arbetssökande eller som flykting? De fortsatta integrationsprocesserna hänger på svaret. Lägg därtill de nya samhällsstrukturerna. Kommunen kan ha ett fullgott integrationsprogram som berör den egna kommunen och kanske något område runtomkring. Men eftersom de nyanlända som kommuninvånare automatiskt också blir en del av de så kallade sysselsättningsområdena är det dessa områden (som inkluderar flera kommuner) som har det yttersta ansvaret för att integrera arbetssökande utlandsfödda. I Österbotten tillhör exempelvis Nykarleby ett annat syssel-

sättningsområde (= Vasa på 75 kilometers avstånd) än närliggande Jakobstad (på 20 kilometers avstånd), men i integrationsfrågor samarbetar Nykarleby mycket nära med Jakobstad och med övriga kommuner i regionen. Lägg därtill sjukvården och den sociala aspekten i form av Sote. Hur kommer kommunerna i framtiden att lösa allt detta?

Alla verkar i nuläget rörande överens om bara en sak. Någon aktiv integrationsprocess på svenska har hittills inte förordats av myndigheterna. Det brister därför i den rent objektiva informationsgången om svenskan i Finland. Det gäller allt från information om numerär till information om dagisar, skolor och universitet. Vid ankomsten tillfrågas en nyanländ rutinmässigt om språkkunskaper. Sen slussas han eller hon uppenbarligen lika rutinmässigt vidare in i den finskspråkiga integrationsprocessen.

Nu finns förhoppningar om att den nya lagen om främjande av integration ska ändra på allt detta. Utgångspunkt för all integrationsverksamhet borde, enligt teamledaren Veronica Hertzberg på Luckan i Helsingfors, vara ett slags *informed choice*, dvs att personer får information om att landet formellt är tvåspråkigt, att svenskan är ett de facto minoritetsspråk och att språkvalet är fritt. Då gäller det för den sökande att göra ett helhetsövervägande där förstås också möjligheten till framtida jobb i Norden kan vägas in. Det handlar med andra ord om att

a) ge individer möjligheten att välja själva

och

b) om att presentera de två nationalspråken som fullt jämbördiga språk.

Så skulle det se ut i den bästa av världar.

Men problemen verkar finnas på flera nivåer. På svenskspråkigt håll, sägs det på svenskspråkigt håll, saknar man i skolväsendet resurser för specialpedagogik, kuratorer och psykologer för elever med invandrarbakgrund. Det sägs också att integration av invandrare är problematisk för en språkgrupp som redan nu får jobba hårt med att i vissa delar av landet hålla svenskan levande bortom hemmen och skolan. Ytterligare minoriteter i minoriteten blir då en överstor utmaning. Och sen den generella nonchalansen visavi svenskan i samhället. Simhallen i Östra centrum i Helsingfors, exempelvis, finansierad med skatte-medel, levererar information om badande och hyfsat uppförande på fyra språk. Dessa språk är finska, engelska, somali och arabiska. Alldeles bortsett från den lagvidriga dimensionen i hela det ärendet måste man också konstatera att det under denna typ av språkliga prioriteringar blir mycket svårt att ens i formellt tvåspråkiga Helsingfors argumentera för svenskan som integrationsspråk. Var är svenskan? Var lever svenskan? Varför tala svenska?

”Är du lat, vill du inte jobba?”

Flera av de som intervjuats för denna lägesrapport talar om en betydande nonchalans i svenskspråkiga ärenden från de ansvariga myndigheternas sida. Och från tjänstemän. Trots upprepade försök har exempelvis Migri (som ansvarar för integrationen av flyktingar) under år 2024 tydligen avböjt olika mötespropåer med de som på olika håll ansvarar för integrationen på svenska. På hösten 2024 rapporterade Hufvudstadsbladet om Maïmouna Matikainen-Soreau som bott tretton år i Finland innan hon bestämde sig för att ansöka om medborgarskap. På svenska. Men hon fick inte tala svenska på sin medborgarskapsintervju, trots ett uttryckligt önskemål om just detta. I ett svarsinlägg i HBL lite senare konstaterade en tjänsteman vid Migri att detta varit ett olycksfall i arbetet och bedyrade att språkservicen ska fungera. Ett påstående som fortfarande ifrågasätts av många integrationsaktiva som menar att detta med språklig nonchalans snarare är regel

än undantag. Efter diskussionen om Migri och svenskan i HBL lämnade den åländske riksdagsledamoten Mats Löfström in ett skriftligt spörsmål om Migris service på svenska. Redan tidigare samma år hade för övrigt också Folktingets styrelse i en skrivelse till Migri påpekat att verket bör informera bättre om Finlands officiella tvåspråkighet och om möjligheten att integreras på svenska.

Veronica Hertzberg säger att myndigheterna långtifrån alltid tar den språkliga valmöjligheten på allvar och att det borde bli lättare att hitta olika integrationsvägar för den enskilde. Enligt Hertzberg skickas utlandsfödda som kommer till Helsingfors och Esbo nästan automatiskt in i den finskspråkiga integrationsprocessen. Hon berättar också om fall där en förfrågan om integration på svenska i huvudstadsregionen har bemötts med motfrågan:

"Är du lat, vill du inte jobba?".

Logiken i en sån fråga är inte helt enkel att förstå, men återspeglar kanske en viss slentrianmässig syn på de svenskspråkiga.

I likhet med många andra riktar också Veronica Hertzberg sökljuset på arbetsgivarna som enligt henne borde öppna upp arbetsplatser för nyanlända. Det kan inte bara vara Folkhälsan och fd Kårkulla, säger Hertzberg, som erbjuder jobb åt utlandsfödda som söker integreras på svenska. Som ett slags förebild i sammanhanget pekar hon på rekryterings- och personaluthyrningsföretaget Remmi. Bland ett årtiotal bakgrundskrafter har Remmi också flera svenskspråkiga ägare eller arbetsgivare som försöker hitta arbete åt utlandsfödda - och åt personer med olika andra utmaningar. På Remmis hemsidor hittar man dock endast texter på finska och engelska.

Henrika Nordin är en av de som är med i de rätt spretiga nätverk som under de senaste kanske tio åren har byggts kring integrationen på svenska i Finland.

Det handlar om nätverk fulladdade med allehanda mer eller mindre långvariga projekt och ofta oavlönade insatser av enskilda personer – lokala så kallade eldsjälar. Nordin är verksamhetsledare för Bildningsalliansen som är centralorganisation för den fria bildningen på svenska i Finland.

Henrika Nordin är inte särskilt förtjust i regeringsprogrammets formulering om 5–10 procent av de inflyttade. Det beror på att hon alltid uppfattar kvoteringar som problematiska.

"Vi ska inte integrera folk för att rädda Svenskfinland. Vår vilja att integrera måste bero på vår vilja att hänga med i samhällsutvecklingen i stort. Vi bör inse att också t.ex. de svenskspråkiga skolorna behöver diversitet och bör avspegla samhället. Men kunskapsglappet förefaller stort på olika håll. I vissa tvåspråkiga kommuner har alla ukrainare integrerats på finska. Vilket förstås har skapat en otrolig press på det finskspråkiga skolväsendet. Ingen verkar då ha tänkt på möjligheten att integreras på svenska."

Nordin påpekar att integrationsutbildning inte bara handlar om språk, utan att målsättningen är att den ska ge förutsättningar att leva och arbeta på ett visst språk. Enligt Nordins sätt att se på saken erbjuder den arbetskraftspolitiska utbildningen inte på samma sätt möjligheter till social integration och inkludering i närsamhället.

"Det finns möjligheter att genomföra en digital integrationsutbildning på svenska, men erfarenheten visar att alla inte slutför den formen av utbildning. Det är väldigt många fler som slutför inom den fria bildningen. Det gäller att se på enskilda individers behov. En högutbildad klarar säkert en online-utbildning bättre än någon som levt en lång tid i ett flyktingläger."

Nordin noterar att detta med språk inte är en absolut fråga eftersom man ju också kan lära sig ett språk efter att man gått en integrationsutbildning. Hon påpekar också att man i sammanhanget borde fråga vad som händer med den enskilde efter att denne officiellt har integrerats, hur nu sen integration definieras.

"Hur djupt har man diskuterat integrationsfrågan inom SFP? Eller inom Kommunförbundet som ju kan föra ut frågan om integration på svenska till de tvåspråkiga kommunerna? Det var SFP som fick in skrivelsen om 5–10 procent i regeringsprogrammet. SFP kan påverka strukturer och lagar, det är svårare för oss som gör det praktiska jobbet på fältet" säger Nordin. Och tillägger:

"De svenska frågorna är alltid beroende av det politiska klimatet. Vi har ju fått ekonomiskt understöd för integrationsfrågan och då säger folk: 'varför funkar det ännu inte?'. Men ärenden bottnar ofta i frågor som är politiska, på kommunal eller nationell nivå. Vilka aktörer finns där för att säkra att det svenska fungerar? Vi är inte många som jobbar på det nationella planet på svenska. Och med vilken status eller med vilket mandat jobbar vi?"

Henrika Nordin säger därför att hon tar sig ett mandat helt enkelt genom att Bildningsalliansens medlemmar ordnar integrationsutbildningar. Påverkansarbetet görs sen i tätt samarbete med de övriga centralorganisationerna inom fri bildning.

”Rapporteringskyldigheten ligger hos myndigheterna”

Inom Svenska folkpartiet jobbar man primärt med integrationsfrågor i ett särskilt integrationsutskott, men partisekreterare Fredrik Guseff påpekar att integrationsfrågan genomsyrar partiets verksamhet också på många andra sätt. Den behandlas regelbundet av ministerstaben och i riksdagsgruppen. Guseff själv fungerar som koordinator i ärendet.

Fredrik Guseff menar att den bindande formuleringen om att 5–10 procent av alla invandrare skall integreras på svenska är viktig. Han säger också att regeringen är överens om den målsättningen. Men skrivningen bör konkretiseras genom åtgärder på kommunal och nationell nivå.

”SFP vill att myndigheterna i ett tidigt skede informerar klart och tydligt om möjligheten att integreras på svenska i Finland. I dagsläget fungerar den svenskspråkiga integrationen inte och många saknar information om att det ens är ett alternativ. Valet av integrationsspråk är ett oerhört viktigt beslut som påverkar hela familjens vardag och informationsgången borde stärkas så att det finns en möjlighet till integration på svenska.”

Rapporteringskyldigheten i ärendet, lägger han till, måste ligga hos myndigheterna.

”Vi anser att när det tydligt fastställs att 5–10 % av invandrarna ska integreras på svenska, måste det också vara möjligt att följa upp hur väl detta mål uppnås”.

I ett mera allmänt resonemang kring integrationsfrågan noterar Guseff att språkbruket är viktigt. Och avgörande då är skillnaden på arbetskraftsinvandring och humanitär invandring.

”De som kommer till Finland för att söka asyl har ofta ett större behov av välfungerande integrationstjänster än arbetskraftsinvandrare. Just nu finns det dock brist på tjänster för personer som flyttar till Finland för arbete. Detta borde vi åtgärda, så att fler vill stanna i Finland när de väl har flyttat hit”.

Enligt Guseff har partiet som långsiktig målsättning att öka röstunderstödet också bland de utlandsfödda, men han säger samtidigt att det inte finns något magiskt trollspö som kan få folk att rösta på just SFP.

”För det första måste vi öka engagemanget inom denna befolkningsgrupp. Just nu är andelen invandrare som utnyttjar sin rösträtt väldigt låg. För det andra vill vi förstås att de röstar på SFP. Vår långsiktiga strategi bygger på att vi i högre grad än idag skapar ett parti som speglar samhällets mångfald. Våra möjligheter att nå ut till fler ökar i takt med att kunskapsnivån inom partiet växer – särskilt när det gäller erfarenheter och åsikter som finns utanför den vita finlandssvenska bubblan. Men invandrare i Finland är en mycket heterogen grupp. Det finns ingen enskild fråga som skulle tilltala dem som ’grupp’. Precis som alla andra i Finland röstar man oftast på någon man känner”, säger Guseff.

SFP gick alltså på sommaren 2024 ut med ett strategiprogram som proklamerar att Finland behöver 40 000 nya invandrare per år. Enligt Fredrik Guseff bottenar siffran i beräkningar som har gjorts av flera instanser, men kanske framför allt i en utredning beställd av näringslivets EK och genomförd av Etna år 2023. I den rapporten anger näringslivet att just detta är behovet.

”Också Finansministeriet har konstaterat att cirka 40 000 invandrare per år är ett minimibehov med tanke på vår befolkningsutveckling. Helt enkelt för att vi inte ska minska i antal. I en vägkarta för arbetskraftsinvandring fram till 2035, som Finansministeriet tog fram år 2021, uppskattades behovet till 50 000 per år. Detta är alltså inget vi har dragit ur rockärmen – både våra myndigheter och vårt näringsliv har framhållit att arbetskraftsinvandringen borde uppgå till minst 40 000 per år”.

Samtidigt understryker Guseff att det inte är politiken utan näringslivet självt som bäst kan bedöma sitt behov av arbetskraftsrelaterad invandring.

En mening till tålamod

Vid arbets- och näringsministeriet manar Anna Bruun till ett visst tålamod kring regeringsprogrammets skrivning. Bruun jobbar som konsultativ tjänsteman vid enheten för arbetskraftsinvandring och integration. Där har hon ansvar för bl.a. svensk integration och förebyggande av arbetsrelaterat utnyttjande.

Bruun säger att mycket händer just nu och att mycket går i rätt riktning. Samtidigt påpekar hon att det nu är första gången som ett regeringsprogram innehåller en målsättning i stil med 5–10 procent. Men inte heller hon sitter på någon tillförlitlig statistik i integrationsärendet utan hänvisar till UF-centret (efterföljaren till Kompetenscentret för integration) där man *som bäst* utvecklar statistikföring baserad också på språk. Mera om detta lite längre fram i texten.

Anna Bruun påpekar att den nuvarande integrationslagstiftningen har förberetts under flera regeringsperioder, och att det finns en politisk vilja att utveckla integrationen på svenska. Sen listar hon flera positiva aspekter på läget just nu.

"Det är på lokal nivå som det viktiga arbetet görs och ute i kommunerna håller man som bäst på och bygger upp sina arbetssätt i enlighet med den nya lagstiftningen. Det har också beviljats statsunderstöd som riktas till den lokala nivån för koordinering av integrationsarbetet. Det finns numera också en person vid UF-centret som man kan vända sig till i frågor rörande integration på svenska. Med andra ord. Det finns en målsättning med integrationen nu och det finns personresurser och det finns finansiering. Och allt det är nytt", säger hon som sitt svar på procentfrågan.

I januari 2025 har regeringen bekräftat målsättningen med det statliga integrationsprogrammet. I praktiken innehåller den bekräftelsen regeringsprogrammets alla skrivningar om integration, också den svenskspråkiga aspekten. Målsättningen är att regeringsprogrammet skall följas upp med sex månaders mellanrum fram till nästa val. Den första rapporteringen för Bruuns del är inplanerad till en tidpunkt före sommaren 2025.

"Då kommer vi att lämna över den data och den statistik som vi har tillgängliga just då. Men det kan mycket väl hända att den första rapporteringen bara blir en textrapportering. Vi kommer i alla fall att informera om det som gjorts hittills och kanske också om hur arbetet med de lokala koordinatorerna har kommit igång. UF-centret kommer fram till dess sannolikt kunna sammanställa information om de nya integrationsplaner som görs för arbetssökande och om språkfördelningen där".

Bruun påpekar att det i regeringsprogrammet finns olika andra delar som eventuellt också kan bidra till hur integrationen på svenska utvecklas framöver. Och detta då vad gäller volymerna. Hon pekar på de skärpta språkraven för permanent uppehållstillstånd och för medborgarskap, och säger sen att en del utlandsfödda i den processen kan komma att inse att det är lättare att lära sig svenska och att med hjälp av svenskan nå medborgarskap.

"Sen planerar regeringen att differentiera socialskyddet för invandrare och infödda. Det är en reform som just nu förbereds vid Social- och hälsovårdsministeriet. Ett möjligt kriterium då är språkkunskaper, dvs att en invandrare kan få samma arbetsmarknadsstöd som vi andra i utbyte mot vissa språkliga färdigheter i finska eller svenska".

För att ännu återkomma till statistikföringen kring integration på svenska. Enligt Anna Bruun borde statistiken vara inkluderande och omfatta 1) alla de

som går integrationsutbildning på svenska, 2) alla de som avlägger språkexamen på svenska och 3) alla de som får medborgarskap på svenska. Alltså inte bara en kategori utan tre kategorier

"Om det är ett samhällsligt mål att integrera utlandsfödda för att de ska bli en del av Svenskfinland tycker jag inte att man ska begränsa tänket till de som fått en integrationsplan på svenska och gått en integrationsutbildning på svenska'.

Tjänstemännen sägs vara problemet

Det finns många instanser och individer som lägger ner tid och möda på integrationsfrågan. Folktinget är en av de mest aktiva och centrala. Där upprätthåller man två olika integrationsnätverk. I det ena ingår bildningsdirektörer i de största tvåspråkiga städerna. Det andra nätverket omfattar integrationskoordinatorer i de tvåspråkiga kommunerna. Målet med båda är att höra experter och utbyta erfarenheter. Vid Folktinget är det Stephanie Lindberg som ansvarar för integrationsfrågor.

Enligt folktingssekreterare Christina Gestrin följer Folktinget ett integrations-tänk som säger att andelen integrerade på svenska på årsbasis borde vara lika många som det procentuellt sett bor svenskspråkiga i en kommun. Tanken är i sig god, men den fungerar inte. Och pekfingeret riktas från Folktingets sida mot tjänstemannakåren på olika nivåer. Det talas om ett ofokuserat ointresse bland landets tjänstemän. Christina Gestrin noterar också det politiska motståndet.

"I fullmäktige i Esbo kan man från Sannfinländarnas sida ibland höra att 'det där med att integrera på svenska är det sista man ska göra. Då integrerar man till arbetslöshet'. Sen finns förstås också det där argumentet som säger att det är dyrt att integrera på två språk".

Enligt Gestrin kräver integration på svenska betydligt mer samarbete mellan kommunerna än idag. Integrationen kräver dessutom också fungerande svenskspråkiga integrationsstigar och en medvetenhet om hur dessa stigar fungerar på olika nivåer.

”För att få volym på den svenska integrationen är det viktigt att utveckla samarbeten över kommungränserna. Tjänstemännen måste prioritera ärendet så att det verkligen föds samarbetsavtal mellan kommunerna och sysselsättningsområdena. Det är kommunernas uppgift att informera om och skapa strukturer för integration på svenska. Det har hänt att invandrare har uppmanats välja den finskspråkiga integrationsstigen trots att de velat bli integrerade på svenska. Folktinget har fått in flera anmälningar om sådana händelser ”, säger Gestrin.

Vem ansvarar för integrationen på svenska?

Integration på svenska kan alltså i bästa fall beskrivas som ett *work in progress*. Samma sak kan väl sägas om invandringen till Finland som fenomen. Invandringen tog fart efter Sovjetunionens fall år 1989 och växte sen långsamt i skuggan av olika humanitära kriser och kriget på Balkan på 1990-talet. Sen den så kallade flyktingkrisen under åren 2015 och 2016 har invandringen ökat rätt explosionsartat. Sen kom flyktingvågen från Ukraina i början av 2020-talet. Lägg till allt detta sen också ett mycket långsamt uppvaknande kring demografiska realiteter, också på politisk nivå, och den närhistoriska bilden är ungefär klar. Sen år 2016 möts de integrationsansvariga och de integrationsaktiva på svenskspråkigt håll varje år till något som kallas för de finlandssvenska integrationsdagarna.

Ändå kan man på en direkt fråga ännu inte få ett riktigt svar på vem som eventuellt har det yttersta ansvaret för integration på svenska i Finland. Det görs

hänvisningar till de nyanländas olika status (humanitärt motiverade flyktingar, asylsökande, arbetskraftsinvandring, drifters, drömmare, förälskade etc), till olika ansvarsområden och till bristande statistikföring. Det talas om regionala olikheter där det svenskspråkiga Österbotten anses vara en *frontrunner* medan integrationen på svenska i Helsingfors och huvudstadsregionen av många anses ligga tjugo år efter det övriga landet. Är man integrerad när man får ett intyg på kunskaper i svenska eller finska? När man gifter sig med en finsk kvinna eller man? När man har ett jobb med lön på en svenskspråkig arbetsplats?

Otydligheten i sammanhanget är så stor att den riskerar bli frustrerande - eller rentav förlamande.

Veronika Ekman jobbar som ansvarig för integration och internationella ärenden vid yrkesinstitutet Praktikum. Fram till årsskiftet 2024 / 2025 ledde hon projektet "integration på svenska" vid Finlands Kommunförbund. Ekman använder inte ordet frustration men hon säger att hela frågan om integration på svenska känns som ett "jättesåigt ärende". Och detta trots att arbetet har pågått i mer än ett decennium. Hon säger att alla inblandade uppenbarligen vill göra gott, från tredje sektorn över fria bildningen och till de kommunala och statliga aktörerna, men att det lätt också uppstår konkurrens om exempelvis finansieringen. Alla har, med Ekmans ord, sin egen ko i diket i ärendet integration på svenska.

"I huvudstadsregionen måste man sen också syssla med ett slags ständigt omvändelsearbete i riktning mot den finskspråkiga sidan, Man måste hela tiden påminna om, förklara och motivera integration på svenska", säger Ekman.

Ekmans bedömning, framtagen med ett par kollegor och med en god portion "mutukänsla", är att ungefär 1 procent av alla utlandsfödda idag integreras på

svenska. Det skulle då omräknat betyda nånstans mellan kanske 600 och 650 personer totalt. I likhet med flera andra menar Ekman att integrationsfrågan kräver anpassning inte bara från de utlandsfödda utan också från de svensk-språkigas egen sida.

"Tvåvägsintegration är mitt tema. Världen runtomkring oss förändras. Vi behöver förändras med den. Och förändring är alltid lite obekvämt. Om vi inte är beredda att anpassa oss så kommer det inte att funka. Då blir det vi och dom. Det räcker inte alls med att tala om "maassa maan tavalla". Också vi svenskspråkiga måste komma emot och öppna exempelvis våra arbetsplatser för utlandsfödda. Det handlar inte om rocket science".

Strukturella utgångspunkter för integrationsarbetet

De strukturella utgångspunkterna för det dagliga integrationsarbetet på svenska är nu i alla fall ungefär följande.

1. För åren 2022–2026 finns 2,5 miljoner euro reserverade i statsbudgeten för integration på svenska. Detta gäller verksamheten inom det fria bildningsarbetet. I klartext betyder detta att 7 olika läroinrättningar under år 2024 kunnat dela på en halv miljon euro för integrationsutbildning på svenska. Dessutom har ytterligare några läroinrättningar tilldelats en halv miljon i statsunderstöd för att ordna integrationsutbildning på svenska för migranter som redan bott en längre tid i Finland och som kanske redan är integrerade på finska. Utbildningsstyrelsen har som uppgift att följa upp hur statsunderstöden på 0,5 miljoner har använts. Under 2025 fördelas 1 miljon som statsandelar. Antagligen kommer samma sak att ske med den halva miljon euro som finns öronmärkt för år 2026. Också Bildningsalliansen följer utvecklingen ur medlemmarnas synvinkel.

I regeringsprogrammet finns en skrivelse om att integrationsutbildningen (både arbetskraftsutbildning och den som hör hemma inom den fria bildningen) ska reformeras och finansieringen effektivieras. Samtidigt kommer man fr.o.m. 2027 att skära i finansieringen med 15 miljoner. Inom den fria bildningen fruktar man enligt Henrika Nordin att detta kan komma att betyda att det fr o m 2027 inte längre lösgörs finansiering för den fria bildningens integrationsutbildning. ”Med tanke på detta”, säger Nordin, ”känns det mycket ologiskt att den fria bildningens läroinrättningar har fått extra finansiering för att jobba för att öka antalet integrerade på svenska”

I augusti 2024 tillsattes vid TEM en arbetsgrupp vars uppgift är att jobba med den här frågan. Gruppen skall leverera ett förslag eller utlåtande fram till den 31.12.2025. Arbetsgruppen leds av Sonja Hämäläinen på TEM.

2. I Nyland gör NTM-centralerna från och med år 2024 en upphandling av så kallad "Arbetscouching" på svenska för de som integreras på svenska. Detta är en ny insats på integrationsområdet och en följd av skrivningen i regeringsprogrammet. Oy Arffmann Finland Ab vann upphandlingen.
3. UF-centret, NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningcenter, ska enligt regeringprogrammet öka sin information på svenska och även utveckla informationen om integration på svenska. I detta ärende har man anställt en tjänsteman som ska handha ärenden som berör integrationen på svenska. Hon heter Sabina Fortelius.
4. Det finns en så kallad påverkansgrupp för integration på svenska. Den har en handlingsplan med målsättningar för integrationen. Gruppen följer (och följer upp) regeringsprogrammets åtgärder och reformen kring integrationsfrämjande. Folktinget bär idag ansvaret för att sammankalla

gruppen och föra ärenden vidare tillsammans med Kommunförbundet och Bildningsalliansen. I påverkansgruppen sitter också representanter för Arcada, Folkhälsan, Svenska kulturfonden, Luckan och forskarvärlden. Gruppen upprätthåller ett slags checklista om integration på svenska. Vid Folktinget finns också sen år 2023 ett utskott för integration. I utskottet bereds kommentarer till lagstiftning etc.

5. Nätverket för så kallade S2-lärare (svenska för utlandsfödda) sammankommer regelbundet. Utbildningsstyrelsen ansvarar för nätverket.
6. I januari 2025 skickade Folktinget, tillsammans med Luckan och Bildningsalliansen, ut en modellmotion till Folktingets förtroendevalda i de tvåspråkiga kommunerna. Motionen uppmanar kommunerna att aktivt utveckla den svenskspråkiga integrationsstigen. Mottagandet sägs ha varit positivt bland de förtroendevalda i flera kommuner som Helsingfors, Esbo, Karleby, Vasa och Vanda. Där kommer man uppenbarligen att föra motionen vidare.

UF-centret och integrationsfrågan

Sabina Fortelius ansvarar sen sommaren 2024 för svenskspråkiga integrationsfrågor vid det så kallade UF-centret. Det är NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningscenter. Fortelius tjänst är nyinrättad som en direkt följd av skrivelsen om 5–10 procent i regeringsprogrammet. Hennes uppdrag är primärt att jobba för eller tillsammans med de tvåspråkiga kommunerna och sysselsättningsområdena. På sätt och vis kan man säga att det är Fortelius som i sina händer nu har frågor som rör den övergripande svenskspråkiga integrationen i Finland. Uppgiften är mera specifikt att "*nationellt och ur ett helhetsperspektiv främja svenskspråkig integration, så att servicen är jämlik oberoende av individens val av integrationsspråk*".

UF-centret har vid årsskiftet övertagit de arbetsuppgifter som tidigare låg hos Kompetenscentret för integration. Vid UF-centret jobbar Fortelius i ett team på sju personer. Alla dessa sju personer ansvarar för en särskild aspekt på integrationsärenden. Målet är att fungera som ett slags stödenhet i integrationsfrågor för landets alla kommuner. Fortelius säger att mycket arbete återstår för att på allvar få in olika aspekter på tvåspråkigheten i systemet.

Fortelius team går under benämningen "Tjänster för främjande av integration" och det verkar inom enheten Internationell rekrytering och integration. Där har man också placerat teamet för internationell rekrytering (Work in Finland). Det finns också ett tredje team som jobbar med ett nytt kundinformationssystem för integration (för icke-arbetsökande). UF-centret har tidigare varit knutet till TE-byråerna men är efter årsskiftet en nationellt riktad organisation som i praktiken också skall följa upp hur integrationstjänsterna förverkligas ute i kommunerna.

Enligt Fortelius är inställningen till tvåspråkigheten positiv vid UF-centret, men hon säger också att organisationen i första hand fungerar på finska och att de svenskspråkiga översättningarna inte alltid har samma kvalitet som originaltexterna på finska. Hon noterar också att UF-centrets finskspråkiga profil gör att exempelvis publikationskanaler för stödmaterial på svenska hittills har saknats och att publikationssystemet tills vidare är enspråkigt.

Övergången till kommunal hegemoni i integrationsfrågorna beskriver Fortelius både som ett hot och som en möjlighet. Nu har kommunerna möjlighet att skraddarsy tjänster enligt egna behov och behag. Samtidigt är systemet sårbart just därför att allt kommer att planeras och förverkligas i enskilda kommuner. Under svåra ekonomiska tider (och i skenet av statsandelsfinansieringen) finns det enligt Fortelius risk för att integrationstjänster på minoritetsspråket åsidosätts eller rentav nonchaleras. Detta sagt då mot bakgrund av att inte-

grationstjänster redan tidigare haft en tendens att skalas ner i ekonomiskt ansträngda tider eller situationer.

För att man ska kunna svara på frågan om hur många som integreras på svenska bör enligt Fortelius de så kallade bakgrundsvariablerna definieras tydligare än i regeringsprogrammets skrivelse. Vem avses, vem ska omfattas av uppföljningen och inom vilken tidsram? Och vilka informationskällor ska beaktas?

Sabina Fortelius väljer därför att se på frågan ur lite olika perspektiv.

Hon säger att ett sätt att se på frågan om numerärer är att följa upp det inledande skedet av integrationen och på hur detta skede förverkligas. Med det inledande integrationskedet menas den integration som stipuleras i integrationslagen och som nu åligger kommunerna. Det handlar för den enskilde i realiteten om en period på i regel två år (i undantagsfall 4 år) som omfattas av olika integrationsfrämjande tjänster. Genom den nya integrationslagen omfattas idag en bredare målgrupp än tidigare av dessa tjänster. Integrationslagen slår fast att behovet av en integrationsplan bedöms individuellt. Utöver arbetssökande och personer som beviljats internationellt skydd kan exempelvis hemmaföräldrar ha en integrationsplan och delta i integrationsfrämjande tjänster.

Det inledande skedet av integrationen kan översättas med de tjänster en kund har rätt att ta del av under den tid som integrationsplanen är i kraft. Dessa tjänster består väldigt långt av integrationsutbildning men också av flerspråkig samhällsorientering, handledning och rådgivning, läs-och skrivutbildning, grundläggande utbildning för vuxna, deltagande i verksamhet ordnad av tredje sektorn eller examensgivande studier. Integrationsplanen upprättas antingen vid sysselsättningstjänsterna eller vid kommunens integrationsfrämjande tjänster, beroende på personens situation.

Från och med år 2027 kommer UF-centret att ha kompletta underlag för uppföljningen av det inledande skedet av integrationen. Från 2027 kommer nämligen samtliga personer med integrationsplan, såväl arbetssökande som personer utanför arbetskraften, att finnas registrerade i kunddatasystem som upprätthålls av UF-centret. I dessa system, ett för arbetssökande vid kommunens sysselsättningstjänster och ett för kunder vid kommunens integrationsfrämjande tjänster, kommer också svenska eller finska att definieras som önskat språk för de integrationsfrämjande tjänsterna. Uppföljningen kommer gradvis att utvidgas och de första uppgifterna hoppas man få in redan under år 2025. Kunddatasystemet för arbetssökande är redan i användning men beaktar inte ännu språkvalet. Kunddatasystemet för kommunens kunder beaktar språkvalet men används ännu inte i alla kommuner. I framtiden kommer de två kunddatasystemen att kommunicera med varann.

Fram till januari 2027 anses det nya kunddatasystemet för kommunens integrationsfrämjande tjänster vara inne i en uppstartsfas. Fram till januari 2027 kan kommunerna därför fritt välja om de följer ett eget system eller om de väljer att anamma det statliga kunddatasystemet. Från och med den första januari 2027 är kunddatasystemet däremot lagstadgat för kommunerna. Det är alltså först om två år som helt tillförlitlig nationell statistik kring de integrationsfrämjande tjänsterna och språkvalet kommer att börja produceras. Samma år tillsätts också en ny regering med ett nytt regeringsprogram.

I mars 2025 finns det sammanlagt 46 182 arbetssökande med integrationsplan. Dessa personer deltar i olika tjänster, bland annat integrationsutbildning som finns registrerad i datasystemet Koulutusportti. Sabina Fortelius har tittat på kompletterande siffror som finns att tillgå i dagsläget och konstaterar att 270 personer eller c. 1,5 procent av de arbetssökande i integrationsutbildning för tillfället (våren 2025) deltar i

integrationsutbildning på svenska. Denna slutsats baseras då på deltagarantalet i finsk,- respektive svenskspråkiga integrationsutbildningar som är registrerade i datasystemet Koulutusportti. Detta datasystem är inte fullständigt, alla utbildningsproducenter finns tydligen inte registrerade, men det är åtminstone riktgivande. Vad gäller kvotflyktingarna har Fortelius i dagsläget inga uppgifter att tillgå. I realiteten har alltså ingen en övergripande helhetskoll på hur många som egentligen integreras på svenska i Finland år 2025.

Som ett ytterligare komplement till kunddatasystemen borde man enligt Fortelius framöver också följa upp deltagandet i den svenskspråkiga integrationsutbildning / språkundervisning som ordnas av den fria bildningen och övriga utbildningsinstanser. Den innefattar alltså studerande som inte har en officiell integrationsplan men som ändå tar del av utbildningarna eller av språkundervisning. Det jobbas för närvarande också med denna uppföljning och de första rapporterna borde komma under år 2025. Hittills har deltagarna i svenskspråkig integrationsutbildning inte gått att särskilja i statistiken, men på denna punkt är alltså en förändring på gång.

Det allmänna språkprovet och volymerna

Ett annat tänkbart sätt att se på den svenskspråkiga integrationsvolymen är enligt Sabina Fortelius att räkna alla de som deltar i de allmänna språkproven (YKI) som ordnas av UBS. Denna statistik finns att tillgå redan idag via Utbildningsstyrelsen. Finns kanske i detta prov en nyckel till integrationsvolymerna?

För utlandsfödda personer med annat modersmål än de inhemska är det allmänna språkprovet på mellannivå (keskitaso) viktigt. Med hjälp av provet kan man bland annat bevisa att man besitter den språkkompetens som förutsätts för finländskt medborgarskap. Sen 2009 är provet helt svenskspråkigt. Statistik från

UBS visar att det mellan åren 2014 och 2023 har skett en dramatisk förändring i deltagarnas bakgrund och sammansättning. Andelen finskspråkiga som gör testet har sjunkit kraftigt och andelen med annat språk än de inhemska har ökat kraftigt. Ökningen är särskilt tydlig under de två, tre senaste åren. Detta kan ha ett samband med de skärpta kraven för medborgarskap från år 2024. Många har snabbt velat få undan testet för att slippa vänta ytterligare många år på medborgarskap.

Mellan åren 2014 och 2023 deltog sammanlagt 4860 personer i testet. Så sent som år 2014 var lite över 30 procent av alla de som gjorde provet finskspråkiga. År 2023 var de finskspråkigas andel bara 7,6 procent. Trycket på svenskatesterna har under de senaste åren varit så stort att man från UBS sida sett sig nödgade öka inte bara antalet deltagare som gör testet utan också antalet språkprovorganisatörer och antalet testtillfällen (numera 4) per år. Minskningen i antalet finskspråkiga sen 2014 hänger sannolikt delvis samman med att det idag också finns flera andra sätt för finländare att bevisa språklig kompetens, exempelvis då genom statsförvaltningens språkexamen (VKT).

Men detta förändrar ingenting i volymhänseende. Utslaget över närtid har deltagarna i det svenskspråkiga provet på mellannivå ökat från drygt 300 år 2020 till 776 år 2023. Ett år senare var de 987. Detta kan jämföras med den finskspråkiga sidan där siffrorna förefaller konstanta med cirka deltagare per år (bortsett från coronaåren). Antalet utlandsfödda deltagare i provet har dessutom ökat explosionsartat sen 2020. Bortsett från en liten andel finskspråkiga deltagare under denna tidsperiod är det medborgare från Ryssland, Vietnam, Pakistan, Iran, Indien, Ukraina, Syrien, Irak och Storbritannien som toppar statistiken - från ryssarnas 8,7 procent till britternas 2,4 procent. Sammansättningen återspeglar till en inte obetydlig del världsläget och flyktingkontingenternas sammansättning under de senaste tio åren. En stark tillväxt märks under de tio senaste åren framför allt bland pakistanierna och, av givna orsaker, bland

ukrainarna. Ungefär lika många kvinnor som män gör provet, och nästan 90 procent av deltagarna är mellan 20 och 49 år gamla.

Vad handlar då språkprovet om? Det handlar om att förstå text och tal och det handlar om att producera text i skrift och om att tala. Deltagaren kan bedömas med vitsord under tre, med tre eller med en fyra. Vitsordet under tre betyder att deltagaren inte har nått upp till de krav som ställs på mellannivån. Siffran tre motsvarar den europeiska standardnivån B1 medan en fyra motsvarar B2. Merparten av alla deltagare i språkprovet landar på en trea. För de utlandsfödda förefaller det vara enklare att förstå svenska än att själva producera svenska i tal och skrift. Finskspråkiga landar mera sällan på vitsord under 3 i svenska, och de når också vitsordet fyra oftare än utlandsfödda.

I en enkät som utfördes på våren 2024 bland lite drygt 20 språkprovsbedömare svarade några av testbedömarna på frågor rörande deltagarnas kunskaper. I ett enkätsvar kan man notera att deltagarens modersmål spelar stor roll för förmågan att uttala och uttrycka sig på svenska. Som en avgörande skillnad mellan finskspråkiga och utlandsfödda noteras bland annat att de finskspråkiga talar en enklare och mer riskfri svenska medan de utlandsfödda är mer frimodiga och därmed också kan bli mer otydliga.

En nyckel till något ger språkprovet på mellannivå säkert, men det ger inte en nyckel till integrationsvolymerna. I bästa fall är det riktningsgivande. I den tillgängliga statistiken syns exempelvis inte skillnad på personer som gör provet en eller kanske flera gånger. Statistiken ger heller ingen information om huruvida de som avlägger provet betraktar sig som integrerade på svenska, även om man rimligtvis kan anta att detta är fallet, åtminstone på någon nivå. Det är också värt att, precis som Sabina Fortelius gör, notera den stora diskrepansen mellan antalet deltagare i det allmänna språkprovet (nästan 1000) och antalet deltagare i sysselsättningstjänsternas integrationsutbildningar (270).

”Detta tyder på att väldigt många av de som integreras på svenska gör det utan att delta i de integrationsfrämjande tjänsterna. Det är en väldigt intressant fråga och den behöver utredas noggrannare”, noterar Fortelius.

Fortelius betonar att det i ett tvåspråkigt land måste finnas möjlighet att integreras på båda språken och att tjänsteutbudet skall vara jämlikt. Vilket det slutliga integrationsutfallet sedan är och hur tjänsterna slutligen utnyttjas beror enligt henne då på de enskilda individerna eller "kunderna". Samtidigt gäller det att hålla ögonen öppna också för händelser i omvärlden. Fortelius säger att man i statistiken redan länge kunnat iaktta personer som flyttar inom eller från Norden till Finland med invandrarbakgrund (jfr sid...) och att detta är en målgrupp som bättre borde uppmärksammas i den fortsatta integrationsverksamheten, också på svenska. Hon påpekar samtidigt att den svenskspråkiga integrationsutbildningen har en särlovningskaraktär. Numerärerna på svenska möter sällan olika volymkrav. Detta då i förhållande till läget på den finskspråkiga sidan där integrationstjänsterna i stor utsträckning är upphandlade. En följd av låga volymer är då att det främst är den fria bildningen (där deltagarunderlaget normalt är bredare än i kommunernas eller sysselsättningsområdenas upphandlade kurser) som idag ansvarar för integrationsutbildningen på svenska.

Genom den nya integrationslagen är det sysselsättningsområdena och / eller kommunerna som själva väljer hur och i vilken form de integrationsfrämjande tjänsterna i fortsättningen erbjuds. De modeller och system som gällt hittills kommer att luckras upp, vilket betyder att olika områden framöver antagligen kommer att erbjuda olika lösningar. Och, säger Fortelius:

“Jag kan tänka mig att en följd blir att uppdelningen mellan tjänster för arbetssökande och icke arbetssökande kan komma att suddas ut.”

Kommunförbundet som aktör i integrationsfrågan

Vid Kommunförbundets svenskspråkiga avdelning noterar utvecklingschef Oscar Ohlis att Sabina Fortelius tjänst vid UF-centret kan ses som ett slags arbetshandske också för Kommunförbundet. Ohlis säger samtidigt att integrationsfrågan av resursmässiga orsaker kanske inte har högsta prioritet på förbundet, utan att man i enlighet med sitt uppdrag betraktar sig som en intressebevakare och stödinstitution för kommunerna i deras eget arbete med integration.

Under 2024 hade Kommunförbundet en anställd integrationskoordinator (Veronika Ekman) som avlönades av Svenska kulturfonden. Finansieringen och arbetsavtalet upphörde vid årsskiftet 2024. Och detta inte bara på den svenskspråkiga sidan. När den integrationsansvariga på den finskspråkiga sidan vid Kommunförbundet gick på moderskapsledighet vid årsskiftet anställdes ingen ersättare i hennes ställe. Arbetsuppgifterna fördelades i stället på flera olika kollegor.

Sen årsskiftet ligger de svenskspråkiga (kommunala) integrationsfrågorna alltså återigen på Oscar Ohlis bord. I det interna arbetet på Kommunförbundet sitter Ohlis med i en styrgrupp som fokuserar på arbets- och näringsreformen som gått hand i hand med den nya integrationslagen. Kommunförbundet jobbar också i övrigt kontinuerligt med olika frågor kopplade till integration på svenska. Detta framför allt genom möten med exempelvis Folktinget och Bildningsalliansen.

Inom Kommunförbundet ställer man sig idag generellt positivt till att integrationsfrågorna nu ligger hos kommunerna, inte minst för att också arbets- och näringstjänsterna numera också finns där. Men Ohlis noterar samtidigt att det ute i kommunerna finns en utmattningskänsla. Många nya reformer på kort tid har sugit musten ur många tjänstemän och ur många förtroendevalda.

Ohlis tar avstånd från eventuella föreställningar om Kommunförbundet som ett slags missionär i integrationsfrågan. Men han säger ändå att Kommunförbundets svenska sida gjort många besök ute i de svensk- och tvåspråkiga kommunerna och där försökt lyfta själva det faktum att integration de facto berör kommunens alla sektorer och att dessa frågor hela tiden borde aktualiseras i styrelser och fullmäktige. Men någon större integrationsentusiasm är rätt svår att identifiera, säger han.

Precis som Sabina Fortelius säger också Ohlis att ett av problemen med integration på svenska är bristande resurser. Ett annat problem är att integrationsfrågor ofta sköts på ett slags projektbasis. Tredje sektorn är av hävd en viktig samarbetspart i integrationsfrågor men också denna sektor lever idag under snåla ekonomiska villkor, noterar Ohlis. Det finns i allmänhet heller inget moment i de kommunala budgeterna som heter "integration". I många av landets kommuner sköts integrationsfrågor av en välfärdschef som hanterar integrationsfrågor vid sidan om otaliga andra frågor. Ohlis säger det kanske inte rakt ut, men han antyder åtminstone att integrationsfrågor tenderar skötas med större entusiasm i de näringslivsstarka västra och södra delarna av landet framom de ekonomiskt sett mera utsatta östra delarna av landet.

"Sen är det kanske inte heller helt meningsfullt att integrationsfrågor i många fall blandas samman med mänskliga rättigheter", säger Ohlis. Han tillägger att integration snarare borde betraktas som en viktig del av kommunernas fokusering på näringsliv och på, som slagordet lyder, generell livskraft.

Oscar Ohlis säger att han i december deltog i ett nordiskt möte där man visade siffror som säger att Finland idag har en lika stor invandring som Sverige på 1990-talet. Han efterlyser därför proportion i diskussionen kring invandringen. Han ställer sig också rätt kritisk till den negativa atmosfär kring invandringen som skapats genom olika färska regeringsbeslut.

"Samtidigt finns det orsak för oss svenskspråkiga att se oss själva i spegeln. När man talar om integration på svenska borde man beakta diversitet på alla nivåer, också på den egna arbetsplatsen. Jag menar, hur många traditionellt finlandssvenska institutioner leds idag av en utlandsfödd person? De är lätträknade".

INTEGRATION I DE SVENSK- OCH TVÅSPRÅKIGA REGIONERNA

JAKOBSTADSREGIONEN

Hur ser det då ut på verkstadsgolvet, ute i regionerna?

I den så kallade Jakobstadsregionen ingår fem kommuner, eller Nykarleby, Pedersöre, Larsmo, Jakobstad och Kronoby. De formar en ekonomisk region. De fem kommunerna har ett samarbetsavtal i integrationsfrågor. Jakobstad är koordinerande centralort.

Den så kallade integrationsenheten i Jakobstad har tio anställda. Sju beskrivs som integrationshandledare. Till deras arbetsbild hör regelbundet fältarbete ute i alla de fem kommunerna. Integrationsenheten upprätthåller också en infopunkt som kallas för Integrationsporten.

Integrationsenheten är inte en myndighet. Den har en frivillig karaktär. Den säljer tjänster till kommunerna och den koordinerar flera olika regionala samarbetsnätverk. Integrationsenheten har en styrgrupp som i regel består av förvaltningscheferna i de enskilda kommunerna. Integrationschef ä-Bystedt.

Av de fem kommunerna uppvisar Jakobstad och Nykarleby en andel utlandsfödda som är tio procent eller mer av den totala befolkningen. För Nykarlebys

del betyder detta att de finskspråkiga är betydligt färre (6,5 procent) än de utlandsfödda, alltså de med annat modersmål än finska eller svenska (9,77 procent)

Den finskspråkiga andelen av Jakobstadsborna minskar sen flera år, medan den svenskspråkiga andelen växer svagt. Allra snabbast växer dock andelen utlandsfödda. I Jakobstad bodde i slutet av år 2023 knappt 19 500 personer. Av dessa var ungefär 10 500 svenskspråkiga och 6000 finskspråkiga. Cirka 2 850 personer hade ett annat modersmål än finska eller svenska. Det motsvarar knappt 15 procent av totalen. Andelen utlandsfödda har ökat snabbt under de senaste tio åren och bara under 2023 fick regionen ett tillskott på 886 personer. Samtidigt lämnade 169 personer för flytt till annat land. De flesta utlandsfödda kommer för studier eller i egenskap av rekryterad arbetskraft. Invandringen bidrar enligt Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia till att medelåldern i regionen är relativt balanserad. Nästan hälften tillhör ålderskategorin 20 till 59 år medan drygt 30 procent är mellan 0 och 19 år gamla

Befolkningsprognoserna för 2045 talar om en över sexprocentig befolkningsökning för Jakobstad. Nykarleby kommer att landa på ungefär status quo, medan Larsmo förväntas uppleva en form av befolkningsexplosion med en tillväxt på prognosticerade 32,5 procent. Tillväxten i Jakobstad kommer till stor del att bero på invandring av utlandsfödda. I Larsmo är logiken en annan och är där delvis kopplad till kulturella och religiösa fenomen.

Bland de utländska språken i regionen dominerar idag ukrainskan, tätt följt av arabiska, estniska, vietnamesiska, engelska och ryska. Så där lite sammanfattande. Bland de övriga utomeuropeiska språken förekommer exempelvis swahili, thailändska och persiska. Sen 2016 har de fem kommunerna tagit emot sammanlagt 495 kvotflyktingar. Nästan alla har kommit från Afghanistan, Syrien och den Centralafrikanska republiken Kongo.

Språksammanställningen här ovan indikerar dock att siffrorna inte endast berör kvotflyktingar utan också den arbetskraftsrelaterade invandringen.

Det finns ett gemensamt ställningstagande i regionen om att ta emot 100 kvotflyktingar per år. Denna siffra når man alltså sällan eller aldrig upp till. Det beror dock inte på kommunerna, utan på en alltför låg tilldelning från NTM-centralen. År 2023 kom 79 flyktingar till regionen, och nästan alla kom från Afghanistan. De valde alla finska som integrationsspråk, trots att svenskan dominerar i regionen. Men språkvalet för den enskilde flyktingen är fritt. På samma sätt har flyktingen redan under den första dagen i Finland rätt att fritt också byta boningsort. Valet av finska kan ha många orsaker, men en avgörande orsak är uppenbarligen framtida flyttplaner. Till saken hör att fler än hälften av de som kommer som kvotflyktingar är analfabeter, dvs de kan varken räkna eller skriva, inte heller på eget modersmål.

Flyktingarna från Ukraina ingår inte i flyktingkvoten på 100 personer. Anna Kotka-Bystedt säger att integrationsenheten sen början av 2023 och fram till november 2024 har registrerat 468 ukrainare som fått så kallad hemkommun i en av regionens fem kommuner. Men hon noterar också att det finns ett stort antal ukrainare som inte registrerat hemkommun eller som av olika orsaker kanske inte vill att deras kontaktuppgifter överförs till integrationsenheten. Kotka-Bystedt beskriver ukrainarna som mycket rörliga. Det betyder att de kommer för några månader, sen kanske återvänder hem för någon månad och sen kanske återigen återvänder till Jakobstadsregionen.

”Alla ukrainare har inte behov av kommunens integrationstjänster när de väl skrivs ut från Österbottens migrationscenter. Eller så kommer de till Integrationsporten först när de har frågor, ofta efter flera månader. För ’Portens’ tjänster behöver man inte uppge namn och vi registrerar endast antal besök. Många ukrainare med tillfälligt skydd jobbar och barnen går i skola och i småbarnspedagogik”, säger Kotka-Bystedt.

Också i Jakobstadsregionen är logiken bakom integrationen enkel. En flykting eller invandrare räknas som integrerad när flyktingen själv upplever sig vara integrerad. Någon kvalificerande måttstock existerar inte, varken på finska eller svenska. Men integration handlar också här om sånt som sysselsättningsgrad, samhällsdelaktighet och rent generellt om att kunna göra sig förstådd på svenska eller finska.

Fram till årsskiftet 2024 / 2025 har de enskilda kommunerna själva i väldigt stor utsträckning kunnat avgöra innehållet i integrationsmaterialet. Integrationsenheten i Jakobstad har med utgångspunkt i den aktuella lagstiftningen skapat ett brett upplagt informationspaket riktat till både handledare och nyanlända. Vid sidan om den lagstadgade integrationsutbildningen informeras nyanlända bland annat om de sociala nätverken ("Vänmammorna", Nykarleby flyktingvänner, språkcaféer, moskén i Jakobstad etc). Alla kvotflyktingar får också namngivna integrationshandledare som i princip kan kontaktas när som helst.

"Majoriteten av de flyktingar som kommit till Jakobstadsregionen väljer att stanna kvar här. Vissa tillbringar en tid i Åbo, Tammerfors eller Helsingfors, men återvänder sen till Jakobstad. I någon stad, visar det sig, har de inte ens fått träffa sin integrationshandledare", noterar Kotka-Bystedt.

Själva integrationshandledningen baserar sig både på aktuell forskning och på erfarenhetsbaserade iakttagelser. Vid sidan om grundläggande fakta om landets tvåspråkighet, om skolsystemet, den finländska demokratin och kvinnors och mäns jämlikhet och barns rättigheter informerar man där om sånt som att

- en vanlig medellön i Finland är 2500 euro (sjukskötare, byggarbetare)
- barn inte får jobba i Finland
- det finländska samhället är individualistiskt sinnat och inte kollektivistiskt
- samhället bygger på eget ansvar

- man ska stå för misstag man gjort
- komma i tid

I materialet påpekas också att finländare har ett dämpat kroppsspråk och att ett yvigt kroppsspråk kan uppfattas som respektlöst eller opassande och rentav aggressivt. Det sägs också att man ska titta varandra i ögonen och att ja betyder ja och nej betyder nej. Vidare noteras att man skriver under handlingar med eget namn och att både män och kvinnor skakar hand med varandra. Det sägs också att man kan krama goda vänner oberoende av kön. Under ett ankomstsamtal den första kvällen informeras den nyanlände om att man i Finland inte röker inomhus (varken tobak eller vattenpipa), att vattnet är drickbart och att det finns varmt och kallt vatten dygnet runt. Det informeras också om städmedel, sopsortering, skadedjur och brandsäkerhet. Rent generellt har materialet en stark tyngdpunkt på individens eget ansvar och individens egna rättigheter.

Integrationsenheten hanterar delvis också den arbetskraftsrelaterade invandringen, även om de flesta som kommer till Finland för jobb integreras direkt via arbetsplatsen. Vid integrationsenheten jobbar en koordinator specifikt med att främja sysselsättningen bland invandrare, inklusive kvotflyktingar. Integrationsenheten koordinerar också ett ESF+-finansierat projekt kring sysselsättning. Inom ramen för detta projekt samarbetar integrationsenheten med bemanningsföretag och med vanliga företag i hela regionen. Projektet handlar i stor utsträckning om koordination och olika serviceaspekter.

Ett bemanningsföretag i regionen heter The People Company Ab, förkortat PPLE. People Company har sitt säte i en businesshub i Nykarleby och har i nuläget två anställda, med en tredje på gång. Sen starten år 2021 som ett Business Finland-projekt kan avknoppningen PPLE visa upp en omsättningstillväxt på över 60 procent under de två senaste åren. PPLE är dock bara ett i raden av liknande företag i branschen i Österbotten, eller i det svenskspråkiga Finland.

PPLE står rent affärsmässigt på två ben. Dels fungerar man som ett vanligt rekryterings- eller bemanningsföretag. Och dels fokuserar man starkt på internationell rekrytering. Sen starten har PPLE rekryterat cirka 60 utlandsfödda personer för fortlöpande jobb till främst Jakobstadsregionen. Det handlar nästan genomgående om så kallad tredjelandsrekrytering, eller rekrytering av individer från länder utanför Europa.

Tina Nylund är chef för Pple Finland. Hon säger att flyktingar är i behov av mycket stöd, av betydligt mer stöd än den invandrade arbetskraften, men att det också skulle finnas behov av mera resurser för integrationen av den arbetskraftsrelaterade invandringen. Nylund noterar att företag, medarbetare och rekryteringsföretag är i en absolut nyckelposition vid integreringen av utländsk arbetskraft, men att tilläggsresurser behövs.

Personer som kommer till Jakobstads- eller Nykarlebyregionen via PPLE besitter i allmänhet en specialkompetens som blivit allt svårare att hitta nationellt. Den internationella arbetskraft som hittills rekryterats via PPLE har landat främst i metallbranschen. Det handlar om svetsare och CNC- operatörer med lång erfarenhet av branschen och med en spetskompetens i form av olika svetstekniker eller så kallade CNC-bearbetningssystem.

Den internationella rekryteringsverksamheten följer vanligen ett givet mönster. Företag i behov av personal kontaktar PPLE som kartlägger kompetensbehovet och sen börjar leta efter lämpliga kandidater. Rekryteringen sker huvudsakligen genom tre kanaler. Dels genom redan existerande arbetstagare och dels genom den stora jobbsökportalen Eures. Till allt detta kommer också övriga digitala kanaler i form av sociala medier.

Anställningsprocessen är ungefär denna. Ett initialt videomöte hålls med den som söker jobb. PPLE bistår sen med ansökning om uppehållstillstånd

till Migri. Och med bokning av resor, registreringar, ID-kort, skattekort, FPA- kort, bankkonto och möblerad lägenhet. Administrationen förefaller betydande. Den rekryterade anställs och arbetar oftast under de första sex månaderna som anställd av PPLE och utlyrd till kundföretaget i fråga. Bland det sextiotal arbetstagare som kommit till Jakobstadsregionen finns personer från exempelvis Bangladesh, Filippinerna, Sri Lanka, Bosnien, Indonesien, Indien och en rad afrikanska länder. Övriga många, säger Nylund sen, använder föreställningen om ”the happiest country in the world” som ett huvudargument för att söka jobb i Finland.

Och de gör det just på engelska. En betydande förutsättning för rekrytering är nämligen kunskaper i engelska. Talet om integration på svenska kan i detta sammanhang bara beskrivas i en bisats, om ens det. Kunskaper i svenska är inget förutsättning för jobb ens i en överväldigande svenskspråkig region.

Tina Nylund menar att PPLE åtminstone initialt till stor del sköter integrationen av arbetstagarna på egen hand. Hon säger att bl a en språkkurs i svenska för invandrare i lokala Arbetsregioner år 2024 tillkom på PPLE:s initiativ. För de nyanlända har PPLE skapat en whatsappgrupp för snabb och smidig informationsgång. Detta beskriver Nylund som ett effektivt och enkelt integrationsverktyg. Hon talar också om arbetstagare som t.ex. ringer klockan sju på kvällen med tandvärk. Vart vänder de sig då? Jo till den privata aktören och arbetsgivaren PPLE som i sin tur ordnar tandläkartid. I det kommersiellt sinnade arbetet ingår alltså också en smula filantropi.

I december 2024 uttryckte Tina Nylund ett tydligt önskemål. Hon hoppades att Integrationsenheten i framtiden också skulle tilldelas resurser för en viss verksamhet efter kontorstid. Detta för att bättre nå alla de som kommit nya till regionen för jobb. Till detta säger Anna Kotka-Bystedt att ’Porten’ från och med mars 2025 har förlängda öppettider två måndagar i månaden, i Nykarleby

och i Jakobstad. Framåt sommaren kommer försöket att utvärderas och vid behov utvidgas öppettiderna ytterligare.

Kotka-Bystedt säger att vissa flyktingar redan vid ankomsten uttrycker missnöje över att ha placerats i en svenskspråkig region. Samtidigt informeras de också om att de har en lagstadgad rätt att välja integrationsspråk. I Österbottens Tidning i mitten av februari 2025 intervjuades en person som kommit till Jakobstad från Somalia. I intervjun får man sannolikt en god bild av många utlandsföddas tankelogik i språkfrågan:

"Själv kom Osman till Finland redan år 2011. Orsaken var att hans tillvaro i Somalia blev för otrygg. Han har bott i bland annat Nystad, Lieksa, Vasa och de senaste två åren i Jakobstad. Under coronatiden jobbade han i Stockholm. Han talar därför en flytande rikssvenska medan han upplevt finskan som svårare.

– Därför valde vi också att sätta våra barn i finskspråkig skola och dagis. Det ger dem bättre möjligheter i framtiden."

Anna Kotka-Bystedt beskriver österbottningarnas inställning till flyktingarna som solidarisk. Det finns otaliga föreningar som på olika sätt tar hand om de nyanlända. Det samma gäller också för kyrkan och församlingarna. Det är dock ett ofrånkomligt faktum att det också bland österbottningarna finns en hel del aversion mot främlingar, och då framför allt mot kvotflyktingarna. I lokala Österbottens Tidning kan man med jämna mellanrum läsa insändare som fokuserar på den höga brottsligheten bland invandrare och på allmänna oförenliga kulturskillnader mellan infödda och utlandsfödda. Under ett fullmäktigemöte i Nykarleby i november 2024 sa den enda ledamot som där representerar Sannfinländarna att Jakobstad är en "nästan förlorad stad då det finns så mycket nationaliteter och brottslighet där". Han föreslog också att

Nykarleby framöver endast ska ta emot ukrainare. För denna tanke fick han inget understöd av fullmäktige (allt enligt referat i Österbottens Tidning).

Kotka-Bystedt uttrycker på senhösten 2024 oro för något som hon beskriver som gängbildning i Jakobstad, med inslag av unga med bakgrund i de östra delarna av Europa, Mellanöstern och Asien. Denna problemställning eller oro gäller tillsvidare närmast för Jakobstad. Det handlar, allt enligt en rapport i Österbottens Tidning, om relativt unga människor som "kvälls- och nattetid kör omkring i Jakobstad och uppför sig störande, hotfullt och aggressivt mot andra ungdomar". I potten finns förstås också droger och droganvändning i olika former.

Ett annat integrationsproblem i regionen, liksom i många andra regioner, stavas av bristen på lämpliga bostäder. Ingen av de fem kommunerna kan visa på ett överskott av tomma kommunala bostäder lämpliga för inkvartering av exempelvis flyktingar. Det råder med andra ord bostadsbrist. En annan fråga som i just denna region hänger nära samman med bostadsbristen är kollektivtrafiken och dess linjenät. En flykting som kanske placeras i Purmo en bit nordost om Jakobstad eller i Monäs en bit utanför Nykarleby blir snabbt isolerad, utan eget körkort och egen bil.

I Jakobstad syns också klara tendenser till, ja, segregering. En del invandrare vill bo där andra invandrare bor. De tenderar därför samlas i de östra delarna av staden. Där finns de billigaste bostäderna på den privata marknaden. Det handlar om bostäder med hyror som i de flesta fall ungefär täcks av det så kallade bostadsbidraget som från och med 1.1.2025 i Österbotten uppgår till 394 euro i månaden för enpersonshushåll och till 875 euro per månad för hushåll med fyra personer. I östra Jakobstad vill utlandsfödda gärna också placera sina barn i områdets eget dagis och senare i samma skolor. Olika försök att aktivt sprida ut de utlandsfödda skolbarnen på olika skolor i stan har stött på motstånd

NÄRPES

Ungefär 200 kilometer söderut noterar Närpes stadsdirektör Mikaela Björklund att andelen invånare med utländsk bakgrund är nästan lika stor i Närpes som i Helsingfors och Vanda.

I Närpes har man en närmare fyra decennier lång erfarenhet av flyktingmottagande, men det är arbetskraftsinvandringen som har dominerat under det senaste decenniet. Den senaste gruppen kvotflyktingar var en grupp från Sudan för tio år sen. Men redan från 1988 tog Närpes emot vietnamesiska flyktingar. Sen kom också kvotflyktingar från Bosnien på 1990-talet ackompanjerat av en serbokroatisk inflyttning vid millennieskiftet. Som ett resultat av den stora arbetskraftsinvandringen och de asylsökande som kommit till regionen sen 2015 har staden valt att för tillfället inte ta emot fler kvotflyktingar. Inflyttningen har enligt Björklund förorsakat ett starkt och begränsande tryck på bostadsmarknaden. Men hon menar att attityden i flyktingfrågor bland beslutsfattarna i Närpes är positiv och att man framöver igen kommer ta emot kvotflyktinggrupper. Till saken hör att den enskilda kommunen i Finland inte är tvingad att ta emot kvotflyktingar.

Den utlandsfödda andelen av befolkningen i Närpes har fördubblats på bara tio år. Det handlar då alltså om en utveckling baserad på arbetskraftsinvandring. Det vanligaste familjenamnet i stan idag är det vietnamesiska Nguyen. Idag har över 20 procent av stadens invånare en annan bakgrund än finländsk. Vid årsskiftet 2023 / 2024 hade Närpes 9621 invånare, varav 7492 födda i Finland och 2129 med utländsk bakgrund. Fördelat på kontinenter formade asiaterna den största invandrargruppen (1095), följd av européer (931). Bland nationaliteterna dominerade vietnameser (928 personer) följda av bosnier (233) och individer från det forna Jugoslavien (207). I stan fanns också 109 thailändare, 34 afrikaner, 33 ester och 28 ecuadorianer. Från länderna i det forna Sovjetunionen kom 80

personer. Svenskarnas antal var 68. Nånstans mellan 20 och 30 procent av alla närvårdare i Närpes har utländsk bakgrund. Arbetslösheten i stan är mycket låg, kring 3 procent.

Utgångspunkten i Närpes är att om den nyanlände inte aktivt väljer finska som integrationsspråk så sker integrationen på svenska. Kvotflyktingarna från Sudan integrerades exempelvis alla på svenska. De flesta flyktingar har stannat kvar, förutom då ett antal skolungdomar som efter andra stadiet sökt sig till exempelvis Åbo för fortsatta studier.

Björklund noterar att Närpes, med undantag för några politiska flyktingar, inte särskilt ofta har tagit emot högutbildade utlandsfödda. De flesta som kommer har helt enkelt vuxit upp i (snarlika) landsbygdsmiljöer i sina egna länder. Till Närpes har de kommit i kraft av så kallade arbetsavtal och sen landat i växthusindustrin. Björklund beskriver de vietnamesiska inflyttarna som oerhört flitiga. När bärsäsongen inleds på sensommaren fortsätter många sina arbetsdagar ute i skogen. Baksidan av detta är dock att skolbänken inte intresserar särskilt mycket och därmed inte heller inläring av det lokala språket. I allt detta ser Björklund ett avgörande integrationsproblem:

”I alla utlåtanden under många år har vi påtalat att det inte är bra med en lagstiftning som säger att, ja, om du kommer hit till oss för att jobba så behöver du inga integrationskurser. I den nya integrationslagen blir kommunen nu ålagd att ordna en grundläggande samhällsintroduktion på den inflyttades eget språk. Detta är bra och helt rätt tänkt, men det hjälper inte för inläring av det lokala språket. Arbetskraftsinvandrarerna är inte heller ålagda att gå kursen. I förlängningen betyder detta att ett väldigt stort ansvar för språkinläring faller på arbetsgivarna. Kommunen erbjuder förstås både information, rådgivning och kurser av olika slag men har alltså inga styrande verktyg för integrering av vuxna arbetskraftsinvandrare.

Björklund anser att alla inflyttare – oavsett orsak – skulle behöva både samhällsintroduktion och grundläggande språkkunskaper i det lokala språket. Detta för att för att möjliggöra delaktighet och också minska risken för avbrott i den arbetstid som krävs för uppehållstillstånd etc.

Att som i nuläget lämna integrationen i språkfrågan åt arbetsgivaren beskriver Björklund som ett betydande vågspel. Detta eftersom vissa arbetsgivare tar integrationsaspekten på mycket stort allvar medan andra kanske inte gör det. Ett lokalt arbetsgivarförsök att bygga in ett slags språkkursbonus i lönesättningen stoppades häromåret då det ansågs strida mot kollektivavtalet.

Mikaela Björklund är mån om att påpeka att det är näringslivet och inte staden som driver internationaliseringen av Närpes. Som stad har Närpes ingen möjlighet att sätta gränser för hur många som kommer eller vem som kommer och som sannolikt behöver integrationstjänster, åtminstone i någon form. Kommunens uppdrag är, helt enkelt, att ta hand om de som kommer. Det sätter ändå given press på sånt som bildningsväsende, stadsplanering och sysselsättningstjänster. Det förutsätter också kontinuerlig fortbildning av stadens personal.

Integrationsarbetet i Närpes involverar alltså egentligen alla sektorer och anställda, men staden har också en integrationsenhet bestående av fyra personer under ledning av välfärdskoordinatören. Björklund säger att integrationsenhetens arbete i Jakobstad ofta setts som en inspirationskälla. Det vardagliga integrationsarbetet sköts idag rätt självständigt i Närpes, men de kommunala integrationsamördnarnas / koordinatörernas regionala nätverk är ett viktigt bollplank och en plattform t ex för gemensamma beredningar av nya styrdokument.

Enligt Björklund är grundattityden till internationaliseringen positiv i Närpes, men hon noterar också att ifall någon börjar leta problem så börjar problemsökandet ofta i invandringsfrågan. Integrationsprocessen kan enligt henne

också börja halta ifall stadsborna börjar känna sig otrygga i stan. Därför krävs en kontinuerlig dialog om både fördelar och nackdelar med invandringen och om hur den påverkar lokalsamhället på olika sätt. Samtidigt påpekar Björklund det kanske mest självklara:

”Man bedrar sig om man tror att människor från andra kulturer kommer till Närpes för att bli som vi”.

I Närpes är nyckelordet bakom integrationen tvåvägsintegration. Närpes är sannolikt den enda kommun i landet som också har utarbetat en handlingsplan för tvåvägsintegration. I stadens styrdokument från 2021 talas om en "ömsesidig integration som genomsyrar hela samhället". I dokumentet ges också förenings- och hobbyverksamhet en särskild roll som integrationsmotor. Allt detta betyder lite förenklat att integrationsprocessen måste inkludera både de nyanlända och ortsborna, i en ständig och helst muntlig dialog. Integrationsarbetet i Närpes har under dessa premisser utvecklats under många år, inkluderande olika dimensioner av *trial and error*. I stadens fotbollslag FF Kraft, och då bland pojklagen, har idag uppemot 40 procent av pojkarna en utländsk bakgrund. Kraft har också en egen integrationsplan. Men man kan inte ta något för givet, påpekar Mikaela Björklund och ger exemplet med en skolklass på väg till simhallen:

”Dagen före simhallsbesöket säger läraren åt eleverna i klassen att imorgon blir det besök i simhallen. Detta tolkar de infödda finländarna automatiskt som att då tar man med sig simbyxor, handduk, varma ytterkläder och mössa. Men en nyligen inflyttad elev förstår inte detta per automatik. Då måste läraren vara förberedd på att säga: I morgon besöker vi simhallen. Då skall du ha med dig simbyxor, handduk, varma kläder och mössa. Om du inte äger simbyxor får du låna ett par i simhallen. Och ta med dig en varm mössa om det är kallt ute. Och sen åker vi buss både till och från simhallen.”

I en jämförelse med det övriga landet ligger Närpes långt framme i integrationsfrågan. Kanske rentav längst framme. Men därmed har Närpes också på nära håll tvingats se vissa dunkla baksidor av invandringen. Det pågår just nu fem polisutredningar för ockerverksamhet i eller omkring delar av växthusbranschen i stan. Två utredningar har gått till åtal, medan ytterligare tre med olika förtecken väntar på fortsatt process under våren 2025. Ärendet handlar om vietnamesisk arbetskraft som lockats till Finland för jobb – men som för detta löfte tvingats betala mellan kanske 10 och 15 000 euro per person. Mikaela Björklund säger att de pågående utredningarna har lyft fram vikten av att olika myndigheter, som exempelvis polisen, förmår bygga upp ett förtroende inom alla befolkningsgrupper. För detta behövs enligt henne kultursensitivitet och regelbunden närvaro i närsamhället.

”Processen har understrukit behovet av ett kontinuerligt myndighetssamarbete och behov av information. Människor ska inte behöva fara illa för att olika myndigheter inte har en tillräckligt välutvecklad kommunikation. Men det måste också konstateras att den typ av internationella ärenden det här tycks vara fråga om är synnerligen komplicerade för polisen att utreda. Lagstiftning och praxis skiljer sig rätt kraftigt åt mellan olika länder”.

Mikaela Björklund säger att internationell forskning visar att en integrationsprocess i snitt tar tio år att fullborda. Denna kunskap tycks dock ännu inte finnas hos de regionala myndigheterna, lägger hon till. Och kravet på att nå B1 nivå på två år beskriver Björklund som nästintill orimligt. Som jämförelse kan då nämnas att B1.1 är målnivån efter genomförda gymnasiestudier (i B1-språket) finska eller svenska. Vad gäller integrationen talar hon om ”ett tioårigt sorgearbete” där staden och integrationspersonalen har att hantera människor som ofta befinner sig under både en psykisk och kanske fysisk stress som är rätt omöjlig att förstå för en vanlig finländare. En kvotflykting från Sudan blir i Finland dessutom kanske mera sudanesisk i sedvänjor och traditioner än hon

någonsin tidigare varit i hemlandet. För många nyinflyttade består det enda sociala nätverket ofta av arbetskamraterna. I den relationen kan det snabbt också uppstå en maktobalans mellan arbetsgivaren och den anställde. Det kan också vara svårt att få insyn i de vertikala familjetraditioner och hierarkiska nätverk som präglar många utomeuropeiska kulturer och familjer.

Den formella definitionen av en person som har integrerats i Närpes är denna, precis som det verkar vara överallt annanstans i landet: när den personen på olika sätt kan sägas vara delaktig i lokalsamhället. Men Björklund tillägger att den informella och kanske reella definitionen på integration i själva verket är denna: *när den inflyttade börjar ha ungefär samma hälsoprofil som majoritetsbefolkningen.*

ÅLAND

Åland har en positiv befolkningsutveckling. Den drivs av inflyttning. Tillväxten har varit snabb under de senaste åren. Snart kommer de registrerade ålänningarna vara över 31 000. Det är ett slags milstolpe. Fast den riktiga milstolpen ligger ändå sex eller sju år framåt i tiden. Då hoppas Landskapsregeringen att antalet ålänningar ska vara 35 000. Detta är målet och detta är visionen i den hållbarhets- och utvecklingsstrategi för Åland som sjösattes åren 2016 och 2017.

Varför 35 000? Det handlar, lite förenklat, om att kunna upprätthålla samhällets grundfunktioner och servicenivåer. Det handlar om viktiga skatteintäkter. Och det handlar om en infödd befolkning som stadigt blir äldre och lämnar arbetslivet.

Inflyttningen till ögruppen sker primärt från fastlandet ("Riket") och från Sverige. Men under ytan märks i statistikens ljus en klar förändring. Under de

senaste decennierna har inflyttningen från Finland minskat avsevärt medan inflyttningen från Sverige och utomnordiska länder har ökat förhållandevis kraftigt. Idag är lite drygt 60 procent av alla ålänningar födda på Åland.

Flyttrörelsen karakteriseras av stor omsättning. På årsbasis har nettoinflyttningen till Åland under de senaste åren legat stabilt på mellan 150 och 300 personer per år, med en bruttoinflyttning på cirka 1000 personer. Den stora skillnaden mellan netto- och bruttoinflyttning förklaras mestadels av säsongsbetonad arbetskraft i primärnäringarna och av utflyttningen av studerande. År 2023 flyttade 917 personer till Åland medan 730 flyttade bort. Nettovinsten var alltså drygt 180 personer.

Statistiken för 2023 visar att antalet invånare med annat modersmål än svenska ökade med 140 personer. Av ålänningarna idag är cirka 5500 personer födda i Finland medan knappt 3200 är födda i Sverige. Andra lite större inflyttningsgrupper är rumäner, ester, letter och thailändare. År 2023 formades de största (netto) invandringskontingenterna av letter, serber och thailändare. Medan inflyttningen från Finland under många tidigare år motsvarade över 60 procent av den totala inflyttningen är den idag nere på mellan 30 och 40 procent. På samma sätt har den utomnordiska inflyttningen ökat från cirka 5 procent till 20 procent.

På våren 2025 ska Mariehamn ta emot femton kvotflyktingar från Venezuela. Staden har också signalerat beredskap att framöver årligen ta emot flyktingar. Den senaste kvotflyktingkontingenten ligger några år bakåt i tiden. De första flyktingarna kom till Åland åren 1988 - 1989. Sen 2015 har Åland tagit emot totalt 83 kvotflyktingar, fördelade på flera kommuner. De flesta flyende har kommit från Syrien.

I den flyktingmottagning som drivs av Finlands Röda kors under namnet Ålands mottagningscenter huserar i nuläget cirka 300 personer. De är utspridda i ett

åttiotal lägenheter över hela Åland. Dessa 300 personer är nästan uteslutande flyende från Ukraina som lever på Åland under så kallat tillfälligt skydd. Enligt ett beslut från Migri kommer mottagningscentrets verksamhet att upphöra i september 2025. Samma sak gäller under årets lopp också för 25 andra flyktingförläggningar i hela landet, varav två i Österbotten (Oravais och Vasa). Orsaken sägs vara minskade flyktingströmmar från Ukraina och ett kraftigt sjunkande antal asylansökningar generellt. I bakgrunden finns också regeringens sparkrav på migrationsförvaltningen. Flyktingarna vid de nedlagda centren uppmanas söka sig till andra förläggningar eller ansöka om hemkommun.

Integrationsfrågor på Åland lyder under social- och hälsovårdsministern. Ministerns högra hand och rådgivare i integrationsfrågor är Dan Sundqvist. Hans formella titel lyder specialsakkunnig i integration vid Ålands landskapsregering. Till hans uppgifter hör bland annat att samordna och främja integration i det åländska samhället enligt lagstiftningen om integration. Till hans uppgifter hör också att stöda och handleda myndigheter och organisationer i integrationsfrågor och att föra en dialog i ärendet med Riket.

Sundqvist påpekar att Riket och Åland har olika integrationslagstiftning men att Åland till vissa delar berörs av rikets lag. Den åländska integrationslagen trädde i kraft år 2013 och var väldigt snarlik den integrationslag som fanns i riket fram till årsskiftet. Riket har lagstiftningsbehörighet gällande bland annat rätt att vistas i landet, medborgarskap och utlänningslagstiftning. Åländska kommuner har samma möjligheter som kommuner på fastlandet att ta emot flyktingar.

All integration på Åland sker på svenska. Det förekommer ingen integration på finska. Mariehamn har en egen integrationsenhet som jobbar med olika ärenden. På landsbygden och i skärgården finns olika lösningar för hur integrationsprocessen ser ut i praktiken. Ålänningarnas inställning till flyktingar och invandring varierar från kommun till kommun och från politiskt läger till

politiskt parti. Dan Sundqvist formulerar sig mycket diplomatiskt i ärendet, även om man mellan raderna nog kan ana sig till olika konfliktytor ute i kommunerna där framför allt ekonomiska argument kan väga tunga. På en fråga om integrationsdebatten på Åland påminner mera om den i Finland eller i Sverige säger Sundqvist att debatten i allt väsentligt är lokal. Han tillägger dock att attraktionskraftsdebatten är större än invandringsdebatten per se, men att diskussionen i lagtinget (attraktionsfokuserad) inte alltid nödvändigtvis återspeglas i debatterna i olika kommunfullmäktige.

Bulken av invandringen till Åland kommer alltså från Finland och Sverige. Det handlar ännu idag om cirka 75 - 80 procent av alla inflyttade. Både i Riket och i Sverige bedriver *Åland Living* promotionskampanjer för ögruppen. Man lockar med närhetsargument och natur. Ute i EU eller den övriga världen gör man inga såna kampanjer, men Åland och näringslivet rekryterar ändå kontinuerligt specialiserad arbetskraft i Europa. Rekrytering sker också via Eures. Hur många som i detta hänseende kommer och går från länder bortom Norden är för Ålands del svårt att etablera.

Men Åland vill alltså öka inflyttningen som en del av visionen för år 2030. För att motverka integrationsproblem och exempelvis återflyttning har landskapsregeringen nyligen grundat ett integrationsråd vars ordförande är social- och hälsovårdsministern. Enligt Sundqvist står de åländska integrationssträvandena på två ben. Det handlar dels om landskapslagen från 2013 som formulerar en "viljeyttring" kring hur man ser på integrationsfrågor. Det handlar då om den nyinflyttades och samhällets interaktiva utveckling, alltså mer eller mindre om det som i Närpes kallas för tvåvägsintegration. Det andra benet återfinns i utvecklings- och hållbarhetsagendan från 2016 / 2017 som stipulerar att i det hållbara samhället har alla tillit till varandra och ges alla verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället. Ett av delmålen i utvecklings- och hållbarhetsagendan är att kvinnor, män och inflyttade ska vara representerade i beslutande organ.

Åland har under årens lopp utvecklat flera olika kurssystem med fokus på språkkunskaper och integration av inflyttade. Systematiken och utbudet förefaller rätt imponerande. Man anar också ett betydande inflytande från grannlandet i väster. Detta inflytande återspeglas exempelvis i förkortningen SFI, som på Åland dock inte står för Svenska för invandrare utan för "Svenska för inflyttade". Det är en utbildning för arbetssökande i största allmänhet och kombinerar samhällskunskap och arbetslivsorientering med språkundervisning. Omfattningen på kursen bedöms separat för varje enskild inflyttad.

SIA i sin tur står för Svenska i arbete och betyder att kursdeltagaren får gå halva kursen på arbetstid och halva kursen på sin fritid. Kursen på 6 timmar i veckan ordnas av Medborgarinstitutet ("Medis") med landskapsregeringen som upphandlare.

I samband med den första flyktingvågen från Ukraina ordnades också en kurs-helhet som går under förkortningen Suas (Svenska för personer utan arbetsmarknadsstöd). Den riktar sig till personer som står utanför arbetsmarknaden men som inte heller har möjlighet få arbetsmarknadsstöd. Kursens popularitet har avtagit en del under de två senaste åren men den finns fortfarande kvar. Den kompletteras av Suas för unga, en kurs för ungdomar som varken kommit in på gymnasium eller folkhögskola. Upphandlingen för den kursen avslutades kring årsskiftet 2024/ 2025.

Statistiken för kurserna för år 2023 ger en antydning om volymerna i den åländska integrationsfrågan. SFI (Svenska för inflyttade) har haft sammanlagt 196 deltagare med totalt 8077 lektioner och 16 kurser. SUAS (Svenska för personer utan arbetsmarknadsstöd) har haft 125 deltagare med totalt 1001 lektioner och 8 kurser. SIA (Svenska i arbete) har haft 33 deltagare fördelade på totalt 469 lektioner. Under hösten 2023 och våren 2024 använde sig 12 åländska företag av SIA.

Vid integrationsenheten i Mariehamn ekar dock Sofie Roxbäck det resonemang som Tina Nylund levererade uppe i Österbotten. Roxbäck säger också hon att fokus i integrationsfrågor alltför starkt ligger på en liten skara flyktingar och alltför lite på den riktigt stora invandringen som oftast är arbetskraftsrelaterad. Följden är en stor återflyttning och, enligt Roxbäck, en delvis misslyckad åländsk integrationspolitik.

Roxbäck är chef för integrationsenheten i Mariehamn. Hon talar om svårigheten för invandrare att få fasta jobb och om svårigheten att skapa sociala nätverk på Åland. Hon återkommer flera gånger under samtalets gång till den sociala aspekten som hon anser att hela tiden tappas bort i integrationsfrågan. Hon säger att en invandrad i snitt stannar tre till fem år på Åland och sen lämnar han eller hon eller hela familjen Åland igen. De integrationsfrämjande insatserna är alltför få, säger Roxbäck, och påpekar att detta inte bara gäller invandrade från andra länder och kulturer utan exempelvis också invandrare från Sverige och Finland. Roxbäck ställer sig också rätt kritisk till integrationsrådets möjligheter att förändra sakernas tillstånd, och menar att det blir svårt att nå konsensus i ett brett sammansatt integrationsråd. Rådet skall vara rådgivande och består av representanter för exempelvis kommunerna, polisen, ämbetsverken och facken. I rådet sitter däremot ingen representant för Medis som alltså de facto svarar för den språkliga integrationen på Åland.

Roxbäck betonar vikten av nätverk och sociala sammanhang för en lyckad integration. Det skulle, säger hon, behövas olika former av individuell handledning och en form av mentorskap för nästan alla som kommer till Åland. Åland, påpekar hon sen, är dessutom ett samhälle som fungerar på "vem känner du"-basis. Det gäller också att förstå koderna och traditionerna. Ett exempel. En nyanländ från Sverige sökte nyligen efter en danskurs för sin dotter. Det googlades febrilt efter danskurser på nätet, men inga kurser hittades. Tills någon upplyste den nyanlända om att detta med dans på Åland kallas "Dunderdans" efter grundaren Erika Dunder.

Sånt.

"Allt är en resursfråga, men i vilken ända ska man egentligen mäta kostnader och resurser? Jag menar, det som verkligen blir kostsamt för en kommun och ett samhälle är en familj som först får barnomsorg och skola och sen lämnar Åland igen efter tre-fyra år. Här på Åland lever vi fortfarande i föreställningen om att integration är socialvård och att integration på något sätt bara skall riktas till de socialt sett mest utsatta. Men det är en tankevrpa på olika plan", säger Roxbäck.

Roxbäck säger att Åland ännu inte har några större problem med utanförskap, men att man nog ser tendenser till samhällseliga undergrupperingar. Man umgås gärna med sina landsmän, dvs svenskar med svenskar, letter med letter etc. Hon säger att de större företagen är bra på att rekrytera arbetskraft utifrån, och att den åländska arbetsmarknaden behöver anställa billig arbetskraft utifrån. Hon säger också att det inte heller alltid är i alla arbetsgivares intresse att de nyanställda (om de inte talar svenska) lär sig svenska eftersom det då öppnas en större och rörligare arbetsmarknad både på Åland och i Norden och det då samtidigt blir svårare att behålla arbetskraften.

Enligt Roxbäck finns det på Åland en viss arbetslöshet bland relativt högt utbildade invandrare som rekryterats från olika länder, exempelvis inom IT-sektorn. Problemet då är karriärmöjligheterna. Vart går man på Åland som arbetslös efter att man redan har haft ett högt uppsatt jobb men kanske blivit avskedad? Roxbäck lyfter i sammanhanget fram en generell problematik som handlar om den finländska arbetsmarknadens stora rigiditet.

"Vi har en hel massa arbetsplatser som skräddarsytt i enlighet med vissa inhemska utbildningar. Den som kommer utifrån och inte har just den specifika utbildningen kan därför inte söka eller få vissa jobb. Man behöver

inte vara socialarbetare för att jobba som socionom, men man måste vara socionom för att jobba med socialarbete".

Enligt Sofie Roxbäck är de flesta som kommer till Åland rätt omedvetna om språkförhållandena i Riket och på Åland. Hon säger att man vid integrationsenheten också har beredskap att ge information om svenskan i Riket, men att ingen inflyttad ännu ens har ställt den frågan. Samtidigt säger hon att informationen i integrationsfrågor från Helsingfors nästan alltid är enbart finskspråkig och att enheten därför tvingas jobba mycket med Google Translate. På de nationella Integrationsdagarna år 2024 levererades all viktig information enbart på finska medan formaliteterna i form av hälsningstal och avskedsord också innehöll vissa svenskspråkiga element.

"Problemet i sammanhanget är inte integration på svenska utan att Finland inte respekterar att vi har två nationella språk".

VÄSTRA NYLAND

I västra Nyland formar de tre kommunerna Ekenäs, Hangö och Ingå en gemensam integrationsenhet. Den går formellt under namnet "Integrationstjänster och internationell kompetens". Samarbetet mellan Hangö och Raseborg går cirka femton år tillbaka i tiden. Det nya nu är samarbetet med Ingå. Från årsskiftet 2024 / 2025 har Ingå slutit ett tjänsteköpsavtal med Raseborg som nu producerar integrationstjänster för invånare i Hangö och Ingå.

Integrationsenheten i Raseborg / Hangö / Ingå har från årsskiftet slagits samman med sysselsättningsregionens internationella team för kunder som har ett annat modersmål än de tre inhemska. Själva integrationspersonalen har hittills bestått av en chef och tre handledare. Nu består den nya helheten av sammanlagt

tio personer. Till arbetsuppgifterna hör att vägleda både arbetssökande och de som står utanför arbetsmarknaden och behöver handledning. Namnet på integrationsenheten återspeglar den politiska synen på invandring och integrationsfrågor i Raseborgsområdet. Det handlar i grund om attraktionskraft och om att få de som kommer att också vilja stanna kvar. Den internationella kompetensen ska helt enkelt stärkas parallellt med integrationen.

I Ekenäs och i Hangö följer man ett integrationsprogram som härstammar från början av år 2024. Det har varit gemensamt för Hangö och Raseborg. Det är i kraft till 2026 och baserar sig på kraven för kommuner i den gamla integrationslagen. I realiteten följer man dock två skilda program. Som dessutom bär samma namn. Det första integrationsprogrammet fokuserar på kommunala strategier och på åtgärdsplaner. Det beskriver samarbetsaktörer och ansvarsfördelning och formulerar rent generellt en kommunal strategi för de kommande två åren. Det andra programmet som baserar sig på den reformerade och nya integrationslagen från årsskiftet 2024 / 2025 är däremot mera klientfokuserat, som det heter i integrationsssammanhang. Detta program fokuserar på sånt som studieprogram eller på servicehelheter för integration. Det beskriver vissa lagstadgade serviceformer för nyanlända. Båda programmen bär på svenska (och i enlighet med lagstiftningen) namnet "Integrationsprogram". För att skapa lite ytterligare begreppsförvirring kan man konstatera att det i den finskspråkiga lagstiftningen tidigare talades om "Kotouttamisohjelma", medan man nu sen årsskiftet 2025 talar om "Kotoutumisohjelma".

Raseborgs befolkningsutveckling är positiv uteslutande tack vare invandring. I Raseborg räknar man med lite drygt 27 000 invånare, i Hangö med 7700 och i Ingå med ungefär 5500. I nuläget har knappt 6 procent av invånarna i Raseborg ett annat modersmål än de inhemska. I Hangö är siffran 5,3. I Ingå är den 5,2. Den årliga ökningen av nyanlända på alla dessa orter är rätt konstant. Den är inte stor, men den är konstant. De största språken i Raseborg är i

denna ordningsföljd: ryska, estniska, arabiska, ukrainska, engelska, kurdiska, thailändska, tyska och tagalog. I Hangö gäller ryska, estniska, övriga språk (burmesiskt minoritetsspråk), thailändska, engelska, kurdiska, polska och tagalog. I Raseborg statistikför man i slutet av år 2024 cirka 90 ukrainare med så kallad hemkommunstatus. I Hangö är siffran cirka 40. Hur många ukrainare som inte har hemkommunstatus är oklart. Mobiliteten bland ukrainarna är också i detta område mycket stor, i all synnerhet bland de som ännu inte har hemkommun.

I Raseborg har man att uppvisa en kontinuerlig flyktingmottagning sen 1990. Staden har regelbundet tagit emot flyktingar, dock inte varje år. Men också i Raseborg pekar man på samma problem som i Jakobstadsregionen. Andelen tilldelade kvotflyktingar är lägre än det önskade antalet. Senast ansökte man om en flyktingkvot på 25 personer och tilldelades 19. Dessa 19 kom från Sudan och Eritrea. På 1990-talet tog man i Raseborg emot kurder. Senare kom individer från Irak samt, i spåren av Balkankriget i början av 1990-talet, albaner och kosovoalbaner. På 2000-talet har man tagit emot personer från Syrien, Myanmar (den så kallad Karenminoriteten), Jemen, Irak, Somalia och Afghanistan. De senaste grupperna har alltså kommit från Sudan och Eritrea, men man noterar också enstaka individer från Rwanda och Pakistan.

Merparten av alla flyktingar som anländer till Raseborg och Hangö väljer att låta sig integreras på finska. Många har börjat läsa finska redan i avsändarlandet. Men någon statistik i ärendet finska-svenska finns inte. Ljung-Hägert säger dock att andelen som låter sig integreras på svenska är försvinnande liten, kanske under fem procent. Ett undantag från den övergripande språkregeln formas av ett mindre antal ukrainare som bosatt sig i Tenala. De har valt att överlag låta sig integreras på svenska på grund av att barnen där går i svenskspråkiga skolor. Samma sak gäller för en del av de flyktingar som 2016 kom till Ekenäs i spåren av flyktingkrisen. De fick snabbt svenskspråkiga kontakter och stödpersoner i Ekenäs, började läsa svenska och har sen blivit, ja, flerspråkiga.

"Det enda råd vi egentligen ger till våra klienter, och närmast då till flyktingarna, är ett önskemål om att hela familjen ska integreras på samma språk. Detta bottnar i att familjerna ska kunna stöda varandra i språkinlärningen och i att föräldrarna på sikt självständigt ska kunna kommunicera med barnets skola. Vi har fall där föräldrarna integrerats på svenska och barnen har satts i en finskspråkig skola. Det handlar ofta om familjer där föräldrarna har åtminstone någon form av utbildning och talar engelska. Vi har alltså många tvåspråkiga invandrarfamiljer i området. Men vi kan inte bestämma något i språkfrågan, utan bara ge råd. Våra kunder har ofta en klar bild av vilket språk de vill välja och vår uppgift är då mest rådgivande."

Karin Ljung-Hägert är chef för integrationstjänsterna i området. Hon säger att man inte har någon aktiv strategi eller policy för att locka till sig utlandsfödda arbetare. Åtminstone inte ännu. Däremot beskriver hon den generella inställningen till flyktingar och arbetskraftsrelaterad invandring som mycket positiv. Det finns företag i Raseborg som importerat arbetskraft från exempelvis Thailand. Den positiva inställningen illustrerar hon just med det långa och obrutna mottagandet av exempelvis kvotflyktingar i Raseborg. Hon säger också att invandringsfrågan i Raseborg inte har politiserats, något som berört flera av områdets finskspråkiga grannkommuner. Hon påpekar också att regeringens linjedragningar i invandrings- och integrationsfrågan har fört med sig många ändrade krav och skärpta regler kring bland annat uppehållstillstånd för studier och att detta bidrar till att man i Raseborg tills vidare avvaktar med en mer omfattande strategi.

Vad gäller den arbetskraftsrelaterade invandringen konstaterar Ljung-Hägert att mycket av den går under hennes och kollegornas radar eftersom det hittills varit Migri och AN-byrån och andra instanser som primärt hanterat dessa nyanlända. Överskådligheten förbättras enligt Ljung-Hägert sannolikt med sysselsättningsreformen som flyttar ansvaret till kommunerna.

Ljung-Hägert påpekar att utbudet på integrationservice (som exempelvis språkkurser) står i direkt relation till antalet individer som bör integreras. Hon menar att kommunerna ute i landet ser allehanda behov och att de också har en vilja att ta emot flyktingar och invandrare, men att olika politiska beslut komplicerar processerna. I Raseborgsområdet har man i nuläget svårt att både på finska och svenska få ihop tillräckligt stora grupper för den lagstadgade integrations servicen. Det gäller sånt som språkundervisning, integrationsutbildning och fortsatt utbildning anpassad till arbetslivet. Medborgarinstitutet i Raseborg ordnar vissa språkkurser för personer som saknar läs- och skrivkunnighet, medan den arbetskraftspolitiska integrationsutbildningen har konkurrensutsatts via NTM-centralen och för tillfället sköts av det privata företaget Arffman Finland. Studier i svenska sker primärt vid Lärkkulla folkhögskola i form av så kallade frivilliga studier. Lärkkulla ordnar språkkurser både på svenska och finska och det är till Lärkkulla man leder de som väljer svenska som integrations språk.

Den kanske största utmaningen i Raseborg / Hangö idag är enligt Karin Ljung-Hägert att få människor att stanna. Det ordnas exempelvis just ingen yrkesutbildning på finska i Raseborg. Efter den initiala integrationsutbildningen försvinner många från Raseborg till orter som Salo, Lojo, Esbo och Vanda som alla erbjuder omfattande yrkesutbildning på finska. Många börjar också studera i huvudstadsregionen. Återflyttningsprocenten är enligt Ljung-Hägert dock inte helt obetydlig. Av de som kom till området åren 2016 och 2017 har en del personer och familjer först flyttat bort och sen flyttat tillbaka. Detta gäller särskilt de som talar arabiska och kommer från Irak och Syrien. Afghaner som lämnat området har i allmänhet inte kommit tillbaka. De anser sig sakna nätverk i området. På denna viktiga punkt verkar irakier och syrier alltså ha lyckats bättre.

ÖSTRA NYLAND

I Borgå säger integrationschefen Jenny Broberg att man precis som i västra Nyland nyligen har gjort upp ett lagstadgat och nytt integrationsprogram. Detta program har ett uttalat kund- eller klientfokus. Men vid sidan om detta stod man i början av år 2025 också i startgroparna för att förnya eller uppdatera stadens integrationsstrategi som varit i kraft under åren 2022–2024.

I östra Nyland är Borgå ansvarskommun för sysselsättningsområdet. Det omfattar sex kommuner, eller Borgå, Lovisa, Lappträsk, Askola, Mörskom och Pukkila. De sex kommunerna formar ett integrationsnätverk, men har för tillfället inga gemensamma tjänster.

I Borgå räknar man vid årsskiftet 2025 med cirka 8,5 procent utlandsfödda, vilket i rena siffror betyder 4352 individer. Ungefär en tredjedel av dessa har under årens lopp kommit i egenskap av flyktingar. I invandringshänseende är Borgå därmed överlägset störst i området. Bland språkgrupperna dominerar ryskan och estniskan följt av arabiska, albanska, vietnamesiska och engelska. I Lovisa räknar man lite drygt 800 utlandsfödda (5,7 procent av befolkningen) och i Askola och Lappträsk cirka 180 vardera. Det betyder för de två senare orterna en procentuell andel på 3,9 för Askola och 7 för Lappträsk. I hela sysselsättningsområdet är procenten med annat modersmål uppe i 7,3 procent. Andelen utlandsfödda har ökat snabbt under de tre, fyra senaste åren, delvis beroende på flyktingarna från Ukraina.

För Östra Nylands del finns också tillförlitliga uppgifter om arbetslösheten bland utlandsfödda. Av 2326 arbetslösa arbetssökande i Borgå vid årsskiftet var 387 utlandsfödda. I Lovisa var siffrorna 652 arbetssökande varav 87 utlandsfödda. I Askola och Lappträsk handlar det om ett tiotal utlandsfödda arbetssökande, vilket för Askolas del betyder procentuellt sett betydligt färre arbetslösa invandrare än i Lappträsk.

Borgå har tagit emot flyktingar sen 1988. I snitt har det handlat om nånstans mellan 25 och 30 per år. Under åren 2023–2025 har flyktingarna kommit från den Centralafrikanska republiken, Burundi, Kongo och Eritrea. Tidigare år (2010–2020) har det handlat om bl a syrier, irakier och sudaneser. I slutet av 1990-talet och början av 2000-talet kom också kosovoalbaner. De första flyktingarna på 1980-talet kom från Vietnam. Nu föreligger ett politiskt beslut om att antalet kvotflyktingar under 2025 skall fördubblas, dvs stiga till 50. Politisk drivkraft i ärendet har varit SFP.

Integrationsenheten i Borgå öppnade sin byrå i januari 2023. Då räknade man 105 flyktingar, asylsökande och människor i tillfälligt behov av skydd. Utvecklingen på den punkten sen 2023 har varit rätt explosiv. I januari 2024 räknade man in 266 individer i dessa tre kategorier, men i december 2024 var siffran ren uppe i 474. I början av 2024 landade plötsligt (med Jenny Brobergs ord) ett nittiotal kineser i Borgå, ditlockade av utbildningsmöjligheter. Alla dessa 90 valde finska som integrationsspråk. Samma sak gäller för den absoluta merparten av alla de som landar eller landat i Borgå som flyktingar eller asylsökande. Någon medveten strategi för integration på svenska, eller delvis på svenska, föreligger inte. Men Broberg tillägger att en sån skrivelse eventuellt kan komma i den nya och uppdaterade integrationsstrategin som är under arbete. Av kineserna som kom till Borgå var cirka en tredjedel studerande, en tredjedel formade arbetskraft och en tredjedel var barn. Med påföljden att småbarnspedagogiken initialt tvingades meddela att inga platser finns. Men ärendet löste sig slutligen på ett tillfredsställande sätt, säger Broberg.

Integrationsenheten i Borgå har haft åtta anställda sen 2023. Under 2025 förstärks den med ytterligare tre personer, eller två projektanställda och en tillsvidare anställd. Enligt Broberg har Borgå stad nu en medvetet positiv satsning på inflyttning och integration, vilket i sig också kräver mera resurser. I likhet med de flesta andra orter tampas dock också Borgå med frågan hur man ska

få de som redan kommit att stanna kvar. En av de projektanställda kommer därför att få i uppdrag att kartlägga situationen och till de utlandsfödda bland annat ställa frågorna:

"Vad har vi som ni gillar? Vad saknar vi för er trivsel? Etc"

Redan nu pekar Jenny Broberg dock på vissa utmaningar. En sån är avsaknaden av en internationell skola i Borgå. Den stora arbetsgivaren Neste lockar många högkompetenta utlandsfödda individer till Borgå, men de flesta väljer att bosätta sig i Helsingfors och pendla till jobbet. I Borgå finns ett engelskspråkigt daghem, men i det långa loppet är detta förstås otillräckligt som argument för inflyttning eller kvarstannande.

Borgå folkhögskola står för språkkurserna på svenska för inflyttade. Varje höst börjar 20 nya individer på Svenska 1. Samtidigt fortsätter 20 personer på Svenska 2. Betyder då detta att man i Borgå kan räkna med 40 personer som varje två år integreras på svenska? Någon sådan statistik eller omedelbar korrelation finns enligt Broberg inte. Hon säger också att det inte finns några siffror över hur många som integreras på svenska i Borgå varje år:

"Många har börjat läsa finska redan i avsändarlandet. Någon statistik i ärendet finska-svenska finns inte. Under årens lopp har det dock visat sig att svenska är lättare att lära sig än finska. En del ukrainare har valt att låta sig integreras på svenska på grund av att barnen går i svenskspråkig skola. Men den slutliga integrationskällan är alltid jobbet. Språkinläringen, och motivationen att lära sig ett nytt språk, varierar också mycket beroende på exempelvis ålder och allmänna studie- eller framtidsplaner. Motivationen bland yngre är generellt sett högre än bland äldre nyanlända", säger Jenny Broberg.

ÅBO

På sommaren 2023 lämnade SFP:s fullmäktige-grupp i Åbo in en motion. Den var signerad Ulla Achren. Den handlade om stadens nya integrationsprogram. Motionen löd så här:

"I programmet fästs inte tillräcklig uppmärksamhet på möjligheten att integrera sig på svenska i den tvåspråkiga staden Åbo. Det färskva regeringsprogrammet stipulerar att utbudet och kvaliteten på utbildning i de inhemska språken måste förbättras. Åbo tar årligen emot ett stort antal invandrare i alla åldrar. Både när det gällde senaste fullmäktiges frågetimme och senare presentationen av det nya integrationsprogrammet var det uppenbart tydligt, att staden inte egentligen gör någonting för att möjliggöra en integration på svenska. Invandrare bör ges möjlighet att integreras i samhället – via daghem och skola – också på svenska. Stadsfullmäktige ska ge stadsstyrelsen i uppdrag att åtgärda den ovannämnda olägenheten och bereda staden att erbjuda integration för invandrare om de så önskar också på svenska."

Vad har då hänt i ärendet sen sommaren 2023? I februari 2025 säger Ulla Achren att svaret är – ingenting alls. Hon fortsätter:

"Min motion var ett slags första steg med målsättningen att aktivera staden i detta ärende. För det är ju lite märkligt att man i en stad som Åbo inte har en given möjlighet att integreras på det andra nationalspråket. Men så småningom tror jag nog ändå att det blir fart i ärendet. Det finns många förnuftiga personer i stadens ledning", säger Achren.

För att de facto sätta fart på ärendet lämnade Achren tillsammans med andra undertecknare i slutet av januari 2025 in en andra motion i samma ärende

till fullmäktige. I denna andra motion begär undertecknarna att staden skall börja "informera om rätten till integration på svenska och säkerställa att resurserna räcker för att koordinera, planera och informera om likvärdiga integrationstjänster på båda nationalspråken. Ett starkare samarbete mellan tvåspråkiga kommuner bör också undersökas för att säkerställa heltäckande svenska integrationslösningar".

Någon månad senare tycks det finnas en viss rörelse i ärendet integration på svenska också i Åbo. I början av april har Åbolands sysselsättningsområde startat en gemensamt upphandlad integrationsutbildning för hela området (23 kommuner). I slutet av mars hade utbildningen 15 anmälda studerande. Åbo stad har i mars också beviljats projektmedel ur det nya statliga specialunderstödet för främjande av svenskspråkig integration. Detta då för att utveckla just den svenskspråkiga integrationshelheten.

Ulla Achrén är bland annat tidigare partisekreterare för SFP och tidigare förvaltningsdirektör vid Åbo Akademi. Med vissa avbrott har hon sen år 1985 suttit sammanlagt 28 år i stadsfullmäktige. I samband med kommunalvalet i april 2025 lämnade hon fullmäktige. Achrén säger att man gällande integrationsproblematiken i Åbo egentligen borde börja från noll med att först utse en ansvarsperson och sen gå vidare med att utreda kostnader, volymer och placeringsfrågor. Det verkar i dagens Åbo alltså inte bara råda en viss yrvakenhet i integrationsfrågan (på svenska) utan det råder också en viss förvirring kring vem som ansvarar för integrationsfrågorna på svenska. Olika propåer i mejlform till potentiellt ansvariga både på finsk- och svenskspråkigt håll har antingen inte besvarats eller så har korrespondensen bara upphört. Achrén säger att det i Åbo satsas mycket på den internationella skolan som snart skall flytta in till Kuppis från invandrartäta Kråkkärret, men hon tillägger att den skolan förstås närmast finns till för att fyllas av barn till experter på företag eller vid universiteten:

"Sen har vi också frågan om det nya daghemmet som snart skall byggas i Hallis. Daghemmet finns just nu i tillfälliga utrymmen och själva nybygget kommer att bli

större än tidigare planerat. Tanken är att det skall rymma både svensk- och finskspråkiga barn. Men Hallis är inte ett traditionellt svenskspråkigt område och i nuläget sätter många svenskspråkiga familjer hellre sina barn i finskspråkiga daghem inne i stan. Följden är att de svenskspråkiga platserna i Hallis fylls av invandrarbarn. Från det hållet och från finskspråkigt håll finns nämligen ett stort tryck på platser. Orsaken till att de svenskspråkiga inte riktigt vill ha sina barn i Hallis är framför allt geografien, och detta oberoende av att Studentbyn ligger ganska nära. För någon som exempelvis bor ute på öarna betyder det 45 minuter i bil bara till Hallis. Sen är det också av betydelse att förskoleverksamheten är en integrerad del av skolverksamheten och att man också därför väljer centrum framom lite mer perifera områden".

Ur denna daghemshistoria kunde man dra många olika slutsatser, varav den främsta i detta sammanhang är att språket för invånarna i en urban stadsmiljö inte alltid är det viktigaste utan att frågor rörande mobilitet, effektivitet och bekvämlighet tenderar trumfa språkfrågan. Ulla Achrén menar att man på tjänsremannahåll i Åbo nog har en principiellt positiv syn i ärendet svenskspråkig integration, men att ingenting ändå händer. Samma sak med utökandet av det populära språkbudet. Det finns stor efterfrågan och stan har utlovat engagemang – men ingenting har enligt Achrén hänt. Hon noterar samtidigt också att man inom det svenskspråkiga skolväsendet på sina håll drar sig för att utveckla integrationsärenden eftersom följdverkningarna blir stora och kanske rentav vidlyftiga. Med utökad integration i skolorna ser man framför sig allehanda nya stödprogram och kanske många andra program och detta kan enligt Achrén uppfattas som övermäktigt i enskilda skolor. Hon påpekar också att de svenskspråkiga skolornas elevunderlag är stabilt (trots generell nedgång i antalet skolbarn) och att man av den orsaken inte nödvändigtvis behöver locka till sig invandrarbarn. Det finns många barn i Åbo som är registrerade som finskspråkiga men som slutligen sätts i svenskspråkiga skolor. Eller så kommer barn från kranskommunerna och fyller de svenskspråkiga elevplatserna inne i Åbo:

"En aspekt i integrationssammanhanget är förstås att man inte riktigt klarar sig utan finska här i Åbo. Ganska många invandrare har först kommit till Östebotten och sen flyttat hit men här insett att de inte klarar sig utan finska. Och då har de flyttat bort igen".

I Åbo ligger integrationsfrågorna hos bildningsväsendet. Där har man redan vidtagit vissa åtgärder för att minska allehanda segregationstendenser genom att sprida ut invandrarbarn på flera olika skolor. Med påföljden: ett ramaskri utstött av många Åbobor. Och på tal om bildningsväsendet. I Åbo manglas just nu ett förslag om att skapa ett tvåspråkigt arbetarinstitut, dvs att slå samman stans svenskspråkiga arbis med det finskspråkiga Turun suomenkielinen työväenopisto. Samtidigt skulle arbetarinstituten rent administrativt flyttas från bildningsväsendet till att underlyda kultursektorn. Den gemensamma byggnaden på Kaskisbacken skulle med stor sannolikhet på sikt också sättas ut till försäljning. Mot detta protesterar SFP i Åbo bland annat med argumentet att ingen språkkonsekvensbedömning har gjorts och att Arbis också i framtiden bör lyda under den svenska bildningschefen i Åbo. Exakt hela denna samma fråga har för övrigt diskuterats ren en gång tidigare, för ungefär tio år sen. Parallellt med arbisfrågan utreds för övrigt också en överföring av den svenska yrkesutbildningen inom Åbo yrkesinstitut till Axxell. Åbo stad vill utveckla den engelskspråkiga yrkesutbildningen, men SFP anser att det inte bör ske på bekostnad av det svenska.

På vårvintern 2025 blir det därför uppenbart att integrationsfrågan i Åbo (trots olika insatser och motioner) kommer först i andra eller kanske fjärde hand och att frågan rörande arbetarinstituten har klar prioritet. Eller för att citera Ulla Achren:

"Man måste agera taktiskt och välja sina strider".

HELSINGFORS OCH ESBO

De nyinflyttade och deras geografiska bakgrund

År 2024 växte befolkningen i Helsingfors med cirka 10 000 personer. Ungefär 6000 av dessa var utlandsfödda. I Esbo växte befolkningen med 7 000 personer. I Vanda med närmare 4 000. Också i dessa städer drevs tillväxten av invandring.

I Esbo har andelen svenskspråkiga sjunkit från 7,8 procent till 6,4 procent på tio år. Men det betyder inte att antalet svenskspråkiga i Esbo minskar på något dramatiskt sätt. På den punkten är förändringarna små och rätt långsamma över tid. På lite längre sikt prognosticeras en mindre ökning av antalet svenskspråkiga i Esbo. Utmaningen i sammanhanget är att andelen med främmande språk växer väldigt snabbt. Sen 2015 har Esbo fått 53 000 nya invånare. Och nästan alla dessa nya esbobor har registrerats med ett främmande språk – som då är en annan beskrivning på utlandsfödda.

För Helsingfors del (enligt Helsingfors stadskanslis beräkningar år 2024) räknar man idag med en svenskspråkig befolkningsandel på 5,6 procent. Den förväntas krympa till under 5 procent år 2060. I Helsingfors gäller ganska exakt samma mekanism som i Esbo. Det är inte de svenskspråkiga som blir färre. Det är andelen invånare med främmande språk som växer mycket snabbt. Prognoserna talar om 230 000 nya helsingforsare år 2060, och den tillväxten drivs av invandring. Både i Vanda och i Esbo växer andelen med främmande språk redan nu och under de kommande decennierna snabbare än i Helsingfors.

En stor andel av de invandrade till Helsingfors år 2024 var i arbetsför ålder, eller i åldern 30–49 år. I Helsingfors är medianåldern 38 år. Det finns i Finland samhällen eller kommuner där medianåldern är långt över 60. I motsats till många andra kommuner ute i landet har Helsingfors också ett födelseöver-

skott, dvs fler människor föds än dör, om än i rätt marginella mängder. Det är i Helsingforsregionen som de flesta arbetsföra utlandsfödda (enligt Suomen Yrittäjät) hittar ett jobb i exempelvis små och större företag. Helsingfors har under de senaste åren aktivt också rekryterat sjukskötare från Filippinerna och småbarnspedagoger från Spanien. Men en massiv pensioneringsboom väntar runt hörnet. Sjukvården i Helsingfors kommer enligt borgmästaren Juhana Vartiainen att drabbas hårt. Fram till år 2030, visar stadens beräkningar, kommer Helsingfors behöva över 2000 nya sjukskötare och nästan lika många nya närvårdare. För att råda bot på bristen har stadens ledning tillsammans med företrädare för Arbets- och näringsministeriet i början av år 2025 deltagit i rekryterings- och informationsresor till Vietnam och Filippinerna.

Tittar man på den etniska sammansättningen bland utlandsfödda i Helsingfors skall man se att ungefär tre fjärdedelar kommer från Europa och Asien, med en stark europeisk betoning på inflyttare från Estland och Ryssland. Andelen utlandsfödda i huvudstadsregionen närmar sig 20 procent. Enligt statistik från år 2022 hade 79 procent av alla invånare i huvudstadsregionen en infödd finländsk bakgrund. Vid samma tidpunkt kunde 17 procent kategoriseras som utlandsfödda invandrare medan 4 procent var invandrare i andra generationen, alltså födda i Finland till utlandsfödda föräldrar. Nästan mellan 50 och 60 procent av alla utlandsfödda som kommit till Finland sen 1989 bor idag i huvudstadsregionen.

Detta får givna följor också på stadsnivå. I slutet av år 2023 var 27 procent av invånarna i Vanda, 24 procent av invånarna i Esbo och 20 procent av alla helsingforsare utlandsfödda. År 2025 är procentsatserna aningen högre. I omräknade siffror (252 000) bodde det i slutet av år 2023 nästan lika många utlandsfödda i de tre städerna som det finns invånare i Tammerfors. Under de senaste åren syns i statistiken en viss nettoutflyttning av utlandsfödda från Helsingfors till Esbo och Vanda.

Tittar man lite närmare på de utlandsföddas etniska bakgrund skall man se att sex grupper dominerar. De är (i storleksordning) individer från Ryssland och de forna sovjetrepublikerna (exklusive de baltiska staterna) samt Estland, från Irak och Somalia samt från Kina och Indien. Under de tre, fyra senaste åren har inflyttningen från europeiska länder minskat mycket medan inflyttningen från Asien har ökat. Asiaterna kommer oftast för jobb och studier och av familjeskäl. Esterna har mestadels kommit av jobbrelaterade orsaker, medan gruppen från Irak och Mellanöstern kan beskrivas som flyktingrelaterad liksom grupperna från Somalia och övriga Afrika. Drar man ut kurvorna lite grann kan man se att andelen asiater är högst i Esbo medan andelen européer är högst i Vanda. Helsingfors i sin tur har den största gruppen somalier och andra afrikaner.

Varför kommer då utlandsfödda till Finland? Det är en fråga som vetenskapligt sett inte är lätt att besvara. Men THL gjorde år 2022 ett försök i studien *MoniSuomi*. Resultaten för huvudstadsregionen analyserades sedan av Pasi Saukkonen och Topias Tanska. I enkätsvaren från huvudstadsregionen (Grankulla inte medräknat) lyftes särskilt jobbrelaterade orsaker (25 %), familjeorsaker (23 %) och humanitära eller flyktingrelaterade orsaker (21 %). Tittar man lite närmare på siffrorna skall man se att familjerelaterade orsaker i själva verket är betydligt mer vägande än de andra motiven eftersom de också förekommer bland undergrupperna ingermanländska återflyttare och bland de som flyttat på grund av gemålens studier eller arbete.

Esbo och integrationen på svenska

Huvudstadsregionen förändras i snabb takt. Hur ser då integrationen på svenska ut?

I Esbo säger tf integrationsdirektör Sanna Lindholm att antalet utlandsfödda som integrerats på svenska under de senaste två åren är väldigt litet. Men statistiken är otydlig och oklar. Idag finns det nästan mellan fem och tio

personer som gör sin integrationsutbildning på svenska. Inom ramen för sysselsättningstjänsterna har det under de senaste åren enligt Lindholm också funnits ett fåtal personer som initialt valt svenska som betjäningsspråk men som senare ändrat sig och övergått till finska. Principen är dock att den utlandsfödde behåller det betjäningsspråk som ursprungligen valts.

Ett fåtal personer per år kan jämföras med det antal utlandsfödda som under de två senaste åren valt finska som integrationsspråk. År 2024 gick sammanlagt 4500 personer en integrationsutbildning på finska. Med andra ord. Den procentuella andel som låter sig integreras på svenska i Esbo är så liten att den statistiskt sett knappt är noterbar. Och detta alldeles oberoende av vilken måttstock man använder.

Sanna Lindholm säger ändå att man i Esbo nu kan se fram emot en viss förändring. Den förändringen bottenar framför allt i ett beslut av fullmäktige och går tillbaks på stadens integrationsprogram för åren 2022–2025. I programmet sägs det att staden (med beaktande av grundlagen och språklagen) vid behov erbjuder integration på svenska och att man också informerar om den möjligheten. På våren 2025 lediganslås en tjänst som svenskspråkig integrationskoordinator eller, som det formellt heter, som *betjäningsspråkig integrationskoordinator* (palvelukoordinaattori). Det är första gången Esbo får en svenskspråkig tjänst inkom för ändamålet integration. Enligt Lindholm skall den som väljs inte bara jobba med kundbetjäning i Esbo, utan också samarbeta med andra instanser i huvudstadsregionen som producerar integrationstjänster. Till arbetsuppgifterna hör att informera och påminna andra tjänstemän och intressegrupper om integrationsmöjligheter och service på svenska.

I mars 2025 säger Lindholm att de som nyanställts vid integrationsenheten efter omställningarna vid årsskiftet 2025 redan i inkörningsstadiet har fått information om integration på svenska och om serviceutbudet. Hon säger att

också de utlandsfödda i introduktionsskedet informeras om möjligheten att integreras på antingen finska eller svenska.

"Problemet hittills är de väldigt små volymerna på svenska. En integrationsutbildning som kan anpassas efter kundernas behov och vara flexibel kräver stora volymer. De små volymerna har haft som följd att väntetiderna kunnat vara långa vilket blir problematiskt med tanke på att den lagstadgade integrationstiden har förkortats", säger Lindholm.

Lindholm noterar att integrationskunder som valt svenska som kontaktspråk, och som integreras på svenska, numera är koncentrerade till tre tjänstemän som alla erbjuder integrationservice på svenska. Dessa tjänstemän finns utplacerade på tre olika verksamhetsställen. Därmed finns det betjäning på svenska vid alla verksamhetsställen inom sysselsättningstjänsterna. Också inom ramen för Koto-Espoo finns det enligt Lindholm personal som på svenska betjänar utlandsfödda som integreras men som står utanför arbetskraften.

"I början av år 2025 har vi för övrigt också samlat information om integrationsprocesserna på en hemsida som heter Hello Espoo. Informationen riktar sig till alla nyanlända utlandsfödda. Texterna på hemsidan är på finska, svenska och engelska. Under våren skall sidan kompletteras med en AI-funktion som möjliggör ytterligare språköversättningar. Också på detta sätt ger vi de utlandsfödda en möjlighet att välja svenska som integrationspråk".

Lindholm påpekar att man i integrationsfrågor samarbetar med arbetarinstituten både i Esbo och Helsingfors. Personer som befinner sig utanför arbetskraften kan ledas till något av de två instituten via Koto-Espoo. En dag i veckan håller också Luckan Integration öppet i Esbo och ger råd och informerar om integrationsmöjligheter på svenska. Det sker vid Hello Espoo - informationspunkten i köpcentret Iso Omena. År 2024

hade informationspunkten sammanlagt 6375 olika kundkontakter.

Lindholm noterar att det också vid sidan om de lagstadgade integrations-tjänsterna i Esbo finns andra integrationsstöttande tjänster. En sådan är kunskapscentret Koske som riktar sig till högutbildade invandrare. Koske erbjuder också service på svenska.

"Det ligger i Esbos intresse att samarbeta med städerna i huvudstadsregionen när det kommer till den svenskspråkiga integrationsutbildningen. Också andra städer kan komma ifråga. Sysselsättningstjänsterna i Helsingfors har koordinerat det svenskspråkiga Koto-Svenska-nätverket och i detta nätverk har också Esbo varit med. I nätverket har vi fört diskussioner om serviceutbudet och om gemensamma behov. Den nya betjäningssamordinatoren hos oss blir framöver en viktig länk i diskussionerna", säger Sanna Lindholm.

Luckan Integrations verksamhet i huvudstadsregionen

Teamledare Veronica Hertzberg vid Luckan Integration påpekar att integrationen i Esbo hittills har skötts av Svenska rum, dvs av utbildnings- och fostranssidan i staden. Den har då varit en del av allt från dagis, grundskola och gymnasium till biblioteksväsende. Dock med den påföljden att inklusionen av vuxna blivit haltande. Ur den synvinkeln framstår betjäningssamordinatoren som ett steg framåt. Det var SFP:s grupp i fullmäktige i Esbo som, enligt Christina Gestrin, på hösten 2024 lyckades få in finansiering av en samordinator för den svenskspråkiga verksamheten.

"Vi på Luckan sitter alltså en gång i veckan i Hello Espoos informationspunkt. Det är på onsdagar. Men Hello Espoo glömmet tyvärr också bort att marknadsföra integration på svenska. Det blir något enstaka inlägg på Face-

book då och då. Sen hänger väldigt mycket också på vem som sitter där och ger informationen. I våras och i höstas hade vi en kollega med albanska som modersmål. Ryktet spred sig och gav oss många albanska kunder", noterar Hertzberg och säger att kundservicen i Iso Omena i Esbo i stor utsträckning handlar om hjälp med att fylla i blanketter och ge liknande assistans.

"Ibland uppstår det missförstånd med kollegorna och då talas det i sammanhanget om 'svenskspråkiga kunder'. Men man behöver ju inte vara svenskspråkig för att vara intresserad av integration på svenska"

Luckan Integrations så kallade vägledningsverksamhet har ungefär 800 kunder per år, varav cirka 650 i Helsingfors, medan de övriga fördelas på Esbo och Borgå. Enligt Veronica Hertzberg är detta en mer eller mindre maximal mängd. Varje vägledningssamtal tar ungefär en timme i anspråk. Samtalet följs av ett mejl eller en så kallad *recap* där kunden får en sammanfattning och en föreställning om vägar framåt. Många av kunderna har en återkommande profil och stannar kanske ett år eller mer i Luckans integrationssystem.

Luckan Integration har idag elva anställda, på olika former av hel- och deltid. Man kunde kanske säga att Luckan Integration i sitt arbete lever som den lär. Av de elva anställda har fem integrerats på svenska. Vid sidan om bidrag och finansiering från Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla får Luckan Integration också bidrag av STEA och Esf+ samt av flera finlandssvenska stiftelser och fonder. Det finns också privata finansiärer. Ungefär 80 procent av finansieringsbasen är offentlig. Tittar man lite närmare på integrationskundernas profil för år 2024 kan man i Helsingfors se att det i knappt 40 procent av ärendefallen handlar om jobbsök, i knappt femton procent av fallen om generella utbildningsfrågor (för utbildning på svenska eller finska) medan frågor kring svensk integration står för knappt femton procent. Under 2024 tog Luckan Integration också emot en grupp etiopier

på kanske 70 personer. Ingen av etiopierna hade integrerats på svenska.

"Vi har ett holistiskt angreppssätt och verksamheten är lågröskelverksamhet. Detta gäller också för tillgången till den svenskspråkiga kulturen som sådan. Vi erbjuder sociala evenemang, seminarier, workshoppar och caféverksamhet i olika former på Ode i Helsingfors, på Luckan och i Borgå. Under 2024 hade vi 12 000 deltagare i Luckan Integrations verksamhet. Vi har också två olika mentorsprogram. Det ena programmet erbjuder möjlighet att stärka svenskan och det andra fokuserar på nätverksbildande inom olika yrkesbranscher. Mentorerna träffar sina kunder i ungefär ett halvt års tid för olika samtal och vägledning", säger Hertzberg.

I denna kontext noterar hon också att betjäningsprofilen vid Luckan Integration har förändrats en hel del under den sittande regeringen.

"Kunderna har en större press på sig att hitta jobb och också en större press på sig att bli medborgare. Tidigare har kanske tjugo procent av våra kunder direkt ställt frågor om integration på svenska, men nu har den siffran då sjunkit en god bit under 20 procent. I Esbo ställer just ingen frågor om svensk integration och det samma gäller för Borgå där det förstås också finns andra enheter som jobbar med frågan", säger Hertzberg.

Hertzberg säger att den största skillnaden mellan verksamheten vid Luckan Integration och Helsingfors stads sysselsättningstjänster är att tjänsterna har ett myndighetsansvar för att bygga upp integrationsplaner och för att tillsammans med kunden bestämma olika integrationsvägar. Hon säger att sysselsättningstjänsterna hela tiden står under stor tidspress och att information om integration på svenska under de inledande korta introduktionssamtalen (cirka 30 minuter) normalt sett inte erbjuds alls.

"För att kunna få integrationsutbildning på svenska måste man helt enkelt vara medveten om den möjligheten på förhand. Därför har vi låtit producera ett slags karta för tjänstemän med information som visar när och hur man skall förmedla informationen om språkval. Men om och hur och när den kartan sen används är en annan fråga. Sen kan man också konstatera att de ny-introducerade samhällsorienteringskurserna på kundens eget språk ofta hålls av personer som en gång i tiden själva har flyttat in i landet och som har integrerats på finska. Därmed saknar de kunskap om integration på svenska och kanske också förståelse för den svenskspråkiga kulturen", noterar Hertzberg.

I början av år 2021 presenterade Luckan Integration en framtidsstrategi som går under namnet *"Svenska integrationsvägar och fallgropar i huvudstadsregionen. En strategi med 15 åtgärder"*. Förordet hade under-tecknats av Hertzberg och Ann-Jolin Grüne. Bland de åtgärdsförslag som listades kan vid sidan om förbättrad och jämlik informationsgång nämnas behovet av sektor- och kommunöverskridande samarbete och utökat samarbete för tillgång till svensk- och engelskspråkiga arbetsplatser.

Veronica Hertzberg menar att vissa av de femton stegen både på statlig och kommunal nivå har förverkligats. Till framstegen med koppling till strategin räknar hon själv regeringsprogrammets numerära skrivning om 5 till 10 procent och också samarbetet med lokalpolitiker för inrättandet av en planeringstjänst för den svenskspråkiga integrationen i huvudstaden. Hon påpekar dock också att mycket av lagstiftningen har ändrats sen 2021 och därmed har flera av initiativen så att säga automatiskt fått en ny eller annan innebörd, men delvis också föråldrats.

"Det som inte riktigt har tagit fart är barn- och ungdomssidan. Det är oklart hur mycket information som där ges om möjligheten att integreras på svenska. Webbsidorna med integrationsinformation har

däremot blivit lite bättre både i Helsingfors och i Esbo. Där syns det svenska och det engelska nu på ett annat sätt än tidigare. Men vissa andra saker stampar fortfarande på stället", säger Hertzberg.

Bland framstegen lyfter Hertzberg också webbsidan fritid.fi där föreningar (och tredje sektorn generellt) har möjlighet att skriva in beredskap till hjälpspråk om utlandsfödda personer vill ansluta till aktiviteterna.

"Men förvaltningen växer hela tiden och det pågår en ständig uppdatering och omarbetning av olika webbsidor. Det är svårt med kontinuiteten. Hello Espoo har en bra hemsida på tre språk med information om integrationen, men den lyfter bara fram det som händer i Esbo. Om det inte finns ett språkprovstest på svenska i Esbo så informerar man bara om det finskspråkiga testillfället. På exempelvis den punkten borde man se över samarbetet i regionen", säger Veronica Hertzberg.

Helsingfors och integrationen i största allmänhet

I integrationshänseende skiljer sig Helsingfors från alla andra städer i landet av en orsak. Helsingfors ansvarar också för organiseringen av välfärdstjänsterna, alltså för något som i andra delar av landet normalt sköts av ett särskilt välfärdsområde. Detta betyder att Helsingfors, i motsats till de flesta andra städer förutom kanske Vanda, ansvarar för så gott som alla frågor relaterade till integration av utlandsfödda.

Hur fungerar då integrationen i Helsingfors i största allmänhet?

Pasi Saukkonen är en av landets få experter på integrationsfrågor. Han har skrivit flera böcker och många artiklar i ämnet. Saukkonen betonar, först och främst, att integrationen är ett fenomen som mestadels utspelar sig på det

lokala eller kommunala planet. Med andra ord: ingen utlandsfödd integreras in i "Finland". Den utlandsfödde integreras i Helsingfors eller i Esbo eller i Vasa.

"Nästan all integrationspolitik är numera lokal integrationspolitik. Kommunerna har fått mycket mera makt sen årsskiftet. Samtidigt skyfflar staten över allehanda förpliktelser utan att samtidigt vilja betala för dessa förpliktelser. Å 2025 har statens bidrag för integrationsfrämjande åtgärder minskat med kanske 55 miljoner euro. Och hur ser det sen ut med attityderna och kunskaperna på det kommunala planet? Är beslutsfattarna uppdaterade i frågor som rör integration och främjande av integration? Jag misstänker tyvärr att så inte är fallet. Och detta trots att just integrationsfrågorna är ett av de ärenden där kommunerna i skuggan av välfärdsområdesreformen har fått mera att säga till om", säger Saukkonen.

Enligt Saukkonen sköter Helsingfors sina integrationsärenden rätt väl. Han noterar att Helsingfors i takt med en växande inflyttning ren på 1990-talet tog frågor om integration mycket seriöst och började utveckla olika strukturer för att kunna hantera den nya situationen.

"Men sen hände något i ärendet för ungefär fem år sen. Stadens (den politiska och den administrativa ledningens) intresse för integrationsfrågor har helt klart minskat sen dess. En del av förklaringen hänger troligen samman med att några nyckelpersoner lämnade stadens tjänst. Nu finns det igen positiva nya ansatser i frågan tack vare etableringen av den nya integrationsenheten och de nya sysselsättningstjänsterna. Men tillsvidare ser jag inga riktigt konkreta tecken på förändring i stadens ledning. Därför försöker jag själv hålla integrationsfrågan vid liv i olika sammanhang".

Pasi Saukkonen menar att en av de stora utmaningarna i integrationsfrågan är att de stora städerna i Finland sköter och organiserar integrationen på mycket

olika sätt. Han förhåller sig försiktigt positiv till olika integrationsansträngningar på svenskspråkigt håll, i all synnerhet i Österbotten och förstås också på Åland, men på en direkt fråga ställer han sig också lätt skeptisk till det meningsfulla med integration på svenska i huvudstadsregionen.

"Jag har en positiv inställning till olika serviceformer på svenska. Det har jag alltid haft. Men kunskaper i finska är trots allt centrala för olika aspekter på integration i huvudstadsregionen, som exempelvis sysselsättningsfrågor. Saken borde analyseras noggrannare, men jag oroar mig lite över att de som integreras på svenska kanske hamnar på efterkälken när det gäller att komma in i samhället. Som alltid gäller det att beakta integrationskundernas livssituation och deras planer för framtiden. Med andra ord: Det är viktigt att det finns möjligheter att integreras på svenska, men jag skulle inte rekommendera några särskilt stora ansträngningar för att öka volymen i den svenskspråkiga integrationen. Österbotten är dock ett specialfall".

Chefen för Helsingfors stads integrationsenhet heter Glenn Gassen. Han leder invandrarenheten vid stadens näringslivsavdelning. Gassen tar inte direkt ställning till Saukkonens resonemang men konstaterar att det är högst meningsfullt att erbjuda integrationsutbildning och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster också på svenska. Och detta för att stöda, som han formulerar det, en positiv invandring av arbetskraft.

"Helsingfors stad arbetar för att främja arbetskraftsinvandring även till svenskspråkiga arbetsplatser. För experter som kommer från utlandet och som redan kan svenska kan det exempelvis vara lättare att integreras i olika svenskspråkiga arbetsmiljöer. Helsingfors startade förra året ett pilotprojekt i rekryteringsärenden där lärare inom småbarnspedagogik rekryterades från Spanien och utbildades för stadens svenskspråkiga verksamhet inom småbarnspedagogik. Dessa lärare har sen gått kurser i svenska på Helsingfors

Arbis. Men integration handlar om en större tematik än enbart sysselsättning. Ett mera holistiskt grepp visar att det finns många fördelar med att slå in på den svenska integrationsstigen. Man skall inte glömma sånt som fritids- och föreningsverksamhet och familjernas sociala koppling till skolor och daghem".

Enligt Gassen har övergången från statligt till kommunalt ansvar i integrationsfrågor förlöpt bra i Helsingfors. Han säger att den största förändringen i Helsingfors av givna skäl har varit reformen av arbetskraftsservicen.

"Stadens sysselsättningstjänster ansvarar nu för att främja integration av både arbetssökande och personer utanför arbetskraften. Servicen för klienter som står utanför arbetskraften har kommit igång bra. Antalet klienter har varit stort. I all synnerhet för de personer som går integrationsutbildningen verkar integrationen fungera bra. Utbildningen vid Arbis fungerar också bra. Arbis erbjuder ett mångsidigt innehåll och de stöder deltagarnas vägar in i språkpraktik och social sammanhållning. Det som återstår är att bedöma hur väl de som gått olika integrationskurser vid Arbis sen når ut i arbetslivet".

Integrationen på svenska i huvudstaden

Hur ser det då ut med integrationen på svenska i Helsingfors – på verkstadsgolvet?

Jens-Peter Cavonius är planerare för svensk service och integration vid stadens sysselsättningstjänster. Det betyder att han i princip är den som i Helsingfors ansvarar för integrationsfrågor på svenska. Han beskriver sitt arbete som ett ensamt arbete, trots att det i stor utsträckning handlar om nätverkande och informationsspridning. Han återkommer flera gånger till det svenskspråkiga

integrationsnätverkets mycket stora betydelse också för det arbete han gör i Helsingfors.

Cavonius säger att integrationen på svenska i Helsingfors fungerar bra för det lilla fåtal som hittar fram till den, men att frågan om integration på svenska ligger långt ifrån målet på 5–10 procent. Han noterar, exempelvis, att de svenskpråkiga hemsidorna inom stadens sysselsättningstjänster inte uppdateras i samma takt som de finskspråkiga. Hans tjänst, säger han själv, har närmast karaktären av en brandsläckare och en rättighetsbevakare och de som idag håller på med integration på svenska får outhärligt hålla på med att mura grundstenen.

“I dagsläget bär Arbis och Luckan den tyngsta bördan, men Arbis är ju inte en kommunal arbetskraftsmyndighet med ett direkt ansvar. Arbis och Luckan har en lång tradition av integrationsarbete på svenska, inte minst för att de haft ett socialt engagemang och ett uttalat intresse för att erbjuda tjänster på svenska. Huvudstadsregionens kommunala sysselsättningstjänster har däremot inte haft särskilt bråttom med att bära sitt ansvar”, säger Cavonius.

Cavonius menar att grundläggande information om integrationsmöjligheter på svenska ofta försvinner i den stora finskspråkiga helheten. Till detta säger Glenn Gassen att sysselsättningstjänsterna hela tiden har som målsättning att utveckla kvaliteten på sin service och att säkra den svenskspråkiga servicen inom alla enheter. Han betonar de individuella behoven vid val av integrationstjänster och påpekar att sysselsättningstjänsterna i huvudstadsregionen just nu samlar in aktuell statistik (över kommungränserna) om arbetsmöjligheter på svenska. Vår målsättning just nu, säger Gassen, är att särskilt stärka rådgivningstjänsterna på svenska.

Integration på svenska inom sysselsättningstjänsterna i Helsingfors

I motsats till situationen ute i de tvåspråkiga regionerna gör man inom sysselsättningstjänsterna i Helsingfors sällan skillnad på flyktingar och andra nyanlända. Integration handlar här om sysselsättning, oberoende av om kunden är flykting eller inte. Det handlar om att klarlägga servicebehov och om att handleda kunden vidare till lämpliga tjänster, ofta då till integrationsutbildning.

Vad säger då statistiken om integration på svenska i Helsingfors? Cavonius noterar att man inom sysselsättningstjänsterna visserligen nog har tillgång till breda och rätt omfattande statistiska verktyg, men att informationsinhämtningen kan falla på ganska enkla parametrar som exempelvis val av betjäningsspråk. Som sakkunniga på svenskspråkigt håll, säger han, får vi ofta klara oss med ungefärliga siffror och fokusera på att hålla koll på våra "egna kunder".

I detta ärende kan man som belysande exempel ta det så kallade kundunderlaget inom Helsingfors sysselsättningstjänster. Där kan man sen titta på de som valt betjäningsspråket svenska. Per den sista januari 2025 fanns det sammanlagt 1295 personer i denna kundgrupp. Men siffran öppnar inte automatiskt för integrationsaspekter. Detta eftersom summan 1295 också innehåller infödda svenskspråkiga eller då finlandssvenska arbetssökande. För att få något slags grepp om antalet utlandsfödda måste man därför titta närmare på två olika servicegrupper. I den första gruppen finns 24 utlandsfödda personer eller kunder registrerade, i den andra 25. Det handlar alltså om sammanlagt strax under 50 personer som är utlandsfödda och som registrerats som arbetssökande med betjäningsspråket svenska i Helsingfors i början av år 2025. Bland detta femtiotal personer finns utlandsfödda med betjäningsspråket svenska men som går integrationsutbildning antingen på svenska eller finska. Där kan också finnas personer som inte har påbörjat sin integrationsutbildning eller som

redan har avslutat eller avbrutit sin utbildning. Det kan heller inte uteslutas att det finns kunder med betjäningsspråket finska som går sin integrationsutbildning på svenska. Enligt Cavonius kan man av olika orsaker därtill också hitta enskilda individer med integrationsplan och betjäningsspråk svenska i andra undergrupperingar.

Försök sen presentera tillförlitlig statistisk information om integrationen på svenska i Helsingfors – eller för den delen i Finland.

Femtio eller kanske sextio personer förefaller vara en försvinnande liten grupp människor i en berättelse där staden under de senaste åren har fått ta emot mer än 6000 nya utlandsfödda inflyttade per år. Cavonius konstaterar att han tyvärr ofta är tvungen att arbeta med ungefärliga uppgifter, inte minst för att kundsituationen kan förändras ganska snabbt och på ett oförutsägbart sätt. Men, konstaterar han samtidigt, Arbis har koll på sina studerande och sysselsättningstjänsterna har koll på vilka av Arbis kunder som har integrationsplan och vilka som har ett så kallat giltigt utlåtande för integrationsstudier med arbetslöshetsersättning. Det är dock inte omöjligt eller osannolikt, påpekar han vidare, att en arbisstuderande av någon orsak har betjäningsspråket finska eftersom kunderna själva väljer betjäningsspråk.

“En kund som anmäls första gången hos sysselsättningstjänsterna kan själva välja betjäningsspråk. Den sakkunnige som har första kontakten borde då alltid fråga om kunden vill bli betjänad på svenska eller finska. Men en kund som inte redan i detta skede är informerad om möjligheten att välja svenska väljer då betjäningsspråket finska. Där uppstår ett slags default. De som väljer svenska i detta skede behärskar ofta lite svenska sen tidigare och önskar därför betjäning på svenska. Om en kund har meddelat svenska som integrationsspråk måste man alltid vara uppmärksam och se till att också betjäningsspråket blir svenska. Vissa kunder som bara talar engelska

väljer ibland svenska som integrationssspråk men begär att få tala engelska i intervjusituationer. Betjäningsspråket måste då ändå vara svenska”, säger Cavonius.

Dessutom:

“När vi kör ut statistiken gällande kunder med integrationsplan och med det valda betjäningsspråket svenska kan vi, lite grann beroende på tidpunkt, hitta personer som nog har avslutat sin integrationsutbildning men vars integrationsplan ändå ännu är i kraft. I översättning betyder det att integrationsplanen ännu inte har uppdaterats till en ’vanlig’ sysselsättningsplan. Den uppdateras då vid nästa kundmöte mellan kund och sakkunnig. När vi gör ett statistikutdrag med ovannämnda parametrar är det också möjligt att vi hittar kunder som av en eller annan orsak ännu inte har påbörjat sin integrationsutbildning. Detta är å andra sidan inte en specialitet för den svenskspråkiga integrationen. Den finskspråkiga följer ungefär samma mönster”.

En annan av utmaningarna i sammanhanget svenskspråkig integration är att de officiella siffrorna bara omfattar jobbsökande i stadens regi, i kommunal regi. Bortom detta finns anställningar på den privata sidan, inom tredje sektorn och i olika företag eller exempelvis i start-ups. Dessa icke-registrerade jobbsökande eller redan arbetande individer syns inte i Cavonius eller i sysselsättningstjänsternas databas över arbetssökande. Däremot finns i sysselsättningstjänsternas register nog många kunder som tidigare har varit arbetslösa men som har hittat arbete, eller så finns där också personer som är registrerade som arbetssökande för att de inte jobbar heltid.

På denna punkt når man då snabbt fram till ytterligare en komplikationsnivå i statistikföringen kring integration på svenska i Helsingfors.

En person som har fått anställning inom tredje sektorn eller i ett företag kan i sig förstås klassas som integrerad på svenska, på ett personligt plan, men om den personen inte finns registrerad hos sysselsättningstjänsterna finns det inga givna argument för tjänsterna att föra bok över denna person. Därmed uppstår också i Helsingfors ett mörkertal av utlandsfödda individer som jobbar och lever sina liv på svenska, bortom den officiella statistiken.

Jens-Peter Cavonius har mångårig erfarenhet i branschen. Han har tidigare jobbat både som karriärvägledare för invandrare och som rådgivare inom sysselsättningstjänsterna. Dessutom har han också jobbat som ungdomsledare och ansvarig producent inom ungdomstjänsterna i Helsingfors. Baserat på hans erfarenhet kan valet av integrationspråk hänga på slumpens spel, eller på en till synes så obetydlig aspekt som starttidpunkten för nästa integrationskurs. Han påpekar att integrationspråket i Helsingfors oftast blir finska, men för de som kanske vacklar mellan svenska och finska kan det bli avgörande om en ny svenskspråkig integrationskurs startar om två veckor eller om en ny finskspråkig kurs startar om tre månader. Och tvärtom.

Cavonius nuvarande tjänst vid sysselsättningstjänsterna är ett vikariat. Tjänstens historia går tillbaka till mars 2022. I nuläget jobbar Cavonius som vikarie för Sarina Pedersen. På hösten 2019 fylldes en kortvarig projektinsats för svensk integration också av Vanessa Westerlund som då skrev en kort och tydlig sammanfattning av läget inom svensk integration i Helsingfors. Mycket verkar på basis av hennes text inte ha hänt sen hösten 2020. Rent generellt tycks i hela landet integrationsfrågor ofta skötas i form av rätt kortvariga och projektliknande lösningar och vikariat.

Jobba för integration

Från den första februari i år ansvarar Jens-Peter Cavonius också för ett integrationsprojekt som rent teoretiskt sträcker sig fram till slutet av augusti 2025. Projektet går under namnet "Jobba för integration". Det förutsätter samarbete med de övriga kommunerna i huvudstadsregionen och med exempelvis Luckan, Arcada och Practicum. Helsingfors stad svarar enligt ansökan för trettio procent av finansieringen (eller lite drygt 25 000 euro) medan NTM-centralen i Tavastland skulle svara för den resterande summan på totalt 58 816 euro. Det ger sammanlagt 84 023 euro. Enligt Cavonius är statsandelen direkt kopplad till regeringsprogrammets skrivning om 5–10 procent av de integrerade. Men.

“Projekttiden är alltså 1.2–31.8.2025. I medlet av mars har vi ännu inte fått veta om medlen beviljas eller inte. Är det verkligen så här som staten vill satsa på det kommunala stödet”, frågar sig Cavonius.

Projektupplägget känns samtidigt väldigt representativt för integrationsproblematiken. Projektet handlar om integration på svenska men alla dokument och en vägledande powerpoint är skrivna på finska. Och orsaken är enkel. En tjänsteman i exempelvis Vanda kan inte förutsättas förstå en powerpoint eller en projektbeskrivning som är skriven på svenska. Sådan är verkligheten. Men är den verkligheten acceptabel, bortom integrationsproblematiken?

Projektet "Jobba för integration" är uppdelat i olika etapper. Det övergripande målet är att främja integration på svenska i enlighet med regeringsprogrammet. Men det mer konkreta målet är att anställa en företagskoordinator. Tillsammans med Cavonius skall denna klarlägga sysselsättningsmöjligheter, bryta ner anställningshinder och bygga nätverk. Allt detta behövs, för enligt Cavonius kan staden i dagsläget erbjuda svenskspråkiga jobb inom primärt två sektorer, dvs inom utbildningssektorn och inom småbarnspedagogiken. I den privata sektorn

kan man också hitta arbete inom småbarnspedagogiken och som personlig assistent. Men är detta lockande branscher för en karriärsugen individ från Mumbai i trettioårsåldern som överväger eller som har påbörjat eller avslutat integrationsstigen på svenska? Svaret känns som ett rätt självklart nej.

Som ett första steg i "Jobba för integration" startar under våren 2025 en arbetsmarknadsundersökning i Helsingfors, Vanda, Esbo och Grankulla. Frågeställningen är enkel. Vilka är de arbetsplatser med arbetsspråk svenska som en utlandsfödd på ett realistiskt sätt kan tänkas ansöka om och tänkas få? Och vilka jobb kan utvecklas i den riktningen med hjälp av någon form av stödverktyg? Enligt Cavonius är tidpunkten idealisk för denna kartläggning:

"Kommunerna har efter årsskiftet en mycket större press på sig att hitta jobb för nyanlända. Det är bra. För nu är rätt tillfälle att utmana olika kommunala aktörer. Om vi inom det kommunala sen kan erbjuda bra verktyg kan det hända att intressanta möjligheter öppnar sig också på den privata sidan och inom tredje sektorn. Det handlar om behovet av en förbättrad informationsgång rent generellt. Om en lämplig arbetstagare finns i Helsingfors så borde den på ett smidigt sätt få veta att ett ledigt lämpligt jobb finns att söka i Åbo", säger Cavonius.

Cavonius menar att ett tänkbart eller naturligt stödverktyg kunde vara ett ökat språkstöd på arbetsplatsen. Detta kunde ta sig uttryck exempelvis i form av språkmentorskap eller med språkombud på arbetsplatsen. Cavonius nämner i sammanhanget yrkeshögskolan Novias projekt MISAS. Under studierna testar man där praktik hos intresserade företag och organisationer (work and study) medan de studerande har en mentor som samtidigt stöder dem i studier och arbetslivskontakter. Novia utbildar också språkombud till företagen för att erbjuda bättre förutsättningar att ta emot medarbetare med utländsk bakgrund. Förebilden för detta projekt lär vara svensk.

"Hela integrationsprocessen idag står och faller lite grann på att man som nyanländ och integrerad har rätt till en integrationsprocess. Men sen står man ensam när det gäller att hitta jobb. TE-byrån och kommunförsöken för sysselsättning har haft ett slags tyngdpunkt på arbetsrättsliga frågor, men de nya sysselsättningstjänsterna i kommunerna har med enfaset lovat att de skall vara bra på arbetsförmedling. Mycket resurser har alltså satts på att informera om rätten till arbetslöshetsersättning, men mindre energi på arbetsförmedling. Nu hoppas vi att saker och ting skall förändras, dessutom med betydande resurser", säger Jens-Peter Cavonius.

Cavonius noterar slutligen också att det pågår ett internt utvecklingsarbete gällande organiseringen av svensk integrationsutbildning i Helsingfors. I detta arbete förs en dialog mellan staden, sysselsättningstjänsterna och Arbis. Det handlar då bland annat om längden på utbildningen, om samarbete med andra kommuner och om kostnader och budgetansvar mellan sysselsättningstjänsterna och sektorn för utbildning och fostran. Arbetet har pågått en längre tid och torde bli klart under 2025. Med Arbis har sysselsättningstjänsterna också fört en annan dialog som handlar om en tänkbar framtida koncentration av den svenskspråkiga integrationsutbildningen till Arbis.

Helsingfors arbetarinstitut och integrationsutbildningen

Helsingfors Arbis kan enklast beskrivas som en central aktör i frågor som rör integrationsutbildning på svenska, inte bara i Helsingfors, utan i hela huvudstadsregionen. År 2024 deltog sammanlagt 1843 utlandsfödda i olika kurser vid Arbis. Det handlar då inte bara om språkundervisning utan också om kurser i yoga eller matlagning.

Arbis hade i början av år 2025 ca 150 studerande inskrivna i olika integrationsprogram. Ungefär en tredjedel av dessa kom från Ukraina. Det finns också många utlandsfödda som går språkkurser vid Arbis utan att synas i någon statistik. Det kan då handla exempelvis om en person som är bosatt i Esbo och som går en språkkurs därför att kunskap i något av nationalspråken förutsätts av arbetsgivaren. Ett tiotal integrationsstuderande vid Arbis hade i början av år 2025 sin hemvist i Helsingfors. Beaktar man regeringsprogrammets skrivning ställd i relation till den utlandsfödda inflyttningen till Helsingfors borde de alltså rent teoretiskt vara nånstans mellan 300 och 600.

Arbis erbjuder svenskundervisning på sju olika nivåer i enlighet med den europeiska referensramen för språknivåer. Kurserna sträcker sig från så kallad A+-nivå till B 2.2.-nivå. För att kunna ta det allmänna språkprovet krävs färdigheter på B1-nivå (jfr sid..) För att nå B1-nivå krävs i allmänhet 20 timmar svenska i veckan under tre terminer (en termin på Arbis är 13 veckor). Merparten av alla studerande vid Arbis siktar enligt utbildningsplanerare Tina Romberg på att nå just B1-nivå. Vad som händer med de studerande efter språkprovet finns det inga vidare uppgifter om.

Idag erbjuder Arbis ett antal olika program för personer som vill lära sig svenska som första språk. Bland kursdeltagarna finns också personer som har svenska som andraspråk. Det betyder att de redan tidigare har lärt sig finska. De s.k frivilliga integrationsstudierna omfattar minst 20 timmar per vecka. Deltagande förutsätter en integrationsplan från sysselsättnings-tjänsterna. Integrationsutbildningen består både av kurser i svenska och av samhällsorienterande kurser. Det finns också olika frivilliga kurser. Som en integrerad del av integrationsutbildningen ordnar Arbis kompletterande språkpraktik i skolor samtidigt som man varje år också erbjuder ungefär 20 praktikplatser på företag och institutioner runtom i huvudstadsregionen.

Det finns också ett program för de som saknar integrationsplan. Det kallas för "Study blocks". De som studerar inom ramen för "Study blocks" kan vid behov implementera programmet i sin sysselsättningsplan.

Läget i Ukraina förklarar åtminstone delvis ett starkt växande intresse för kurserna i svenska vid Arbis. Språkundervisningen för utlandsfödda startade år 2012. Då hade man sammanlagt 21 inskrivna, fördelat på 13 personer som gick integrationsutbildning och 9 personer som gick en kurs med namnet "Swedish for parents". Enligt utbildningsplanerare Tina Romberg är trycket på kurserna idag stort. Hon menar att det växande intresset för kurser i svenska också är en följd av att man från Arbis sida medvetet jobbat med marknadsföring, i all synnerhet i samarbete med tredje sektorn. Luckan beskrivs som en given och viktig samarbetspart. Det växande intresset kan delvis också bero på regeringens beslut om nya förutsättningar för medborgarskap.

Tina Romberg och Nina Malaska som är chef för den fria bildningen och gymnasieutbildningen i Helsingfors säger att den nya integrationslagen från årsskiftet har gjort dialogen med kollegorna på sysselsättningstjänsterna smidigare och enklare. Idag är det, påpekar Malaska, samma politiska beslutsfattande som styr både utbildningsfrågorna och sysselsättningstjänsterna. Lagen har enligt Malaska också bidragit till mindre byråkrati samtidigt som den har fört integrationsfrågorna närmare medborgarna. Nu behöver vi inte längre, noterar Tina Romberg, fundera på vad tjänstemän gör uppe i Rovaniemi. Nina Malaska pekar, liksom tidigare Glenn Gassen, i sammanhanget också på stadens internationella rekrytering av småbarnspedagoger från Spanien där Arbis har stått för språkundervisningen. På den finskspråkiga sidan planerar man nu att följa samma mönster inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen av det svenskspråkiga försöket är ännu inte klar.

Practicum och integrationen

Mycket av det vardagsnära eller praktiska integrationsarbetet i Helsingfors utförs i skolor, högskolor eller på olika andra studienivåer.

Vid yrkesinstitutet Practicum, som har enheter både i Helsingfors och i Borgå, ansvarar Veronika Ekman för integration och internationella ärenden. Hon säger att antalet studerande med annat modersmål än svenska eller finska har ökat rätt mycket under de senaste åren, delvis beroende på händelser i omvärlden (läs: Ukraina). Det betyder i reda siffror att cirka tretton procent av Practicums sammanlagt 1200 studerande har ett annat modersmål än finska eller svenska. Bland dessa studerande märks många individer med ukrainsk eller rysk bakgrund. En snabbt växande kategori är studerande med hemvist i Sverige men med utomeuropeisk bakgrund. Det handlar då om framför allt svenskkunniga med arabiska eller somaliska som modersmål i olika åldrar och som av olika orsaker valt att lämna Sverige för studier i Finland. Orsakerna kan variera, men enligt uppgifter från vårdnadshavare kan det handla om att samhällsklimatet och atmosfären i Sverige känns eller blivit otrygg.

Vid sidan om den ordinarie yrkesutbildningen erbjuder Practicum två skraddarsydda utbildningar för utlandsfödda. Den ena ger utbildning till omsorgsassistent vilket är ett slags delexamen på väg till närvårdare. Den andra utbildningen har man förverkligat i samarbete med livsmedelskedjan Varuboden-Osla. Denna delexamen inom merkonomstudier har lockat ukrainare som sen gjort praktik på Varubodens butiker runt om i huvudstadsregionen och i Östra Nyland. Practicum ansvarar också för den så kallade hux-utbildningen. Det handlar om utbildning som handleder för examensutbildning. Utbildningen är avsedd för personer som saknar examen på andra stadiet, och som av olika orsaker har behov av handledande utbildning. Hux-utbildningen riktar sig till både

läropliktiga och vuxna som har behov av färdigheter och / eller handledning för att kunna övergå till gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Några av de utlandsfödda har initialt kommit till Praktikum för Hux-utbildningen men har sen stannat kvar för att studera vidare till ett yrke.

"Det finns ett slags momentum just nu för att bygga upp strukturer som på lite längre sikt kan gynna integrationen på svenska. Inom yrkesutbildningen talar man om positiva eller negativa studerandeår. Då talar man helt enkelt om antalet studerande. Vi på Praktikum kan visa på positiva studerandeår, alltså flera nya studerande. Och det beror då inte på att svenskspråkiga ungdomar plötsligt börjat strömma in till oss, utan det beror på tillväxten i antalet utlandsfödda", säger Ekman.

Hon tillägger att samarbetet med Varuboden-Osla i sig har fungerat bra, men att det också tydligt har visat på svårigheten för utlandsfödda att klara sig utan finska i arbetslivet i huvudstadsregionen och i Östra Nyland. Och då särskilt i olika kundbetjäningjobb. Utbildningen har genomförts i samband med ett Skols (Jotpa) projekt och projekttiden tar slut nu. Omsorgsassistenterna har enligt Ekman placerat sig mycket bra i arbetslivet, men också här kommer språkfrågan snabbt emot. Men då handlar det inte nödvändigtvis om paret finska och svenska utan snarare om engelska och svenska.

"Jag tog nyligen fram ett frågeformulär och svaren visade att många har för avsikt att stanna länge i Finland. Många hade provat på att läsa lite finska men de hade snabbt kunnat konstatera att det är ett svårt språk att lära sig i jämförelse med svenska. Det goda i sammanhanget är att många senare lär sig lite finska ute i arbetslivet. Men vad vi framför allt nu märker är att engelskan smyger sig in i arbetsteamerna inom omsorgen. Det beror delvis på internationella rekryteringar från länder som Filippinerna etc. Framtiden

handlar kanske om både engelska och svenska, och inte bara om svenska. Kanske borde vi hos oss också starta upp kurser i nybörjarfinska."

På vårvintern har Ekman och Prakticum lämnat in en ansökan till ett försök med så kallad verksamhetsstyrning inom yrkesutbildningen. Målet är att bli en av 40 nationella yrkesanordnare (finsk- och svenskspråkiga) som beviljas ett försökstillstånd. De som beviljas försökstillståndet får i regel rätt att ordna all yrkesutbildning och alla examina i enlighet med yrkesutbildningens examensstruktur. Det betyder i översättning att de utvalda får rätt att exempelvis ordna utbildning på engelska och erbjuda arbetskraftsutbildning.

"För oss skulle det vara viktigt att komma med i försöket, och jag tror att vi har goda chanser. Det finns trots allt inte så många svenskspråkiga yrkesläroinrättningar i södra Finland. I ansökan har jag bland annat lyft upp regeringsprogrammets skrivning om 5–10 procent.", säger Veronika Ekman.

Yrkeshögskolan Arcada och vägledningen av utlandsfödda

I slutet av februari 2025 presenterade den så kallade Kasvuriihigruppen under ledning av Risto Murto sammanlagt 41 förslag för att sätta fart på Finlands ekonomiska tillväxt. Det handlade bland annat om ett avskaffande av arvs- och gåvoskatten, om en förändring av statens ägarpolitik och om olika insatser i frågor som rör energi och grön omställning. I samband med rapportpresentationen sade Murto att Finland är för inåtvänt och att graden av internationalisering är betydligt lägre än i Sverige. I rapporten efterlyste arbetsgruppen en höjning av utbildningsgraden i landet, en internationalisering av experter och sakkunniga och fler utländska studerande i Finland.

Sandra Slotte, som är specialsakkunnig för internationalisering vid Arcada, påpekar att internationaliseringssträvanden är en integrerad del av den finländska högskolevärlden redan nu. Alla högskolor i landet omfattas, vid sidan av andra internationella program, också av det nationella Talent Boost-programmet som sträcker sig fram till 2027. Programmet har som mål att attrahera internationella talanger till Finland och sedan också försöka motverka bortflyttning efter avlagd examen. Högskolornas internationella utbildningar och studenter är enligt Slotte centrala för att locka utlandsfödda till Finland.

"När det talas om olika motiv för invandring glömmar man lätt bort högskolestudier, även om dessa studerande bildar en stor grupp av de utlandsfödda. Många kommer på uppehållstillstånd för att studera men vill sen gärna stanna kvar i Finland och få jobb och integreras", säger Slotte.

Arcada har i nuläget cirka 2700 studerande. Sen början av 2020-talet har antalet utlandsfödda studerande (för yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen och specialiseringsutbildning) stadigt ökat varje år, från 366 år 2021 till 402 år 2022 och till 465 år 2023. På bachelornivå erbjuder Arcada tre engelskspråkiga utbildningar och på mastersnivå handlar det om sex. Utbildningarna fokuserar på teman som exempelvis International Business, Media Management och Healthcare Leadership. Slotte påpekar att en stor skillnad mellan Finland och många övriga europeiska länder, inklusive de nordiska, är att Arcadas internationella examensstudenter kommer från s k tredjeländ, d v s från länder utanför EU / ETA. I många av de övriga europeiska och nordiska länderna är situationen den omvända. I Finland finns också en stor mängd internationella studenter på Bachelornivå. Detta är exempelvis inte fallet i Sverige där internationella studerande vid forskningsuniversitet främst studerar på Masternivå.

Arcada är den enda svenskspråkiga högskola i landet med status som SIMHE-högskola. Förkortningen står för Supporting Immigrants in Higher

Education. Utmaningen just nu är att Undervisnings- och kulturministeriets riktade SIMHE-finansiering till Arcada upphör den den sista juni 2025. Detta medför, enligt karriärvägledare Ulla Nyberg, att Arcada inte längre kan erbjuda karriärvägledningssamtal för integrationskunder. Det riskerar också, säger hon vidare, att leda till en urvattning av närmare tio års utvecklingsarbete för att bygga upp vägledningstjänster för högutbildade. På sätt och vis kan man väl också säga att UVM:s indragna finansiering direkt strider mot budskapet i Murto gruppens rapport.

Forskning visar att karriärvägledning ofta kan kopplas till bättre sysselsättningsresultat.

”Samtalen med de vi vägleder visar rent generellt på en besvikelse över att finländska arbetsgivare inte värderar deras tidigare meriter och utlandserfarenhet. De säger också att stödet för karriärplanering eller karriärutveckling är obefintligt vid sysselsättningstjänsterna. Där går handledarnas tid åt till att hantera förmåner. Våra utlandsfödda har ofta en tidigare högskoleexamen och många har kommit av familjeskäl eller på grund av parförhållanden. Men det kommer som en överraskning för många av dessa jobbsökande att det i huvudstadsregionen är svårt att hitta jobb där man klarar sig enbart på svenska eller med en kombination av svenska och engelska”, säger Nyberg.

Ulla Nyberg beskriver SIMHE-tjänsterna som ett slags följeslagare som stöder individen vid delar av jobbsöknings- och integrationsprocessen. Hon säger sig ha noterat att integrationskunder ofta behöver mer individanpassat och ibland mer långsiktigt stöd för att hitta en anställning. Utgångspunkten för de som vägleds vid Arcada varierar. Några vill avlägga kompletterande studier vid högskolor medan andra behöver stöd i processen med att få ett erkännande av examina som har avlagts utomlands (specifikt då inom olika reglerade yrken, som lärare, sjukskötare, tandläkare, jurister m.fl.). Den överlägset största andelen som får

vägledning inom SIMHE Arcada söker jobb som sakkunniga inom sitt eget yrkesområde. De söker därför vägledning för praktisk jobbsökning, för att kunna sätta ord på sitt kunnande i en finländsk kontext och för att öka sin förståelse om vilka företag och organisationer som kunde behöva just det kunnande och den erfarenhet som dessa individer kan bidra med. Vid Karriärcenter Arcada erbjuds kontakt med både finländska och utlandsfödda rekryterare.

"Vissa av våra vägledda har redan integrerats på finska, men de säger sig vara intresserade av att lära sig svenska eftersom de upplever att språket öppnar möjligheter att inkluderas i en familje- eller arbetsgemenskap. Vi ser också ett ökande antal 'dubbelintegrerade', dvs svenskkunniga i olika åldrar med hemvist i ett annat nordiskt land som Sverige, Norge eller Danmark, men med utomeuropeisk bakgrund", säger Ulla Nyberg.

Vid Arcada har man med andra ord satsat särskilt på de utlandsfödda studerandenas "anställningsbarhet", men också på arbetsgivarnas beredskap att anställa utlandsfödda. Slotte säger att jobbsituationen för utlandsfödda studerande som vill stanna kvar i Finland är svår. Hon tror att en avgörande orsak är underliggande diskrimineringstendenser, eller rasism (jfr s...). Många arbetsgivare vill helt enkelt inte anställa utlandsfödda eller internationella talanger. Hon påpekar, liksom flera andra, att de finländska arbetsgivarnas attityder är avgörande för en lyckad invandring och integration i Finland, även på svenska. Hon noterar att över 99 procent av alla företag i EU är mikro,- eller småföretag med färre än 50 anställda. År 2023 hade 97 procent av alla privata företag i Finland färre än 10 och 94 procent färre än 5 anställda. Det är dessa företag som enligt Slotte behöver anställa sina första utlandsfödda. I större företag har man generellt redan satt denna typ av anställningar i system.

"Av undersökningar som gjorts vet vi att de som anställer sina första utlandsfödda generellt är väldigt nöjda med beslutet. Vi vet också att utlandsfödda

chefer / ägare / vd:n etc. eller personer med internationell erfarenhet, är mycket mer benägna att anställa andra utlandsfödda eller personer med internationell erfarenhet. Här kunde vi få fart på en positiv spiral."

Hon noterar slutligen att en uppföljning av de utexaminerades vägar efter avlagd examen är svårt. Den nationella statistik som finns att tillgå öppnar inte för analyser på individnivå eller i vilka organisationer de utexaminerade kanske sysselsätter sig.

"Men vi samarbetar med många organisationer, inte minst med städerna och de nya sysselsättningsområdena. Vi har också haft flera projekt för att specifikt stöda invandrare från Ukraina och deras integration och språkinläring på svenska", säger Sandra Slotte.

Skolstigarna – och en haltande integration på svenska?

Utbildning har en avgörande betydelse inte bara för landets svenskspråkiga utan också för integrationsfrågor.

Invandringen som ett snabbt samhällsförändrande element syns dock inte i alla de svenskspråkiga grundskolorna i huvudstadsregionen. På just denna punkt talar statistiken sitt väldigt tydliga eller rentav obönhörliga språk. I de svenskspråkiga grundskolorna i Helsingfors under läsåret 2024 / 2025 är cirka 3,7 procent av eleverna utlandsfödda. Det motsvarar 162 elever. I de finskspråkiga grundskolorna i Helsingfors är motsvarande siffra 25,1 procent vilket betyder drygt 13 100 elever med annat modersmål än svenska, finska eller samiska. I Vanda är siffrorna 5,3 procent (39 elever) respektive 33,3 procent (ca 7 600 elever). I Esbo handlar det om 3,4 procent (102 elever) respektive 27,2 procent (8 214 elever) i de finskspråkiga grundskolorna.

Statistiken för huvudstadsregionen kan jämföras med några städer eller samhällen uppe i Österbotten. I Närpes har 32,2 procent av grundskolebarnen ett annat modersmål än de inhemska. I Jakobstad är siffran 17,3. Lever alltså de svenskspråkiga i huvudstadsregionen i ett slags bubbla?

I Helsingfors stads gymnasier är andelen studerande med ett annat modersmål än de inhemska ca två procent. Där finns också en uppenbar medvetenhet om problematiken. I de svenskspråkiga gymnasierna, noterar Nina Malaska, har modersmållärarna under två läsår nu arbetat tillsammans för att utveckla metoder och material för lärokursen i svenska som andraspråk (S2). Viktiga samarbetsparter i detta arbete har varit bland andra Utbildningsstyrelsen och Helsingfors universitet.

Som helhet betraktade ger siffrorna för grundskolorna och andra stadiet ändå en lätt märkvärdig bild av den svenskspråkiga skolvärlden i Helsingfors och i huvudstadsregionen. Handlar det om en skyddande minoritetsbubbla?

Siffrorna för grundskolorna i huvudstadsregionen levererar dock en sanning med viss modifikation. Läget sägs variera från svenskspråkig skola till svenskspråkig skola. I jämförelse med många skolor i landet i övrigt har de svenskspråkiga skolorna i huvudstadsregionen ändå rätt många utlandsfödda.

Henrika Nordin vid Bildningsalliansen ser utmaningarna i sammanhanget.

”Det är viktigt att vi inte får finskspråkiga mångkulturella skolor och helvita finlandssvenska skolor”, säger Nordin.

Samtidigt noterar hon att man i många svenskspråkiga skolor på olika plan redan nu tvingas arbeta under trycket av en finskspråkig majoritetssituation.

"Vi har redan nu rätt många tvåspråkiga eller finskspråkiga i vårt skolsystem. Så eventuellt har man i skolorna historiskt sett varit rädd för den extra börda som ytterligare språk kan medföra. Det finns en hård press på rektorer och bildningsdirektörer i hela denna fråga. Generellt sett är vi dock lite sent ute på svenskspråkigt håll".

Niclas Rönnholm, som är chef för den grundläggande utbildningen i Helsingfors, säger att antalet elever med annat modersmål än svenska eller finska har vuxit stadigt under det senaste decenniet. De utlandsfödda eleverna placerar sig enligt Rönnholm förhållandevis jämnt i stadens olika delar och skolor, med en viss koncentration i östra Helsingfors. I takt med tillväxten har man i grundskolorna också utökat antalet lärare i förberedande undervisning och i svenska som andra språk. Man har också anställt en flerspråkig handledare som stöd för familjernas integration.

"Hemspråksundervisningen, alltså undervisningen i elevens modersmål, förverkligas i samarbete med de finska skolorna. Därmed säkras vi att undervisningsgrupper kan bildas antingen i den egna skolan eller inom ett rimligt avstånd från den egna skolan", säger Rönnholm.

Han påpekar också att det inte är skolan som väljer sina kunder, utan att det är kunden som väljer skola.

"Det är väldigt viktigt att de instanser som har den första kontakten till familjerna är medvetna om möjligheten att integreras på svenska, och att de erbjuder den möjligheten som likvärdig med det finska alternativet. Vi hoppas nu att allt fler väljer att integreras på svenska. Genom våra satsningar på fortbildning av personal, på utveckling av undervisning i B- finska och med stöd av den sakkunniga som koordinerar allt detta är vi bättre förberedda än någonsin tidigare", säger Niclas Rönnholm.

Kursmodulen vid Helsingfors universitet

Vid Helsingfors universitets pedagogiska fakultet har man aktivt närmat sig skolproblematiken med hjälp av en kursmodul som heter "Svenska som andraspråk". För frågan är naturligtvis var man i detta sammanhang ska börja: med föräldrarna och barnen eller med pedagogerna? Svaret är, rimligtvis, med alla samtidigt. Och allra helst borde det väl ha skett ren igår.

För de studerande vid pedagogiska fakultetens svenskspråkiga lärostol är modulen "Svenska som andraspråk" i alla fall fritt valbar. Sen januari 2024 erbjuds modulen också som en öppen kurs inom Öppna universitetet. På Öppna universitetets hemsidor marknadsförs kursen med att här "stärker du ditt pedagogiska kunnande inom svensk integration, svenska som andraspråk och flerspråkighet i den svenskspråkiga utbildningen i Finland". Målet med modulen är, annorlunda uttryckt, att skapa en utbildningshelhet i svenska som andraspråk. Bara en bråkdel av de lärare som undervisar i svenska som andraspråk i Finland idag har nämligen en utbildning i ämnet, något som både Jan Hellgren och Gun Oker-Blom noterat i olika utredningssammanhang.

Den första modulen i "Svenska som andraspråk" vid HU ordnades på hösten 2023. I den fanns 13 anmälda. Alla var HU-studerande. I dag varierar gruppstorleken från 10–14, med plats för sammanlagt 20. Ungefär en tredjedel av deltagarna kommer via Öppna universitetet. Deltagarna har rent generellt kommit från alla delar av det svenskspråkiga eller tvåspråkiga landet. De flesta har varit klasslärare, men där har funnits också ämneslärare i svenska och lärare i förberedande utbildning. Fortbildningsaspekten förefaller viktig när det kommer till ett beslut om att delta i modulen. De studerande kan delta i hela modulen eller i en enskild kurs. Målet vid HU just nu är en intensifierad marknadsföring riktad till yrkesutbildningen. Sen starten 2023 har bara en deltagare representerat den utbildningsfären.

Modulen är uppbyggd på följande sätt:

- Kurs 1: integrationspolitik, språkpolitik, (språk)utbildningspolitik
- Kurs 2: Flerspråkig individ och lärande
- Kurs 3: Flerspråkighet i utbildningsorganisationer (Verksamhetskultur)
- Kurs 4: Att undervisa svenska som andraspråk
- Kurs 5: Mångprofessionellt samarbete kring svenska som andraspråk
- Kurs 6: Praktik/projektarbete.

Mari Bergroth ansvarar för modulen. Hon är universitetslektor i pedagogik vid HU och docent i språkbud och språklig mångfald. Hon säger att kursen i nuläget har extern finansiering fram till läsåret 2025 / 2026. Bergroth utgår dock från att det finns ett bredare samhälleligt intresse för att även i fortsättningen ordna en motsvarande helhet. Enligt henne är framgång ett relativt begrepp i pedagogiska sammanhang, men hon säger ändå att kursen kommit väl igång med tanke på att den är den första i sitt slag i Finland.

"Vi vet att det finns ett stort kunskapsbehov kring tematiken, alltifrån småbarnspedagogik till vuxenutbildning och från klassrum till administration. Vi vet också att det i sammanhanget finns frågor utan entydiga svar, men det handlar om frågor som framöver måste få forskningsbaserade underlag. Det är en av våra långsiktiga målsättningar".

Mari Bergroth menar att de studerande i det stora hela varit nöjda med modulen, men att det alltid finns förbättringsmöjligheter. En lärare i småbarnspedagogik som har att hantera en nyanländ treåring, påpekar hon, har andra kunskapsbehov än en lärare som står inför en nyanländ 15-åring i grundskolans högre årskurser. Bergroth noterar också att den första professuren för finska som andraspråk inrättades i början av 1990-talet och att den samtidigt blev ett viktigt startskott för lärarutbildningen inom området. Detta betyder då, aningen

förenklat, att den svenskspråkiga forskningen och lärarutbildningen ligger ca 30 år efter den finskspråkiga sidan i utvecklingen av alla dessa grundläggande frågor.

Mari Bergroth anlägger också ett annat kronologiskt perspektiv på problematiken.

"Integrationspråket (och skolspråket) väljs i allmänhet av vårdnadshavarna långt innan skolgången börjar. Det är redan i detta skede som familjerna borde 'fångas upp'. Helsingfors stad har på senare tid, enligt mitt sätt att se på saken, gjort tydliga struktursatsningar på S2-undervisning. Det handlar om satsningar som är livsviktiga för att möjliggöra skolgång på svenska också för elever med andra modersmål än svenska (eller finska och samiska). Utan satsningar uppstår lätt en ond cirkel. Om det inte finns en tillräcklig mängd S2-elever så anses det inte finnas ett behov av S2-stödjande strukturer. Och finns det inte stödstrukturer så är det svårare att nå ut och locka familjer till den svenskspråkiga skolstigen."

Bergroth påpekar slutligen att det i sammanhanget inte heller alltid bara handlar om det svenska språket, utan också om undervisning i elevens eget modersmål och om undervisningen i finska som andra inhemska språk. Denna typ av undervisning i modersmål och i det andra nationalspråket ordnas ofta i de finskspråkiga skolorna, men inte i de svenskspråkiga.

"Borde alltså satsningar göras för att erbjuda också B-finska?" frågar sig Mari Bergroth.

Om behovet av utvärderingar

Inkludering i skolvärlden och utbildningssystemet på olika nivåer är en självklar del av det som kallas integration. Men kunskapsunderlaget är på många punkter fortfarande bristfälligt.

Jan Hellgren jobbar som ledande utvärderingsexpert vid NCU. Det är en förkortning för det Nationella centret för utbildningsutvärdering (på finska Karvi). NCU är en fristående myndighet som är kopplad till Utbildningsstyrelsen, på samma sätt som Studentexamensnämnden. NCU har alltså samma formella status som Studentexamensnämnden.

Vid Karvi jobbar ett fåtal personer med svenskspråkiga utvärderingar och svenskspråkiga rapporter. Den rapport som ännu inte har blivit skriven handlar om skolstigar på svenska för utlandsfödda skolelever. I Gun Oker-Bloms rapport om "Den svenskspråkiga utbildningen i Finland" (2021) fick NCU kritik för att man i utvärderingarna inte har koll på de utlandsföddas skolstigar inom svenskspråkig utbildning på samma sätt som på finskspråkigt håll. Hur går det exempelvis för den arabisktalande åttaåringen som skall ta sig genom det svenskspråkiga skolsystemet fram till årskurs 9 och sen välja en lämplig fortsättning fram till eventuella högskolestudier?

Jan Hellgren säger att Gun Oker-Bloms kritik på många sätt var berättigad. Den gällde ett projekt där NCU inte tagit fram separat information om den svenskspråkiga utbildningen. En av orsakerna till detta var enligt Hellgren NCU:s begränsade personalstyrka på den svenskspråkiga sidan. Det handlar i förlängningen förstås också om begränsade ekonomiska resurser. Hellgren säger att man inom NCU nog gjort finskspråkiga rapporter som tangerar problematiken, men att det svenskspråkiga materialet ofta är så litet att det tenderar drunkna i det finskspråkiga. Med andra ord. En insamling av ma-

material som gäller de utlandsföddas skolstigar inom den svenskspråkiga utbildningen skulle sannolikt kräva ett kvalitativt grepp framom ett kvantitativt.

Å andra sidan.

I NCU:s plan för utvärdering av utbildningen under åren 2024–2027 försökte Hellgren tillsammans med kollegor föra fram behovet av en utvärdering av de utlandsföddas skolstigar på svenska. Försöket stagnerade för att man internt på den svenskspråkiga sidan var tvungen att prioritera mellan utvärderingen av de utlandsföddas skolstigar och en utvärdering om småbarnspedagogik (också den föreslagen av Oker-Blom). Hellgren konstaterar att ett förhandlingsförsök med Undervisningsministeriet inte heller gav resultat. Till saken hör att NCU för åren 2024–2027 fick in sammanlagt 230 förslag på utvärderingar, och att en överväldigande majoritet av dessa förslag backades i gallringsprocessen. Hellgren menar dock att NCU inte är sysslösa när det gäller elever och studerande med invandrarbakgrund. Man deltar exempelvis i ett program som heter KIEPPI och som är ett samarbetsprojekt mellan UKVM, UBS och NCU. Inom ramen för detta projekt har 60 kommuner fått finansiering för att utveckla undervisning och verksamhet för utlandsfödda elever. Bland de 60 kommunerna är bara en bråkdel svensk, -eller tvåspråkiga. Rapporten publicerades 2024. I den behandlas de svensk- och finskspråkiga resultaten dock inte separat. Men projektet fortsätter.

I mars 2025 säger Jan Hellgren att NCU har intresse att vara med och genomföra en bred utvärdering om skolstigar på svenska. Men resurserna saknas.

III

SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER

NÅGRA ALLMÄNNA OBSERVATIONER OCH SLUTSATSER KRING INTEGRATION PÅ SVENSKA

Två frågor

Denna lägesrapport har sökt svar på två huvudsakliga frågor. Den första frågan lyder: kommer regeringsprogrammets mål från sommaren 2023 som säger att 5 till 10 procent av alla utlandsfödda inflyttade skall integreras på svenska att uppnås före regeringsperiodens slut år 2027?

Den andra frågan hänger samman med den första: hur definierar man i så fall integration på svenska, alltså att någon blivit integrerad på svenska?

Ingendera frågan får ett helt entydigt svar i denna rapport. Orsakerna är många. De främsta analyseras på ett sammanfattande vis i det följande.

Fungerar integrationen på svenska i Finland idag? Svaret blir mycket kluvet. Det blir ett slags ja och nej på samma gång. Men slutomdömet måste bli ett nej. Varför? Jo, därför att de kommunålagda integrationsprocesserna förefaller fungera väl eller mycket väl i kommunerna i Österbotten, i det rurala Nyland och på Åland där det formellt sett mestadels handlar om integration av flyktingar. Men i de stora städerna i söder verkar processerna och strukturerna på svenska vara rätt otydliga och fragmenterade. Beaktar man då att en stor del av all invandring och integration sker till eller i huvudstadsregionen blir svaret på frågan ett nej. Beaktar man dessutom också att integrationen av (kvot)flyktingar (den humanitära invandringen) mestadels sker på finska också i svenskspråkiga städer och kommuner både i Österbotten och i Nyland förstärks detta nej ytterligare.

Av rent strukturella och volymmässiga orsaker kan man alltså säga att integrationen på svenska i Finland inte fungerar år 2025.

Tillförlitlig statistik saknas

Det saknas tillförlitlig statistik över hur många som väljer svenska som integrationspråk i Finland. Det utlovas en förbättring, men först på kanske tio års sikt kommer det att finnas en pålitlig kumulativ bild av hur många som verkligen väljer eller har valt svenska som integrationspråk. Inte heller då kommer den kumulativa dimensionen, lite beroende på definitionen av integration, att vara särskilt synlig vad gäller tiden före 2025.

Svenska folkpartiet vill fram till mandatperiodens slut år 2027 ha klara siffror över integrationen på svenska. Målsättningen i regeringsprogrammet är tydlig. Men. Gäller målsättningen fem till tio procent för hela regeringsperioden eller för varje enskilt år under regeringsperioden? Och vem skall egentligen omfattas av denna siffra? De som går kommunala integrationsutbildningar med tillhörande språkkurser? De som har avlagt allmänna språkprovet på B1-nivå? De som sen blir medborgare med svenska som inlärt och nytt språk?

Regeringsprogrammet ger inga nycklar på dessa punkter. Vad som förefaller uppenbart är att den otydliga och icke-kumulativa statistikföringen på väldigt många nivåer (förutom kanske i flyktingfrågan) i kombination med en oklarhet om vad som egentligen menas med integration på svenska kommer att inom en överskådlig framtid omöjliggöra en exakt beräkning. Ett annat exempel på svårigheterna: Utlandsfödda som väljer svenska som integrationspråk tenderar i olika myndighetssammanhang (inte minst i de stora städerna i de södra delarna av landet) försvinna i den generella kategorin "svenskspråkiga" som också inkluderar finlandssvenskar.

Ett generellt intresse bland utlandsfödda för det svenska språket kan i nuläget huvudsakligen mätas genom antalet deltagare i svenskspråkig integrationsutbildning eller i kurser i svenska. Integrationsutbildningen på svenska tar tre terminer

i anspråk och genomförs alltså oftast som frivilliga studier som huvudsakligen organiseras av den svenskspråkiga fria bildningen (arbis etc). En försiktig beräkning, baserad på antalet deltagare i den fria bildningens kursutbud, ger vid handen att sammanlagt cirka **1377** personer deltog i någon form av integrationsutbildning inom fria bildningen på hösten 2024 (jfr s...). Antalet nyinflyttade utlandsfödda till Finland år 2024 var lite drygt 63 000. Procentsatsen för år 2024 med en sån beräkning blir cirka 2,2 procent. Problemet då är bara att långtifrån alla av dessa 72 000 nyinflyttade deltog i någon integrationsutbildning på finska. Den stora majoriteten av alla de 72 000 var arbetskraftsinvandrare eller studerande som inte omfattas av integrationsutbildning.

Vad är integration på svenska och hur skall den beräknas?

Vad betyder då *integration på svenska* i en de facto minoritetssituation?

Det är rätt omöjligt att få ett genomgående, hållbart eller konsekvent svar. Vad är av betydelse i sammanhanget? Integrations språket eller själva språkkunskaperna? Intyget över avlagt språkprov på B1-nivå? Ja, vem skall egentligen räknas till kategorin integrerad på svenska?

En återkommande målsättning med integrationen i Finland, och på svenska i Finland, förefaller vara "delaktighet i samhällslivet". Det låter bra och är säkert vägvisande riktigt på många nivåer. Men en afghansk flykting utan giltigt uppehållstillstånd som med avsikt kör en stulen bil in i en folkmassa – ger inte också han uttryck för en inverterad form av delaktighet i samhällslivet?

Ett av de stora problemen med invandringen och integrationen är dess svartvita och starkt polariserande karaktär. När är man integrerad och när är man det inte? När är integrationen lyckad och när är den det inte? Är invandringen bra

för Finland eller inte? Entydiga svar kan sällan levereras. Gråzonerna i diskussionen saknas ofta. Både invandring och integration handlar om människor och om mellanmännsliga angelägenheter. Det handlar i grunden om det som Sir Isaiah Berlin i en av sina boktitlar en gång så pregnant formulerade saken:

”The crooked timber of humanity”.

Det är när man börjar volymsätta mellanmännsliga angelägenheter som problemen uppstår. För att möta olika volymkrav krävs någon form av vägledande definitioner. Om definitionerna saknas inträder godtycke. Med godtycke följer problem. Vilka parametrar skall man då alltså välja för att kunna närma sig volymfrågan (5–10 procent) i integrationsärendet?

Frågorna hopar sig. En person som har ”integrerats” genom ett språkprov år 2024 har sannolikt påbörjat sina studier ren år 2022 eller 2023. Eller kanske ännu tidigare. I vilket år hör den personen då hemma rent statistiskt? En annan mycket grundläggande fråga är denna. Skall volymerna i svenskspråkig integration beräknas i relation till antalet nyinflyttade per år – eller skall de beräknas i relation till det antal personer som integreras på finska?

Ett exempel.

Antalet deltagare i det allmänna språkprovet år 2023 öppnar för en teoretisk integrationsvolym på cirka knappt 10 procent eller ungefär 776 svenskspråkiga deltagare av totalt kanske knappt 8 000 deltagare (jfr s ..). Antalet deltagare på den svenskspråkiga sidan har i vilket fall ökat rätt mycket under de senaste tio åren. Språkprovet på B1-nivå är fortfarande en förutsättning för medborgarskap (även om också det kanske kommer att förändras). Men. Om man för tankeexperimentets skull nu ställer 1 000 i relation till 72 000 inflyttade år 2023 landar man i helt andra procentsatser (lite drygt 1 procent).

Vad som i alla fall frapperar i just detta sammanhang är att antalet som gör språkprovet är så mycket högre (åtminstone under de senaste två, tre åren) än de som deltar i formella integrationsutbildningar. Detta skulle antyda att det finns ett betydande gap mellan de som så att säga integreras på egen hand och de som deltar i integrationsutbildningar för arbetssökande. Gapet förklaras kanske delvis av att arbetskraftsinflyttare (den stora majoriteten av alla invandrare) inte har rätt till integrationsutbildning, men på denna punkt krävs mycket mera forskning och kartläggning.

Det säkraste sättet att beräkna integrationsvolymen är genom medborgarskap

Den enda riktigt hållbara definitionen på integration, *i motsats till en nu dominerande spekulativ definition*, är erhållet medborgarskap.

Ett medborgarskap för med sig rättigheter och förpliktelser och ställer den utlandsfödde på samma juridiska fot som den infödde finländaren. Med medborgarskap får den utlandsfödde exempelvis rätt att rösta i nationella val. Man kan också tänka sig andra definitioner på integration, men de blir lätt undflyende eller då alltför generösa. En påbörjad kommunal integrationsutbildning som statistikförs kan avbrytas när som helst. Skall man då bokföra de som anmält sig till utbildningen eller kanske de som påbörjat utbildningen eller kanske bara de som verkligen har avklarat utbildningen? Det tycks förekomma räknevarianter med alla dessa möjligheter. En avklarad integrationskurs efter tre terminer betyder väl i teorin heller ingenting annat än att ett intresse för det svenska språket och kanske civilsamhället föreligger.

Men låt oss stanna vid frågan om medborgarskap.

Den första oktober 2024 trädde den nya medborgarskapslagen i kraft. Den förutsätter att den sökande har bott åtta år i Finland, i motsats till tidigare fem

år. Enligt Migris statistik minskade antalet medborgarskapsansökningar kraftigt samma månad, alltså i oktober 2024. Bland de som sökte medborgarskap under år 2024 dominerade personer från Irak, Ryssland, Afghanistan, Syrien och Somalia. Ungefär en fjärdedel hade beviljats internationellt skydd. Detta betyder, inte minst med tanke på de tidigare observationerna i denna text, att de flesta som sökte medborgarskap var tidigare flyktingar. Bland de som gjorde en anmälan om medborgarskap dominerade svenskar, ryssar och ester.

Under perioden 1.1.2024 till 28.2.2025, visar Migris statistik, gjordes i Finland sammanlagt 20 099 ansökningar och anmälningar om medborgarskap. Det handlar om en tydlig ökning i jämförelse med tidigare år. Men den höga siffran säger ännu ingenting om det slutliga utfallet. För en av utmaningarna i sammanhanget är de långa behandlingstiderna. Det handlar vid en elektronisk ansökan för en vuxen person om en över 30 månader lång väntetid. Det handlar alltså om långt över två år innan den enskilde får besked om beviljat medborgarskap.

Traditionellt sett beviljas de flesta medborgarskapen på basis av ansökan och en liten del på basis av så kallad anmälan. Skillnaden är denna. Utlandsfödda som uppnått myndig ålder (och deras minderåriga barn) kan *ansöka* om medborgarskap. Men om sökandes föräldrar är finsk medborgare, eller om sökande själva tidigare har varit finsk medborgare, eller om sökande har bott länge i Finland eller något annat nordiskt land, räcker det med anmälan.

Även om statistiken för år 2024 och för början av år 2025 nu alltså bara handlar om ansökningar och *inte* om beviljade medborgarskap så är trenden ändå intressant. För bryter man upp statistiken för de fjorton månaderna visar sig följande. Det ansöktes om sammanlagt 17 615 nya medborgarskap av personer med finska som kontaktspråk. Det gjordes en anmälan om medborgarskap av sammanlagt 1 143 personer med finska som kontaktspråk. Det betyder att det lämnades in sammanlagt 18 758 ansökningar om medborgarskap av personer med finska som kontaktspråk.

Och hur ser det då ut för personer med svenska som kontaktspråk?

Det lämnades in ansökan om 890 nya medborgarskap och det gjordes en anmälan om 399 nya medborgarskap. Det ger sammanlagt 1 289 nya ansökningar om medborgarskap. I procentuellt hänseende betyder detta att knappt 7 procent av alla medborgarskap ansöktes av personer med svenska som kontaktspråk. Ifall alla dessa ansökningar också beviljas skulle alltså regeringsprogrammets skrivelse om 5 till 10 procent i teorin vara uppfylld. Till saken hör dock att cirka tio procent av alla ansökningar inte godkänns, vilket inte sänker den svenskspråkiga andelen, men däremot förstås nog det totala antalet beviljade medborgarskap i relation till antalet ansökningar. I teorin kan förstås också den svenskspråkiga andelen höjas ifall det råkar sig så att det bara är ansökningar med finska som kontaktspråk som förkastas. Och vice versa.

Men återigen.

Skall integrationsvolymen räknas i relation till de finskspråkiga integrationsvolymerna – eller skall de räknas i relation till antalet nyinflyttade utlandsfödda? Om man också i frågan om medborgarskap väljer det senare alternativet skall man se att 1 154 ansökningar om medborgarskap (år 2024) motsvarar lite drygt 2 procent av 63 000 inflyttade samma år.

Volymen för tidsperioden januari 2024 till mars 2025 indikerar i vilket fall som helst en tydlig ökning i det totala antalet ansökta medborgarskap jämfört med åren 2022 och 2023. Detta hänger säkert delvis samman med den nya medborgarskapslagen. Frågan är om det också framöver kommer att synas en fortsatt ökning – eller om vi nu har sett en hög topp i antalet ansökningar och anmälningar, också för personer med svenska som kontaktspråk. Det återstår bara att se. Men räknar man nu integration som en fråga om medborgarskap (och ingenting annat) **så finns det alltså en uppenbar möjlighet, beroende**

på räknesätt, att målsättningen i regeringsprogrammet kommer att uppfyllas åtminstone under år 2024. Bryter man dessutom ut siffrorna för de två första månaderna under år 2025 tycks trenden fortsätta. Under de två första månaderna i år har sammanlagt 135 personer med svenska som kontaktspråk ansökt om medborgarskap. Den totala siffran för de som sökt med finska som kontaktspråk är 1571. Detta ger en procentsats på cirka 8,5 procent vad gäller personer med svenska som kontaktspråk.

I sammanhanget finns dock ett litet aber. Siffrorna här ovan anger alltså endast kontaktspråket och inte det språk som den sökande eller anmälände har bevisat sin språkkunskap på. Därmed kan siffrorna endast betraktas som riktgivande och därmed landar man också i frågan: handlar integration om formella ansöknings-, och beviljandeprocesser eller handlar integration om de facto kunskaper och språkkunskaper? Och hur skall de senare aspekterna i så fall mätas och bokföras? Till saken hör att det inte finns någon statistik alls på språklig grund över beviljade medborgarskap för tiden före år 2024. De siffror som här presenteras är de första i sitt slag som har tagits fram av UF-centret. Vid UF-centret meddelar Sabina Fortelius att man har påbörjat ett fortsatt samarbete och diskussioner med Migri, men att det ännu inte finns ett bestående system för uppföljningen på språklig grund. Hon påpekar att ansökningspråket dock är en variabel som går att mäta utan vidare systemutveckling.

De flesta som kommer till Finland klarar sig utan svenska och finska

Oavsett hur man nu räknar och beräknar eller ser på saken kan följande förhållande sägas vara ett etablerat faktum. Många av de som anländer till Finland som arbetstagare lär sig aldrig, och behöver aldrig lära sig, finska eller svenska. De klarar sig på engelska. Så ser världen ut idag. Integration på svenska tycks

i nuläget *och i realiteten* främst hänga samman med familjeåterföreringsfrågor (flyktingar, asylsökande) eller med äktenskap och barnafödande. I såna situationer aktualiseras förr eller senare behov av skolgång på något av de nationella språken. Enskilda experter, sakkunniga och andra arbetstagare som kommer till landet jobbar nästan alltid på engelska. Deras tid och motivation räcker långtifrån alltid till parallell språkinläring. Finns det barn i familjen sätts de i internationella skolor där såna finns. Därmed tenderar integrationsärenden med språkliga förtecken också bli en angelägenhet för oftast lågutbildade (kvot) flyktingar och inte för den högutbildade arbetskraftsrelaterade invandringen. **Slutsatsen man kan dra är väl därför denna: ju större andel arbetskraftsrelaterad invandring bland de nyanlända, ja, desto mindre integration på svenska eller finska. Och: ju fler kvotflyktingar bland de nyanlända, ja, desto mer integration på finska och väldigt lite på svenska.**

Volymfrågan är ett Moment 22

Den eftersträlvade integrationen på svenska innehåller distinkta Moment 22-element. Detta hänger samman med volymerna, eller snarare med bristande volymer. För att kunna erbjuda integration på svenska förutsätts en viss volym i verksamheten. Om volymen saknas finns ingen riktig integration på svenska. För att bygga volym krävs information. Om informationen saknas byggs ingen volym. Får de inflyttade till Finland relevant information om möjligheten att integreras på svenska? Om detta råder det delade meningar på egentligen alla nivåer. Men svaret man på svenskspråkigt håll oftast får är ett eftertryckligt nej. Detta kan leda till osäkerhet i systemet och i planeringen och leder till en temporär och projektliknande profil på många annars goda ansträngningar. Slutsatsen är att större ansträngningar bör läggas på att vinna arbetskraftsinvandrarna för det svenska språket och den svenska kulturen. Men detta bör, trots allt, ske frivilligt.

Resurser ett tema i söder

I Österbotten och på Åland talas inte om resurser i integrationssammanhang. Ju längre söderut på fastlandet man kommer i detta ärende, ja, desto oftare slutar alla diskussioner i tal om bristande resurser, ekonomiska eller personella. Situationen kan dock komma att snabbt förändras. Från årsskiftet 2024 / 2025 har alltså ansvaret för integrationsfrågor övergått till kommunerna från staten. Samtidigt har statens ekonomiska stöd för integrationsfrämjande åtgärder minskat med ungefär 55 miljoner euro netto för år 2025. I exempelvis Jakobstad tar sig detta uttryck i att finansieringen för integrationsfrämjande språkkurser på finska vid Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto och på svenska vid Arbetarinstitutet har minskat kraftigt. Fram till årsskiftet stod staten för 100 procent av kostnaderna för språkundervisningen. Från januari 2025 handlar det om 50 procent. Följden är att antalet kurser som ordnas vid svenska Arbis under 2025 är färre än tidigare. Många som inledde sin språkundervisning på heltid på hösten 2024 tvingades avsluta denna undervisning i december när två kurser blev en. Och tittar man lite bakåt över ett par års tid har tre svenskakurser på dagtid blivit en. Köbildningen till dagkurserna är därför betydande. Biträdande rektor Anders Wingren säger att man nu har ökat antalet kvällskurser i svenska på bekostnad av andra Arbiskurser, men att också dessa kurser är fullbokade med tillhörande kölista.

Ett annat exempel på budgetnedskärningar med konsekvens för integrationen på svenska.

Migrationsverket har i mars 2025 beslutat lägga ner 26 flyktingenheter runtom i landet. I Österbotten lägger man på sommaren 2025 därför ner förläggningen i Vasa och i slutet av året också den i Oravais. Båda drivs i nuläget av Österbottens migrationscenter. Ett gruppem för minderåriga flyktingar som kommit till Finland utan vårdnadshavare blir kvar i Oravais, liksom en flyktingförläggning

i Jakobstad. På Åland läggs mottagningscentret ner liksom en förläggning i Borgå och en i Vanda.

En av orsakerna sägs vara det minskade antalet ukrainska flyktingar. En annan är att antalet asylansökningar generellt har minskat kraftigt sen år 2023. Då fick Migri in 5 400 ansökningar. För 2025 räknar man med nånstant mellan 2 000 och 3 000 ansökningar. Migrationsförvaltningens finansiering har minskat med 196 miljoner euro bara under år 2025. Migri lyder förvaltningsmässigt under inrikesministeriet.

Stängningen av 26 förläggningar vänta spara 21 miljoner euro och berör närmare 5 000 personer, framför allt ukrainska flyktingar. Flyktingarna vid enheterna erbjuds flytt till andra förläggningar eller uppmanas ansöka om hemkommun. Som mest har Migrationsverket bidragit till driften av 220 flyktinganläggningar. Beskedet om nedläggningarna har väckt irritation och upprördhet inom SFP. I en intervju i Hufvudstadsbladet i slutet av mars sa ordförande Anders Adlercreutz att nedläggningarna strider mot regeringens målsättning om 5-10 procent, och att särskilt nedläggningen på Åland är drastisk eftersom det saknas ett alternativ till Ålands mottagningscenter. Enligt Adlercreutz borde förläggningar på orter där man kan integrera på svenska inte läggas ner utan hållas kvar. Hur kommunernas integrationsprocesser framöver kommer att lyckas eller förlöpa under hårda ekonomiska auspici er återstår bara att se.

Något om språkinläring

Vid *en* kommunal integrationsenhet säger man att flyktingarna har lärt sig finska redan innan avfärden till Finland. Vid *en annan* säger man att de borde lära sig något av nationalspråken redan innan ankomst.

Språkinläring är nyckeln till integration. Men. Överskatta inte en utlandsfödd invandrades förmåga att lära sig språk. Föreställningen om att invandrare i vuxen ålder (= de flesta) skall lära sig två nya nationella språk efter ankomsten till Finland är en fullkomlig utopi. Enskilda språkbegåvade individer kan komma att sätta tid och energi på detta, och några kommer säkert också att lyckas på ett ungefär, men för de flesta räcker tiden i livet inte till mycket mera än omsorg om familjen, det dagliga brödet och kampen för att betala hyran.

En svensk studie av professorerna Fanny Forsberg och Charlotta Stern i samarbete med masterstudenten Philip Renberg ("Alla ska snabbt lära sig svenska", Ratio) visar att föreställningen om att alla immigranter snabbt ska lära sig svenska "saknar grund i kunskapsläget om hur vuxna lär sig språk". Rapportförfattarna noterar att hela 35 procent av utrikesfödda i Sverige saknar tillräckliga färdigheter inom läsning (och räkning). Bland inrikes födda är motsvarande siffra fem procent i åldern 15–65 år.

Forsberg et al efterlyser ett antal möjliga lösningar på problematiken med låga baskunskaper och bristande språkfärdighet. De menar att grundläggande läs- och skrivinläring bör ges på modersmålet, att språkundervisningen starkare ska kopplas samman med yrkespraktik och att språklärare för invandrare bör utbildas i evidensbaserad läs- och skrivinläring. De vill också se fler enkla jobb som inte kräver mer än grundläggande läs – och skrivkunnighet. Samt, inte minst då, "en översyn av behov av språkkunskaper på arbetsmarknaden – när och var är språkkunskaper viktiga och varför? Finns det mer utrymme för språksvaga? Kan AI öppna nya dörrar för stöd i kommunikation?"

Fokus i integrationsfrågan bör alltså ligga på funktionella grundläggande kunskaper i åtminstone det ena nationalspråket.

En tidsinställd bomb?

Grundskolelagens 18 paragraf framstår som en potentiellt tidsinställd bomb i integrationssammanhang. Under rubriken *Avvikande ordnande av undervisning* står där att undervisningen för en elev delvis kan ordnas på ett annat sätt än på det sätt lagen stipulerar, "om det med hänsyn till de tidigare studierna för en elev i grundläggande utbildning eller hälsotillståndet för en elev i förskoleundervisning eller grundläggande utbildning är oskäligt att eleven ska fullgöra lärokursen i läroämnet". Denna skrivning har till följd att en invandrad utlandsfödd skolelev inte nödvändigtvis behöver läsa svenska eller finska i skolan. En rimlig följd av detta blir en generell oförståelse för samhällsmekanismer och den svenskspråkiga kulturen och historien. Enligt statistik och kommentarer från Utbildningsstyrelsen förefaller volymerna inom ramen för paragraf 18 nuläget vara rätt små, och reglerna för befrielse ganska stränga, men i takt med en större invandring kommer antalet som befrias i skydd av paragraf 18 naturenligen att öka. Det betyder automatiskt att Finland har att hantera ett ökande antal invånare eller medborgare som inte har några som helst grundläggande kunskaper i svenska eller förståelse för den svenskspråkiga kulturen i Finland.

Ett exempel: Ewa Tawasoli är lokal- och regionalpolitiker för De Gröna i Vanda. Hon är också medlem i Vanda-Kervos välfärdsområdes styrelse och fullmäktigeledamot i Vanda. I olika inlägg på sociala medier under våren 2025 argumenterade Tawasoli för att slopa den obligatoriska skolsvenskan. Tawasoli hänvisar till statistik enligt vilken 15 procent av finländarna har utmärkta eller goda kunskaper i svenska. Läger man till detta den svenskspråkiga befolkningen på drygt fem procent innebär det att 80 procent av finländarna inte kan svenska, resonerar Tawasoli. Om Tawasoli har rätt i sitt statistiska resonemang kommer den relativa andelen svenskspråkiga att minska snabbt i takt med en ökad inflyttning av utlandsfödda. Tawasoli själv kom till Finland som trettonåring

från Iran och har inte behövt läsa svenska i skolan, med hänvisning till paragraf 18. Borde paragrafen omprövas?

Integration för arbetsmarknaden

Integrationen av flyktingar förefaller i nuläget bottna i eller fokusera på ett tänkande präglat av omsorg och omhändertagande. De utlandsfödda rent generellt verkar på olika håll få mycket information om statliga och kommunala bidrag och understöd. Så ska det också vara. Till en liten del. **Men integration måste alltid primärt vara en aktivitet riktad mot arbetsmarknaden.** De utlandsfödda bör relativt snabbt kunna försörja sig själva. Självförsörjning är nyckeln till integration.

Tankesmedjan Magma ordnar sen år 2022 något som kallas för Magma Academy. Den riktar sig till utlandsfödda invandrare. Kursen bjuder på samhällskunskap och historia och inte minst på möten med start up-företag, med Business Finland, med arbetslivsforskare, integrationsexperter och arbetsgivare etc. Deltagarnas bakgrund, profil, språkkunskaper, önskemål, kunskaper och föreställningar visar på den enorma heterogenitet som präglar de utlandsfödda som kommit till Finland på 2020-talet. De är alla individer. Men en sak har de ändå gemensamt. Nästan alla som gått kursen ser Magma Academy primärt som ett sätt att nätverka och skapa jobbkontakter och därmed komma in på arbetsmarknaden. Språkfrågan förefaller komma i andra eller tredje hand trots att också information om det svenska i Finland och landets tvåspråkighet ingår som en naturlig och integrerad del i kursverksamheten.

Stark kvinnodominans

Flera kommunfullmäktige och andra som bakgrundsintervjuats för detta projekt pekar på den starka kvinnodominansen i ärenden som berör integration. De menar, både på och mellan raderna, att detta kan skapa någon slags obalans i systemet, lite oklart dock vilken. Motargumentet då är att kvinnor idag dominerar högskoleutbildningarna och att kvinnor rent generellt håller på att övertrumfa män på de flesta samhällsområden. Men, visst, okej. Vart man sig nästan än vänder (över 90 procent av de som citeras med namn i denna rapport) i integrationsfrågan på svenskspråkigt håll möter en kvinnlig sakkunnig, kompetent och kanske rentav passionerad kontaktperson eller chef eller koordinator eller handledare eller aktivist. Varför är det så? Var är männen?

Det gäller, och fullkomligt oberoende av könsaspekten, att aktivt agera emot en utveckling som ger integrationsärenden något av samma stämpel som social- och hälsovården, alltså en "mjuk" och nedprioriterad (låglöne)bransch. Det vore en mycket problematisk utveckling. Integrationsfrågan är en avgörande samhällsfråga, både idag och på lite längre sikt. Redan nu sägs det dock ofta att integrationsfrågan på kommunalt håll är en sekundär eller tertiär fråga som dessutom ofta saknar eget budgetmoment i städer och kommuner.

Språkliga komplikationer

Integrationsärenden känns för den utomstående observatören generellt snåriga och mycket oöverskådliga. Ärendet innehåller många dolda koder, många känsligheter och tydligen också en viss rivalitet (om finansiering bland annat) mellan olika instanser. Vad händer exempelvis mellan Inrikesministeriet och Undervisnings- och kulturministeriet i ärendet integration? Det viskas högt om konkurrens och om divergerande infallsvinklar. Men när man söker konkretion tystnar talet tvärt.

Svårigheterna med integration på svenska beror delvis på språkbruket. Det dräller av förkortningar med tre eller fyra bokstäver, mestadels med en finskspråkig bakgrund. Det är Temmen hit och det är Yki dit. På svenska heter TEM (Työ- ja elinkeinoministeriö) Arbets- och näringsministeriet. På svenska handlar Yki (Yleinen kielikoe) om det allmänna språkprovet. Ett första väldigt litet men betydelsefullt steg i ansatser mot en mer effektiviserad integration på svenska vore att se till att alla centrala begrepp också har exakta motsvarigheter på svenska. Och att de genomgående används. Hela ärendet påminner idag starkt om utbildningen vid Nylands brigad i Dragsvik. Där talar alla svenska i sociala sammanhang men kommandovokabulären är uteslutande finskspråkig.

Ytterligare en språkobservation.

Det är lätt obegripligt att stat och kommuner tillåter epitetet "kund" på en utlandsfödd person som söker integration i Finland. Vad är det då integrationsenheterna är satta att sälja in? Nej, ta mall av svenska Arbetsförmedlingen som nyligen slutat kalla arbetssökande och arbetsgivare för kunder. Begreppet kund är i bästa fall avpersonifierande. I sämsta fall fullt förnedrande.

Förvirringen kring integration på svenska är bara en del av den allmänna förvirringen (och sannolikt okunskapen) kring integration i Finland. Den som engagerar sig i detta ärende har ständigt mycket att lära. Men det har också alla andra.

Och slutligen. Om det inte finns någon integration på svenska sker all integration på finska.

NÅGRA OBSERVATIONER SOM PÅMINNER OM REKOMMENDATIONER

1. HÖJ VOLYMERNA

Lagstiftningen har både en manande och en begränsande inverkan på integrationsfrågor. Det är, trots allt, rätt lite man på kommunal eller regionöverskridande eller nationell nivå kan göra bortom gällande lagar och förordningar. Därför, och eftersom integration på svenska i stor utsträckning handlar om volymer, borde den primära målsättningen i all integrationsaktivitet med språkliga förtecken vara att höja volymerna. I detta ärende borde det tillsättas en liten, ja, kalla den fast *volymgrupp* på två, tre personer med regionöverskridande ansvar att informera nyanlända om tvåspråkigheten i landet, om möjligheter men också om utmaningar och svårigheter. För att erbjuda den utlandsfödde ett *informed choice*. Denna volymgrupp borde vara extremt rörlig och flexibel, nästan provokativt rörlig och flexibel, och inte alls bestå av lagbundna tjänstemän, och inte heller vara en del av den så kallade påverkansgruppen där alla har andra jobb vid sidan om engagemanget i integrationsfrågan.

2. FRAMSTÄLL ETT DJUPLODANDE MEN LÄTTILLGÄNGLIGT OCH DIGITALT INFORMATIONSPAKET OM DET SVENSKA I FINLAND

På sommaren 2020 genomförde Magma en enkät tillsammans med den engelskspråkiga dagstidningen Helsinki Times. Enkäten gällde utlandsföddas syn på och kunskaper om svenskan i Finland. Den besvarades av sammanlagt 542 personer från alla kontinenter och från 83 länder. Inflyttade från den anglosaxiska världen (USA, UK) formade en fjärdedel av alla svarande. De flesta som svarade var sannolikt bosatta i huvudstadsregionen.

Enkäten visade att personer födda i utlandet och bosatta i Finland har rätt goda kunskaper om det svenska språkets ställning. Hela 85 procent svarade att de redan innan flytten visste att Finland har mer än ett officiellt språk. Ungefär 65 procent sade sig vara medvetna om den svenskspråkiga befolkningens storlek. Men nästan hälften sade också att de inte har tillräckliga kunskaper om den svenskspråkiga kulturen i landet.

Rent generellt kan man säga att enkäten visade att attityderna bland de inflyttade visavi det svenska språket och den svenskspråkiga kulturen i Finland var positiv eller mycket positiv. Och den hade utvecklats i en mer positiv riktning i jämförelse med en liknande enkät gjord år 2009. Ungefär tre fjärdedelar av de svarande menade att de gärna vill lära sig svenska eller uppnå en bättre svenska. Drygt 60 procent uppgav att deras kunskaper i finska var dåliga eller obefintliga. En klar majoritet var medvetna om möjligheten att välja svenska som första integrationsspråk.

Svarsprocenten och det, ja, medialt vinklade frågeupplägget omöjliggör statistiskt verifierbara eller vetenskapligt pålitliga slutsatser. Men. Enkäten gav och ger ändå en fingervisning framåt. Den visade framför allt på en skriande informationsbrist kring det svenska språket och den svenskspråkiga kulturen i Finland. Det räcker inte att kunna säga tack och god natt på svenska. Det krävs i längden något djupare. Detta något djupare växer fram genom erfarenhet och under längre vistelsetider och genom vänskaps- eller kärleksförhållanden. Men nyfikna och nyanlända utlandsfödda behöver också en snabb, omedelbar, lättillgänglig och djuplodande information redan i ett initialt skede. **Därför behövs en smart, underhållande och informativ digital informationskanal om det svenska i Finland, inte bara allmänt riktad till nyanlända utan också för riktad användning exempelvis i samhällsorienteringskurserna.**

Låt mig vidga perspektivet.

I Belgien finns två nationalspråk, franska och holländska. Franskan dominerar i Bryssel, men i regionen Flandern som ligger bara en handfull kilometer bortom Bryssel dominerar holländskan. Det går ekonomiskt bra för Flandern, mycket bättre än för Bryssel. Detta är just nu ett av huvudargumenten för nyanlända att lära sig holländska, och det är också ett huvudargument för själva holländskan som språk. I Flandern finns jobb och där finns också land och utrymme för att bygga egna hus och hem, bortom det trånga Bryssel.

Men hur ser argumenten ut i Finland, exempelvis i Österbotten? Vi vet att Österbotten är en framgångsrik region för småföretagare och entreprenörer, och också för större företag. Också i Österbotten finns det väldigt gott om utrymme för hus och hem. Där finns också den traditionella närheten till Sverige med en stor språkmajoritet. Bortom geografien finns hela det mentala landskapet, allts den stora svenskspråkiga litteraturen, filmerna, konsten. För att inte tala om Norden och det nordiska. Men får de nyanlända information om detta för att underlätta valet av integrationsspråk, för att kunna göra ett *informed choice*? Nej, inte i nuläget, trots någon enstaka broschyr på engelska typ ”Swedish Opportunities in the Capital Region” producerad av Luckan.

Det förefaller uppenbart att integrationsfrågor (vid de kommunala integrationsenheterna) kräver så stor uppmärksamhet på det praktiska planet att det (ute i den stora världen så) viktiga symboliska, politiska, språkhistoriska och kulturhistoriska elementet helt försvinner ur sikte. Det borde därför också tillsättas **en fristående opolitisk arbetsgrupp** som uteslutande fokuserar på olika argument (ekonomiska, politiska, kulturella, historiska, regionala) för integration på svenska. Denna arbetsgrupp skulle ansvara för produktionen av ett faktarikt, underhållande och digitalt informationspaket (se ovan) både för integrationshandledare och nyanlända, men också för den flexibla volymgruppens

verksamhet, och riktat till alla tänkbara instanser. Informationspaketet borde ha både en kommunal, en regional och en nationell aspekt, dvs informera om de enskilda tvåspråkiga kommunernas profil, politiska karaktär, socioekonomi, kultur, historia etc.

3. ÖPPNA NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT RIKTADE INVANDRINGS- OCH INTEGRATIONSBYRÅER (I BRIST PÅ BÄTTRE ORD)

Rikta verksamheten till befolkningsrika länder med stor utflyttning. Till strategiskt utvalda platser i länder som Indien, Kina, Brasilien, USA. Anställ vid eller för dessa digitala och fysiska byråer språkkunniga och intelligenta och socialt sinnade personer som klarar av språk som arabiska, mandarin, ryska, spanska, franska, swahili, hindu och andra stora utomeuropeiska språk. En stor del av verksamheten kan vara digital, på olika sätt, men fysisk närvaro är alltid ett trumpkort.

Migrationen av högutbildade formar ett problem framför allt för länderna i Centralamerika, Karibien och Afrika. Från dessa länder utvandrar i snitt över 40 procent av de högutbildade, från Guyana över 70 procent. En relativt färsk så kallad Afrobarometer visar att 40 procent av alla afrikaner gärna skulle lämna sina hemländer. Utvandringen från Afrika till OECD-länderna har sedan millennieskiftet ökat från 7,2 till över 13 miljoner individer. Tillsvdare, noterar författarna av OECD-rapporten, formar utvandringen från Afrika dock en relativt sett liten del av den globala migrationen ställd i relation till den snabba befolkningsökningen på kontinenten. Detta kan dock snabbt komma att förändras.

En annan studie från OECD visar att den internationella migrationen till och från de så kallade industriländerna har ökat kraftigt sedan millennieskiftet.

Framför allt är det den högutbildade migrationen (35 procent) som ökat snabbt. Åren 2000 / 2001 levde cirka 78 miljoner migranter i någon av de 36 OECD-medlemsländerna. Femton år senare hade antalet ökat till 120 miljoner. Det är en ökning med 55 procent. Den största andelen migranter har USA med 46 miljoner, följt av Tyskland med 12 miljoner. För Tysklands del betyder detta en procentuell fördubbling av andelen migranter sedan millennieskiftet. För USA:s del betyder det att de legala migranternas andel av den totala befolkningen har ökat från lite drygt fem procent år 1960 till nästan 14 procent år 2016. Under samma tidsperiod har framför allt migrationen från Kina och Indien till övriga länder ökat mycket snabbt.

Majoriteten av alla invandrare (utan flyktingstatus) till Finland just nu kommer från länder som Bangladesh, Vietnam, Sri Lanka, Pakistan, Filippinerna, Kina och Indien. Samt då Ukraina. En liten del av all invandring kommer från Sverige och Estland. Invandringen från Ryssland har avstannat. Dessa siffror kan snabbt förändras, av olika geopolitiska orsaker, men de ger en indikation på trender och tendenser.

Indien har världens största och yngsta arbetsföra befolkning. Man räknar med att en halv miljard individer tillhör landets arbetskraftsreserv. Av detta följer också många problem. Under ytan bland många unga indier pyr stort missnöje över lågbetalda jobb och usla karriärmöjligheter. Fram till 2030 borde Indien (enligt banken Natixis) skapa 115 miljoner nya jobb för att tillfredsställa en växande befolkning och dess behov. Det innebär omräknat 16,5 miljoner nya jobb per år, vilket vore en starkt tillväxt från dagens drygt 12,4 miljoner. Samtidigt har Indien ett av de största antalen graderade inom STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Arbetslösheten bland dessa STEM-graderade är dock enligt ILO så hög som 30 procent. IMF talar om Indien som ett *connector country* dvs som ett land med goda relationer både österut och västerut och som kan överbrygga geopolitiska hinder.

Med drygt 5000 av cirka 500 miljoner indier skulle det svenskspråkiga Finland i volymhänseende exempelvis kompensera för de senaste trettio årens nettoutflyttning av svenskspråkiga från Finland till Sverige.

4. SKAPA EN REGIONÖVERSKRIDANDE SVENSKSPRÅKIG ARBETSGIVARPOOL

Vad kan den nyanlände utlandsfödda tänkas få i retur för sina eventuella kunskaper i svenska - och om det svenska?

Detta är fortsättningsvis en springande punkt när man talar om integration på svenska i Finland. Löst tal om nätverk och sociala sammanhang föder och göder inga barn. Mycket kunde göras. I Sverige finns projektet ”Jobbsprånget” som riktar sig till utlandsfödda akademiker. Det drivs av statliga Tillväxtverket och stöds av Marianne /Alice och Marcus Wallenberg-stiftelse. Genom Jobbsprånget har i all synnerhet utlandsfödda kvinnor fått jobb på olika nivåer i samhället. (Integrationen av utlandsfödda kvinnor är en nyckelfråga också i Finland). Cirka 70 procent av de som fått praktikplatser på olika företag i Sverige har senare också fått jobb på dessa företag. Jobbplatser erbjuds av företag som Volvo och SKF.

Ta modell av Sverige och skapa en nationell svenskspråkig arbetsgivarpool för nyanlända som visar intresse för det svenska språket eller som integrerats på svenska. Företag med svenskspråkig ledning eller verksamhet på olika nivåer borde slå sig samman i detta intresse. Gör poolen kompromisslöst svenskspråkig. Kombinerar samhällsengagemang med företagsnytta. Skapa (konstruera vid behov) rimliga karriärstigar med löften om högre lön och högre status. Stiftelser och fonder har i detta sammanhang en marginell betydelse annat än som skapare av goodwill och eventuellt som marknadsförare. Man kan, som sagt, inte förvänta sig att en vuxen person lär sig två nya språk på en relativt kort tid.

5. ANALYSERA OCH FÖRBERED FRAMTIDEN (DEN SOM REDAN ÄR HÄR) PÅ ARBETSMARKNADEN

Förändring har alltid präglat arbetsmarknaden. I USA fanns år 1900 cirka 40 procent av alla amerikanska jobb på en bondgård eller i lantbruket. Idag är det knappt 2 procent. Amerikaner äter lika mycket mat ändå, eller sannolikt mera än då. Bland annat detta konstaterar David Autor i ett så kallat Ted Talk i september 2016. Sen detta TED-talk rasar dock arbetsmarknadsförändringarna vidare, framåt, bortåt.

Enligt beräkningar från EU kommer det i år att finnas över 43 miljoner gigarbetare i Europa. Det betyder att denna typ av jobb har fördubblats sen 2022. Med gigarbetare menas i princip alla de som primärt arbetar på uppdragsbasis för olika digitala plattformar, både i egenskap av it-experter men också exempelvis som matbud för företag som Foodora eller Wolt. De flesta av alla dessa gigarbetare är egenföretagare och anställningarna är ofta kortvariga eller tillfälliga. Tillsvidareanställningar är ovanliga. Begreppet gigarbete är mycket omfattande och inkluderar exempelvis också den så kallade delningsekonomin. Enligt docent Gustav Hägg som intervjuats i Dagens industri är gigarbeten kärnan i en snabbt föränderlig arbetsmarknad där det sociala samspelet mellan anställda och olika karriärvägar befinner sig i snabb förändring. I en förlängning kommer gigekonomin att kräva nya och flexiblare spelregler på en arbetsmarknad som hittills byggt på en modell med fasta anställningar.

Är vi beredda på allt detta? Vilka yrken, eller vilka branscher, i det två- och flerspråkiga Finland, kommer i framtiden att försvinna, att kraftigt förändras eller behöva ny och invandrad arbetskraft? Vad man redan nu med viss säkerhet kan anta är att utvecklingen inom AI i framtiden kommer att bestämma över våra bostadslån, våra jobbansökningar och säkert också över sånt som antagningar till högskolor och universitet.

Framtidsprognoser är nödvändiga men vanskliga. I en riktgivande rapport år 2013 granskade två amerikanska forskare utvecklingen på den amerikanska arbetsmarknaden. De förutspådde att automatiseringen skulle göra att varannan amerikansk arbetstagare förlorar jobbet inom ett eller två decennier. I rapporten granskades 700 olika yrken. De yrken som beskrevs som mest hotade var telefonförsäljare, sömmerskor, bibliotekarier, försäkringshandläggare och tjänstemän inom skatteförvaltningen. I motsats till dessa yrken ansågs risken för utslagning genom automatisering vara låg inom branscher som brandsläckning, tandkirurgi, psykologi och socialarbetare. Rapporten fick mycket kritik inte minst för att andra forskare ansåg att olika yrkeskategorier är sega till naturen och långlivade och för att automatisering inte sker automatiskt. I en OECD-rapport tre år senare förutspåddes att bara knappt tio procent av alla arbetstagare skulle förlora sina jobb på grund av automatiseringen. I fallet Finland förutspådde forskargruppen att cirka 7 procent av alla finländares jobb var i farozonen. Det gällde då främst branscher som byggnad och lantbruk, transport och installationer, alltså så kallade blue collar-arbeten. I början av 2020-talet hade prognoserna förändrats och i en rapport från Princeton var det nästan uteslutande så kallade vitskjortsjobb typ aktuarier och finansieringsgranskare som hotades av den teknologiska utvecklingen och automatiseringen. I ytterligare andra och lite senare rapporter har exempelvis företagsanalytiker och genetikrådgivare pekats ut som försvinnande yrkeskategorier, medan däremot yrken kopplade till fysisk rörelse och idrott och ärenden relaterade till husbyggnad och animalisk hantering spås en lysande framtid.

Att befinna sig mitt inne i en rätt explosiv utveckling ger sällan verktyg för en god överblick. Detta gäller idag både för den ökade invandringen och för den framväxande automatiseringen. **Nyckelordet i båda dessa sammanhang kunde vara komplettering.** Att se invandring och arbetskraft från utlandet som kompletterande element, antingen då i Gastarbeiterformat eller som permanenta lösningar, och att se automatiseringen som ett komplement till

olika traditionella och mekaniska arbetsuppgifter. Förändringsberedskap är i båda fallen central.

Vad sen gäller den nära framtiden ger Arbetskraftsministeriets så kallade Arbetskraftsbarometer ändå vissa nycklar. Barometern visar att det är framför allt sjukvården och närvården i hela landet som lider brist på arbetskraft. Det råder brist på sjukskötare och allmänläkare. Men också andra branscher behöver betydande tillskott. Det handlar om småbarnspedagoger, mjukvaruutvecklare, svetsare, väktare, psykologer, chaufförer för schaktningsmaskiner och special-sakkunniga inom socialarbete.

Prognosen för hela landet för den allra närmaste framtiden, alltså för 2025, ser i ordningsföljd ut så här:

1. Sjuksköterska
2. Undersköterskor, sjukvårdsbiträden m.fl.
3. Allmänläkare
4. Förskollärare
5. Mjukvaruutvecklare
6. Svetsare och gasskärare
7. Väktare och ordningsvakter
8. Psykologer
9. Anläggningsmaskinförare m.fl.
10. Socialsekreterare och kuratorer

Hur ser det då mera specifikt ut i regioner med stor svenskspråkig befolkning? På ett allmänt plan kan sägas att det enligt Arbetskraftsbarometern bara är på smala sträckor längs syd- och västkusten som det råder hyfsad balans i utbud och efterfrågan på kompetent arbetskraft. I andra delar av landet, inklusive hela Lappland, finns däremot problem med matchning av arbetskraft. I de östra och

sydöstra delarna av landet, liksom i de inre delarna av landet, finns ett stort eller "allvarligt" överutbud på arbetskraft.

På landskapsnivå ser läget ut som följer:

I Österbotten fanns i januari 2025 sammanlagt 2181 lediga arbetsplatser. Antalet sysselsatta var 101 168. Registrerade arbetslösa var 6698 personer. I landskapet finns ett måttligt problem med matchning av arbetskraft.

I Nyland fanns vid samma tidpunkt 10 531 öppna arbetsplatser. Antalet sysselsatta var 778 610. De arbetslösas antal var 73201. I regionen finns ett måttligt överutbud på arbetskraft.

I Egentliga Finland fanns 3282 öppna arbetsplatser. Antalet sysselsatta var 201 450. De arbetslösas antal var 19 115. I landskapet finns ett måttligt överutbud på arbetskraft.

På Åland fanns 468 lediga jobb. Antalet sysselsatta var 13 247. De arbetslösas antal var 645. Enligt Dan Sundqvist vid Landskapsregeringen råder det brist på framför allt sjukvårdare. På Åland har man enligt barometern ett lindrigt problem med matchning av arbetskraft.

De tre huvudsakliga svenskspråkiga regionerna på fastlandet har snarlika utmaningar med arbetskraften. I Nyland råder brist på förskollärare, sjuksköterskor, väktare, mjukvaruutvecklare, allmänläkare, civilingenjörer, applikationsprogrammerare, undersköterskor, systemutvecklare och kockar och kallskänkor. I Österbotten råder brist på allmänläkare, undersköterskor, sjuksköterskor, kockar och kallskänkor, psykologer, metallarbetare, montörer, svetsare, fordonsmontörer och maskinoperatörer för kemiska och farmaceutiska produkter. I Egentliga Finland saknas sjuksköterskor, undersköterskor, allmänläkare, civilingenjörer,

socialpedagoger, svetsare, metallarbetare, arbetsledare inom byggbranschen, kockar och kallskänkor, förskollärare, civilingenjörer, hovmästare, receptionister och psykologer.

Vad säger oss allt detta?

Jo, att invandrad arbetskraft under en oöverskådlig framtid kommer att behövas inom vårdbranschen, landsbygdsnäringarna och restaurangbranschen. Därtill kommer högutbildad expertkompetens att efterfrågas och behövas. Eller, för att hårdra ärendet: i stora delar av det svenskspråkiga Finland är det (med undantag för vårdbranschen) dels de så kallade lågstatusyrkena och dels olika högavlönade expertyrken som kommer behöva invandrad arbetskraft. I en färsk rapport för Magma noterar Lars Rosenblad att svenskspråkiga arbetstagare riskerar hamna i ett slags AI-fälla. Den traditionella arbetsmarknaden för svenskspråkiga riskerar drabbas rätt hårt av utvecklingen inom AI. Yrken som däremot behöver händer och kreativa hjärnor koncentreras till invandrad arbetskraft eller till tillfälliga gig-arbetare.

Att arbetsmarknaden snabbt har förändrats under de senaste decennierna är ingen ny observation. Det tar sig bland annat uttryck i att individer på grundskolenivå ganska snabbt kan nå lönenivåer som tidigare var förbehållna löntagare med hög akademisk examen. Den sociala klättringen, den tidigare så kallade klassresan, har därför antagit helt nya dimensioner.

Denna komplicerade punkt kräver initialt ett slags kartläggning av arbetsplatser, av regionala och lokala behov, av nuvarande behov och inte minst av kommande tänkbara och prognosticerade behov, både inom och mellan branscher. Hur ser framtidens finländska arbetsmarknad ut (jfr punkt 2)? På vilket sätt påverkas de svensk- och tvåspråkiga kommunerna av olika arbets- och samhällsomställningar? Var finns styrkor och svagheter? Vem tar lyra på uppdraget att hålla

koll på utvecklingen på arbetsmarknaden, både den lokala, den regionala och den nationella och den nordiska och den europeiska och den globala, med tanke på den framtida invandringen? Är vi beredda på en förändring, snabb eller långsam?

6. SKAPA ETT HUS FÖR DET SVENSKA SPRÅKET

En enkät utförd bland de som studerade svenska vid Helsingfors Arbis år 2020 visade att nästan hälften av de svarande läste svenska för att det upplevdes vara ett lättare språk att lära än finskan. Nästan lika många läste svenska för att kunna skaffa sig ett finskt medborgarskap, dvs för att ta det så kallade allmänna språkprovet. Information om möjligheten att läsa svenska hade man primärt fått genom familj eller vänner. I sammanhanget efterlystes flera platser och flera sammanhang som erbjuder en möjlighet att tala svenska.

Det är lättare sagt än gjort.

Men.

Det talas ofta om svenska rum, eller om behovet av svenska rum. Men en ny tid behöver nya visioner. **Det behövs ett hus för det svenska språket, öppet för alla, men kanske särskilt riktat till nyanlända.** Åtminstone i Helsingfors, men varför inte på sikt också i Tammerfors, Lahtis eller Kuopio? Förebilden kan vara *Huis van het Netherlands* i Bryssel. Jag återkommer strax till detta.

Franska och holländska är alltså nationalspråk i Belgien, på samma sätt som finska och svenska i Finland. Franskan dominerar, på samma sätt som finskan. Franskan dominerar också i Bryssel. Cirka 80 procent av de 1,2 miljoner invånarna i huvudstaden är franskspråkiga. Tio procent talar holländska medan

tio procent talar andra språk. I Bryssel möter man på många sätt exakt samma språkproblematik som i Finland. Ett av de två nationalspråken är starkt dominerande, medan det andra nationalspråket är ett språk satt på visst undantag. I teorin ser allt bra ut, men praktiken är en annan. Många talar franska på gatorna och i offentliga sammanhang, medan holländskan tenderar bli ett mestadels hemspråk.

Men intresset för holländskan växer. Det beror enligt alla involverade på att den holländsktalande regionen Flandern är en ekonomiskt framgångsrik region. Det beror också på en växande känsla av att man med tvåspråkighet kan få bättre och mer högavlönade jobb.

Det växande intresset för holländskan kan illustreras på många sätt. Finansministern i Bryssel, Sven Gantz, ger i medlet av oktober 2024 detta exempel. Då säger han till mig att det i parlamentet i Bryssel sitter totalt 89 ledamöter. Sjutton av dessa är holländsktalande. Men två tredjedelar av de franskspråkiga ledamöterna har satt sina barn i holländsktalande skolor. Det finns mer än en orsak till detta, men det förefaller bland annat som om de holländsktalande skolorna har ett generellt bättre rykte och en generellt större attraktionskraft. Detta i sin tur beror på skolornas geografiska läge, deras renlighet etc. Det kan också bero på att lärarna i de holländsktalande skolorna i snitt uppstår en lön som är 15 procent högre än i de fransktalande skolorna. Det sägs, summa summarum, att nivån på undervisningen är högre i de holländsktalande skolorna.

Här behövs en liten utveckling kring det belgiska samhällssystemet.

Centralregeringen i Belgien har delegerat alla behörigheter till tre regioner (Flandern, Vallonien och Bryssel) och till tre parallellt fungerande språkgemenskaper, eller den nederländska, den franska och den tyska. Det speciella i sammanhanget är det federala systemet med språkgemenskaper.

Till regionernas kompetensområden hör bland annat jordbrukspolitiken (såvida den inte dikteras av EU:s direktiv), byggnadspolitiken med offentliga arbeten, infrastrukturen och energipolitiken (bortsett från kärnkraften). Dvs allt som konkret har med land- och markhantering att göra.

Språkgemenskaperna i sin tur ansvarar för utbildningen, kulturen och hälsovården. Dessa gemenskaper är inte geografiskt begränsade utan språkligt. Så hör t ex flamländare i Bryssel till den flamländska gemenskapen, medan de franskspråkiga hör till den franska gemenskapen. Systemet gör att människor som bor i samma våningshus kan rösta i olika valkretsar och höra till olika skol- och sjukvårdsdistrikt. En belgisk familj kan alltså styras av en annan utbildnings- och hälsovårdspolitik än grannfamiljen i våningen under. Språkgemenskaperna får i sin tur fritt bestämma över skatteintäkterna. Flamländarna, de som talar holländska, hyser farhågor om att Bryssel ska förfranskas och väljer därför att, i motsats till de franskspråkiga, satsa mer pengar på sina egna skolor i Bryssel. Därför är eller anses de flamländska skolorna i Bryssel vara mer attraktiva, bättre underhållna samtidigt som de också betalar 15% högre löner till lärarna.

Ungefär så här.

Enligt den senaste statistiken kommer det mellan 10 000 och 15 000 nya invandrare per år till Bryssel. Under de senaste tjugo åren har Bryssel vuxit med cirka 300 000 personer. Staden räknar idag 1,2 miljoner invånare totalt. Den absoluta merparten av de årligen nyanlända kommer från norra Afrika, Turkiet, Afghanistan, södra Sahara och Latinamerika. För många är Belgien bara ett transferland på vägen till Storbritannien. Många vill dock också stanna. I bakgrunden i Bryssel pyr frågan om huruvida inte också engelskan borde göras till ett officiellt språk i en stad med stor invandring och stor utvandring. Det tycks råda enighet om att den politiska designen i Bryssel inte längre motsvarar

den sociala verkligheten. Detta gäller enligt OECD också de administrativa och de ekonomiska gränserna för huvudstadsregionen Bryssel.

Alla som kommer till Bryssel informeras om möjligheten att integreras på antingen franska eller holländska. Så är det åtminstone i teorin. I realiteten beror informationsgången på situationen. På myndighetshåll säger man att minst 50 procent av den givna integrationsinformationen bara fokuserar på franskan som integrationsSpråk. I realiteten kan det dock vara så, förstår man åtminstone mellan raderna, att uppemot 8 eller 9 av tio nyanlända endast får info om integrationsvägar på franska.

Sen ett par år tillbaks ordnas obligatoriska integrationskurser för de nyanlända i Bryssel, både på franska och på holländska. I Flandern har motsvarande kurser ordnats sen 2007. Det ordnas cirka 10 000 integrationskurser per år i Bryssel, varav cirka 6000 på franska och 4000 på holländska. Med kurs menas i sammanhanget en kurs för en enskild individ. Dessa kurser består av tre delar och de går under samlingsnamnet Kurser för social integration. I helheten ingår bland annat en språkkurs och en kurs för samhällsorientering.

Alla nyanlända till Bryssel får en egen coach som följer deras väg fram till det ultimata målet, dvs ett jobb. På officiellt håll medges att detta system är kostsamt men man säger också att det är en investering som återbetalas i det långa loppet. Man räknar med en total kostnad på 4000 euro per kursintegrerad individ. Den enskilde betalar en i sammanhanget närmast symbolisk summa på mellan 60 och 90 euro för en kurs.

Språkkurserna på holländska koordineras av en institution som går under namnet Huis van het Netherlands. Det ligger vitkalkad och flott på Rue Pierre du Champagne 42, i centrala Bryssel, bara ett stenkast från Börsen och Grande Place. I huset ordnas inga språkkurser utan det fungerar som ett hus för infor-

mation, för språktester och som ett rådgivande forum. Huset har i dagsläget cirka 70 anställda.

90 procent av de som söker sig till Huis van het Netherlands som kunder är redan bosatta i Bryssel. I huset görs inledningsvis ett kognitivt test som bestämmer inlärningsförmågan. Då bestäms samtidigt om individen behöver 60, 120 eller 180 timmar språkundervisning. Sen skickas den testade vidare till språkkurser som ordnas av folkskolor och andra institut. Språkkurserna är gratis medan läromaterialet kostar. År 2023 skickade huset sammanlagt 8500 individer vidare till språkkurser.

Husets verksamhet finansieras primärt av den flamländska regionregeringen. Detta beror på det lätt komplicerade och språkbaserade finansieringssystem som präglar Belgien.

Vilka är då argumenten för att lära holländska i dagens Bryssel? Enligt husets egen statistik, nyligen framtagen bland 4000 svarande, är de fyra primära orsakerna dessa:

1. Bättre jobbmöjligheter rent generellt.
2. Det öppnar för jobb i regionen Flandern vars gränser ligger bara 7 kilometer från centrala Bryssel. I Flandern idag råder brist på arbetskraft och sysselsättningsnivån ligger på över 80 procent. I Bryssel är sysselsättningsnivån nästan 20 procent lägre. I Flandern behövs lärare, hälsovårdspersonal, poliser och arbetskraft för manuellt arbete. Kunskaper i holländska öppnar också för jobb på flygplatsområdet Zaventem. Där krävs kunskaper i både franska och holländska. Som en liten parentes kan nämnas att av de taxichaufförer i Bryssel som har tillstånd att köra passagerare till Zaventem krävs kunskaper i både franska och holländska, på så kallad A2-nivå. Inne i staden Bryssel

finns inget sådant krav. I Flandern krävs A2-nivå av alla taxichaufförer, både skriftligt och muntligt.

3. Många vill flytta till Flandern och där på landsbygden skapa bättre levnads-
möjligheter för familjen. Cirka 25 procent av de svarande uppger detta som
orsak.
4. Många, och framför allt då mödrar, vill lära sig holländska för att kunna
följa barnen genom det holländsktalande skolsystemet

I Huis van het Netherlands uppfattas möjligheten att kunna praktisera språket som ett problem. Man behöver helt enkelt inte kunna tala holländska för att leva och bo i Bryssel. Ett språk man inte behöver använda förtvinar snabbt. Till detta kan man foga ett också från Finland välkänt fenomen. När en nykomling i Flandern talar en långsam, eller en kanske lite hackig holländska, övergår den holländsktalande flandernbon ofta till franska. Huis van het Netherlands ordnar därför olika konversationskurser och språkmöten. Inför framtiden har man särskilt fokus på datainlärning och på de möjligheter som AI öppnar.

Tillbaks till Finland.

Ett hus för det svenska språket kunde alltså fylla både en konkret funktion (integrationsaspekter) och en symbolfunktion (det svenska språkets generella synlighet och attraktion). Verksamheten kunde utformas i samarbete mellan olika myndigheter, städer, kommuner, sysselsättningstjänster, stat och privata stiftelser. Kunde exempelvis Svenska akademien vara intresserad av att delfinansiera verksamheten i ett sånt hus och öppna ett skyltfönster i Helsingfors? Eller Svenska UD som redan också stöder Språkambassadörernas verksamhet? Det är väl inte en omöjlig tanke.

För notera gärna: allt detta handlar primärt om integration på svenska - om att öppna ett språk och en rik kultur för de nyfikna och för de som söker ett nytt hem i ett nytt land med två nationalspråk.

7. SKAPA EN INTEGRATIONSMYNDIGHET

Integrationsärenden på nationell nivå borde rimligtvis förenklas och samlas under en enda myndighet, en integrationsmyndighet eller ett integrationsministerium. Olika kompetenser i integrationsfrågan ligger idag hos en väldig mängd olika aktörer – hos allt från sysselsättningstjänster och kommuner till Migri och Regionalförvaltningsverk och NMT till Arbets- och näringsministeriet och till Undervisnings- och kulturministeriet och till Utbildningsstyrelsen och ner till kommunala och otaliga privata aktörer. I bakgrunden florerar också europeisk lagstiftning, förordningar och medelansökningsmöjligheter. Byråkratiseringen av integrationsfrågan förefaller massiv.

APPENDIX

PROFILERNA PÅ INFLYTTNINGEN – ETT STATISTISKT SAMMANDRAG

Hur ser inflyttningen till Finland ut? Varför flyttar utlandsfödda till Finland? Orsakerna är många och varierande, men de brukar sammanfattas under begreppen arbete, kärlek och studier. Därtill kommer då den humanitära invandringen, dvs asylsökande och flyktingar som formar bara en mycket liten del av den totala invandringen.

Statistiken från Migrationsverket för år 2024 visar att **den arbetsrelaterade invandringen** minskade lite i jämförelse med 2023, medan däremot **den studierelaterade invandringen** ökade rätt mycket. År 2024 lämnades det in totalt 15 024 ansökningar om ett så kallat första uppehållstillstånd på grund av arbete. Det var 12 procent mindre än 2023. Antalet ansökningar om ett första uppehållstillstånd för studier var däremot rekordhögt, eller sammanlagt 14 163. År 2023 låg motsvarande siffra på 12 867. Studerande verkar söka sig till Finland i första hand från Sydostasien, från länder som Bangladesh och Nepal.

Prognosen både för arbetskraftsinvandringen och studerandevandringen för år 2025 ligger på vardera kring 15 000.

Merparten av alla arbetsrelaterade ansökningar år 2024 lämnades in av medborgare i Thailand, Filippinerna, Indien, Kina och Vietnam. Ett första uppehållstillstånd beviljades åt drygt 11 000 utlandsfödda. Statistiken haltar dock lite eftersom också bärplockande thailändare år 2024 undantagsvis syns i statistiken för uppehållstillstånd för arbetstagare. Det handlade om 1300 thailändare som kom till Finland för att plocka bär. I det andra spektrumet

ser man att ansökningarna från så kallade specialsakkunniga var rekordlåg och låg på totalt 1224. Två år tidigare var det långt fler än dubbelt så många, nästan 3000. En stor del av alla sakkunnigansökningar lämnades in av indiska medborgare.

En inte obetydlig del av invandringen består av **familjeåterförening**. År 2024 var ansökningstrycket rekordhög och ökade med tio procent från 2023. Under 2024 beviljades ganska exakt 18 000 första uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer som redan arbetar eller studerar i Finland. Ungefär en tiondel av alla ansökningar i denna kategori kommer från familjemedlemmar till personer som fått internationellt skydd. Flest ansökningar i hela denna kategori lämnades in av medborgare i Filippinerna, Sri Lanka, Indien, Bangladesh och Nepal.

Tittar man sen slutligen på kategorin **asylansökningar** kan man se att de nästan halverades i antal jämfört med år 2023. Asylansökningar kom främst från medborgare i Somalia, Irak, Afghanistan, Syrien och Nigeria. Det fattades 1581 positiva asylbeslut under år 2024, vilket låg i linje med numerären för 2023. Migrationsverket prognosticerar att antalet asylansökningar kan komma att mer än fördubblas år 2025.

Det tillfälliga skyddet (beviljat utan individuell prövning) för ukrainare som flyr kriget har förlängts fram till den 4 mars 2026. År 2024 beviljades sammanlagt 12 210 ukrainare tillfälligt skydd.

magma